

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Бібліотека ім. академіка М. О. Лавровського

Ніжинська вища школа

ВИКЛАДАЧІ І ВИПУСКНИКИ

Календар

знаменних і пам'ятних дат
на 2026 рік

Ніжин

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Бібліотека ім. академіка М. О. Лавровського

НІЖИНСЬКА ВИЩА ШКОЛА

ВИКЛАДАЧІ І ВИПУСКНИКИ

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
на 2026 рік**

Ніжин – 2025

УДК 378.4(477.51)(059)
Н 60

Упорядники:

Косовських Л. П., завідувач сектору наукової бібліографії
Мухомодєєва Н. В., провідний бібліотекар

Відповідальний за випуск – Морозов О. С., директор бібліотеки
Дизайн обкладинки – Мухомодєєва Н. В.

Ніжинська вища школа: викладачі і випускники : календар
Н 60 знаменних і пам'ятних дат на 2026 рік / Ніжин. держ. ун-т ім.
М. Гоголя ; Б-ка ім. акад. М. О. Лавровського ; упоряд.:
Л. П. Косовських, Н. В. Мухомодєєва. – Ніжин : НДУ ім. Миколи
Гоголя, 2025. – 85 с.

© НДУ ім. М. Гоголя, 2025

© Бібліотека імені академіка М. О. Лавровського

ВІД УКЛАДАЧІВ

Календар знаменних і пам'ятних дат на 2026 рік «Ніжинська вища школа: викладачі і випускники» надає інформацію про видатних людей, чие життя та діяльність пов'язані з Ніжинською вищою школою. Серед них – викладачі-ювіляри, які працюють і нині та щоденною працею вносять вагому частку у літопис славетного навчального закладу. Щорічник також репрезентує педагогів минулого, що залишили помітний слід в історії університету. Багато випускників стали гордістю не тільки Ніжинської вищої школи, а й Чернігівщини і всієї України. Це науковці, письменники, літературознавці, політичні і наукові діячі, ювілеї яких відзначатимуться у 2026 році. Календар не дає нам втратити історичну пам'ять, поєднуючи на сторінках покоління минулі і сучасні, всіх, хто причетний до Ніжинської вищої школи.

До щорічника увійшли 147 персоналій.

Укладанню видання передувала робота з уточнення фактографічної інформації та біографій персоналій. Кожна персоналія доповнена короткими біографічними відомостями та вміщує інформацію про наукові, творчі здобутки.

Упорядники дотримувались визначення дат за Григоріанським календарем (новим стилем). В загальній хронології розміщені дати осіб, що народжені до 1 лютого 1918 р. (за старим стилем).

Ознайомитися з Календарем можна на сайті бібліотеки: <https://library.ndu.edu.ua/>.

Відгуки та пропозиції щодо даного видання надсилайте за адресою:

Бібліотека імені академіка О. М. Лавровського НДУ імені Миколи Гоголя,
Сектор наукової бібліографії,
вул. Графська, 2, м. Ніжин, 16600
e-mail: bvbu1890@ukr.net

1 січня (20 грудня 1860 р. за ст. ст.) – 165 років від дня народження

Юхима Федоровича Карського (Карські Яўхім Фёдаравіч) (1861–1931), основоположника білоруського мовознавства, літературознавства, фольклористики. Випускник НІФІ кн. Безбородька (1885).

Народився у с. Лаша Гродненської губ. Його батько, Федір Новицький, був дяком місцевої церкви, мати походила з паламарської родини Карських. Під її прізвищем і була записана дитина, бо народилася поза офіційним шлюбом. Початкову освіту отримав у парафіяльному училищі с. Ятра. У 1871 р. вступив до Мінської духовної семінарії, а в 1881 р. до Ніжинського історико-філологічного інституту, де вивчав слов'янську філологію під керівництвом професора Р. Ф. Брандта. У 1885 р. закінчив НІФІ з відзнакою та був направлений учителем у 2-гу Віленську гімназію.

У 1891 р. склав магістерський екзамен на історико-філологічному факультеті Варшавського університету. Магістерську дисертацію з фонетики і граматики білоруської мови захистив 1893 р. в Університеті св. Володимира у Києві. Від 1894 р. – екстраординарний професор, 1905–1910 рр. – ректор Варшавського університету. У 1896 р. отримав ступінь доктора російської словесності.

У 1903 р. здійснив етнографічну експедицію по Білорусі за результатами якої було видано перший том головної праці вченого «Білоруси», яка згодом отримала назву «енциклопедії білорусознавства».

В 1914 р. обраний почесним членом історико-філологічного товариства при Новоросійському університеті в Одесі. З 1917 до 1928 року – професор Петроградського університету, водночас в 1921–1929 рр. – директор Музею антропології та етнографії. Редактор журналу «Русский филологический вѣстник» (1905–1917) та «Известия Отделения русского языка и словесности Российской академии наук» (1920–1931). Академік Петербурзької (1916) та Російської (1917) Академії наук (згодом АН СРСР), дійсний член Академії наук СРСР (1925) та Чеської Академії наук (1929).

Протягом наукової діяльності звертався до української тематики та стверджував, що українська літературна мова, як і всі інші мови, має всі права на вільний незаборонний розвиток. Українській мові присвячений розділ «Малорусские наречья» у книзі «Русская диалектология». Інші його праці : «Малорусский «Луцидарий» по рукописи XVII века» (1905), «Три малорусские песни» (1905), «Наймичка Шевченка. Матеріали для її наукового видання» (1907).

Помер 29.04.1931 р.

2 січня – 90 років від дня народження **Михайла Миколайовича**

Веркальця (1936–2009), педагога, журналіста, науковця, літературознавця, релігієзнавця, письменника, критика. Доктор філологічних наук (1997), професор (2000). Член Національної спілки письменників України (1997).

Народився в с. Залуччя Снятинського (нині Коломийського) р-ну Івано-Франківської обл. Закінчив історико-філологічний факультет Станіславського педагогічного інституту (нині Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника) (1959) та факультет журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка (1968).

В 1960–1982 рр. учителював на Буковині та в школах м. Києва. Працював редактором у видавництвах «Радянська школа» та «Наукова думка» (1968–1974), поєднуючи працю із студіями в аспірантурі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

У Ніжинській вищій школі працював з 1983 до 1986 року на посадах викладача (1982–1983), старшого викладача (1983–1986), завідувача кафедри української мови (1983–1984).

З 1989 р. – на кафедрі історії літератури та журналістики Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Водночас працював на радіостанціях «Україна» та «Свобода» як автор літературно-публіцистичних нарисів. У 2000 році був одним із засновників часопису «Образ».

Головними напрямками наукової діяльності були: українська філологія, орієнталістика, релігієзнавство, проблематика ЗМІ.

Помер 17 грудня 2009 р. в Києві.

=====

3 січня – 95 років від дня народження **Людмили Костянтинівни Фурси** (1931), старшого викладача кафедри математики. Випускниця НДПІ ім. М. В. Гоголя (1954).

Народилася в с. Ногкау Алагиро-Ардонського р-ну Північно-Осетинської обл. в сім'ї службовців. Рано залишилась сиротою, виховувалась в родині тітки.

Закінчила з відзнакою фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1954).

Працювала у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1954 до 1981 року на посаді асистента кафедри математики (1954–1973), з 1973 р. – старшим викладачем кафедри математики. Вела практичні заняття з математичного аналізу, читала лекційні курси з вищої алгебри, арифметики раціональних чисел та теорії чисел. Вела науково-методичну роботу по розробці програмованих завдань з курсу матаналізу.

=====

7 січня – 105 років від дня народження **Ольги Петрівни Ляхно (Блик)** (1921–1999), українського мовознавця, кандидата філологічних наук (1960), доцента (1962).

Народилася в с. Лука Лохвицького (нині Миргородського) р-ну Полтавської обл. в сім'ї робітника. Закінчила Лохвицьке педагогічне училище (1940), філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1948), аспірантуру при кафедрі української мови КДУ ім. Т. Г. Шевченка (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка) (1952).

Працювала викладачем української мови та літератури школи робітничої молоді м. Києва (1948–1950); викладачем української мови Київського педагогічного інституту іноземних мов (1950–1951); викладачем української мови КДУ ім. Т. Г. Шевченка (1951–1952).

У штаті викладачів Ніжинської вищої школи працювала з 1953 до 1956 року на посаді старшого викладача. З 1956 до 1964 року – доцент КДПІ ім. О. М. Горького; з 1988 до 1991 року – доцент Київського державного інституту іноземних мов.

У Київському державному університеті ім. Т. Г. Шеченка обіймала посади доцента кафедри історії української мови (1965–1987; 1991–1993). Читала курс методики викладання української мови. Досліджувала фонетику, граматику української мови, синтаксис документів канцелярії Б. Хмельницького. Підготувала низку підручників для учнів загальноосвітніх шкіл у співавторстві із Б. М. Куликом.

Померла 2 травня 1999 р. Похована в Києві на Лісовому кладовищі.

=====

7 січня – 65 років від дня народження Людмили Іванівни

Приходько (1961), педагога, заслуженого учителя України (2010), громадської діячки. Випускниця НДПІ ім. М. В. Гоголя (1984).

Народилась у с. Салтиковій Дівиці на Чернігівщині. Закінчила бібліотечний відділ Ніжинського культурно-освітнього училища (1979) та філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1984).

Працювала в Ніжинській гімназії № 3 вчителем зарубіжної літератури та заступником директора з навчально-виховної роботи. За ініціативи Людмили Іванівни в гімназії з'явилась традиція видання поетичних збірок учнівської творчості. Перша з них – «Під шепіт музи», останні – «Зустрінемося завтра», «У талановитих учителів – талановиті діти». В 2016 р. вийшла друком книга «Серця опалені війною», яка присвячена пам'яті випускників гімназії, що загинули на Сході України, захищаючи цілісність та незалежність України.

Призер республіканського конкурсу-фестивалю педагогічних ідей (2014). Депутат міської ради 6 скликання (2010–2015). З 2020 р. працює в Київській інженерній гімназії.

=====

9 січня – 75 років від дня народження Ніни Михайлівни

Стрельнікової (1951), кандидата педагогічних наук (1996), доцента кафедри педагогіки та педагогічної майстерності (2000). Випускниця НДПІ ім. М. В. Гоголя (1973).

Народилась в с. Крути Ніжинського р-ну Чернігівської обл. Закінчила фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1973). Працювала вчителем фізики і математики в школах Київської області та м. Ніжина (1973–1987), вчителем фізики Ніжинського СПТУ-2 (1987–1990).

У Ніжинській вищій школі працювала з 1990 до 2013 року на посадах асистента (1990–1993), старшого викладача (1993–1998), доцента кафедри педагогіки та педагогічної майстерності (1998–2013). В 1996 р. присуджено науковий ступінь кандидата педагогічних наук, у 2000 р. отримала вчене звання доцента. Основний напрям наукових досліджень – професійна майстерність учителя. Автор та співавтор більше 30 наукових статей і навчально-методичних посібників з педагогіки.

14 січня – 150 років від дня народження Василя Васильовича

Кукаркіна (1876–1938), українського вченого у галузі вітчизняної історії, філософії, суспільствознавства, громадського діяча. Випускник НІФІ кн. Безбородька (1901).

Народився в м. Мамадиш Казанської губ. (Татарстан). У 1896–1901 рр. навчався на історичному відділенні Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька. Здобувши ступінь кандидата, був направлений на роботу до Нижегородської губернської чоловічої гімназії. За плідну працю відзначений двома орденами і медаллю та отримав право на

особисте дворянство.

Протягом 1914–1920 рр. працював в Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька де виконував обов'язки наставника студентів з історії та географії, викладав педагогіку та логіку, став членом Історико-філологічного товариства, відкритого при інституті. Одночасно викладав в гімназії при НІФІ. В 1925–1928 рр. – декан робітничого факультету Ніжинського інституту народної освіти, залучався як позаштатний співробітник до роботи історичної секції Науково-дослідної кафедри історії культури та мови НІНО. В 1927 р. став членом ВКП(б), але кілька разів його виключали з лав партії, що зумовлювало і звільнення з роботи.

Протягом 1927–1931 рр. – доцент Полтавського інституту народної освіти. В 1933–1934 рр. працював науковим співробітником Житомирського державного історичного архіву.

У 1935 р. повернувся на Ніжинщину, мешкав в селищі Лосинівка, де працював вчителем німецької мови та директором школи. У січні 1937 р. був звільнений з роботи (за доносом про симпатії до Л. Троцького), після чого перебивався тимчасовими заробітками. 29 червня 1937 р. Кукаркіна В. В. заарештували та відправили до виправно-трудової колонії у віддалених районах СРСР на 5 років. За непідтвердженими даними, помер у місцях позбавлення волі в 1938 р. Реабілітований Судовою колегією в кримінальних справах ВС УРСР 20 вересня 1960 р.

=====

14 січня – 105 років від дня народження Василя Євдокимовича

Римаренка (1921–1983), психолога, старшого викладача кафедри педагогіки.

Народився в с. Чернеча Слобода Смілівського (нині Конотопського р-ну) Сумської обл. Навчався в Харківському комуністичному газетному технікумі (1937) та Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя (1946–1947). В 1947 р. переведений до Київського державного університету, на філософський факультет (психологічне відділення), який закінчив у 1952 р.

Працював літпрацівником редакції районної газети в Козелецькому районі. З 1951 до 1957 року працював у штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту на посаді викладача психології (1951–1954), старшого викладача кафедри педагогіки (1954–1957).

Автор більше 100 розвідок із психологічних проблем праці й дидактики. Майже всі його роботи з психології праці та навчання й дидактики будувалися на основі добре продуманого експерименту.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений медалями.

=====

14 січня – 70 років від дня народження **Леоніда Павловича**

Москотіна (1956–2015), солдата Збройних сил України. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1978).

Народився в с. Комарівка Борзнянського (нині Ніжинського) р-ну Чернігівської обл. Закінчив природничий факультет Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (1978). Працював вчителем хімії та біології Григоро-Іванівської ЗНЗ. Згодом перейшов працювати на завод «Ніжинсільмаш» на посаду майстра, останнім часом працював на ніжинському комбінаті хлібопродуктів.

Брав активну участь у громадсько-політичних рухах у Ніжині, член ВО «Свобода». Активний учасник Революції Гідності. Незважаючи на вік, у травні 2015 р. добровольцем пішов на фронт. Солдат, старший стрілець зведеної штурмової роти «Карпатська Січ» 93-ї окремої механізованої бригади. 11 липня 2015 р. під час бойового чергування на позиції під Опитним біля аеропорту Донецька внаслідок ворожого обстрілу з гранатомету зазнав травм, несумісних з життям. Похований у Ніжині на Овдіївському кладовищі.

За особисту мужність, сумлінне та бездоганне служіння Українському народові, зразкове виконання військового обов'язку нагороджений 16 січня 2016 р. – орденом «За мужність» III ст. (посмертно); медаллю УПЦ КП «За жертвність і любов до України» (посмертно).

У жовтні 2015 р. на будівлі Ніжинської ЗОШ № 1, в якій він навчався, урочисто відкрито меморіальну дошку Леоніду Павловичу Москотіну.

=====

18 січня – 70 років від дня народження **Миколи Степановича**

Тимошика (1956), українського вченого, журналіста, публіциста, літературного критика, видавця. Доктор філологічних наук (1997), професор (2002). Академік Академії наук вищої школи України (2005).

Народився в с. Данина Ніжинського р-ну Чернігівської обл. в селянській родині. Закінчив з відзнакою факультет журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка (1978). Відмовився від цільової аспірантури.

Працював у редакціях обласних газет «Радянська Буковина», «Молодий буковинець», Держкомвидав України, видавництві «Либідь». З 1999 до 2010 року – професор, завідувач кафедри Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, з 2011 р. – професор, завідувач кафедри Київського національного університету культури і мистецтв.

У Ніжинській вищій школі працював на посаді професора кафедри української літератури, методики її викладання та журналістики з 2016 до 2020 року. Автор 27 одноосібно написаних книг та понад 200 публікацій з історії українського друкованого слова, історії цензури в Україні, теорії та практики сучасної журналістики і книговидавництва.

Стажувався в Колегії Святого Андрія Манітобського університету (Канада, 1997, 2000), Українському вільному університеті (Мюнхен, 1998), Інституті перепідготовки журналістів Фоґо (Швеція, 2003), Міжнародному Андалузькому університеті (Іспанія, 2006). Виступав із лекціями в навчальних і наукових закладах Бельгії, Великої Британії, Іспанії, Ізраїлю, Канади, Китаю, Німеччини, Польщі, Сербії, Франції, Швейцарії.

Член Національної спілки журналістів України (1981). Член Національної спілки письменників України (2000). Голова Фондації імені митрополита Іларіона (Огієнка). Засновник і директор науково-видавничого центру «Наша культура і наука». Був

заступником голови Навчально-методичної комісії з масової комунікації при Міністерстві освіти та науки України. Член Експертної ради Національної програми «Українська книга» при Держтелерадіо України. Експерт щорічної акції «Книжка року» часопису «Книжник-ревію».

Лауреат всеукраїнських премій ім. І. Огієнка, І. Франка, Б. Грінченка, С. Русової, П. Величковського, Я. Гальчевського, Ю. Федьковича, міжнародної премії родини Воскобійників (США). 2019 р. за двотомник «Село» став лауреатом Шевченківської (народної) премії.

=====

21 січня – 95 років від дня народження Павла Федоровича

Смірнова (1931), кандидата філософських наук (1968), доцента кафедри філософії і політичної економії (1971).

Народився в с. Яйково Зубцовського р-ну Калінінської (нині Тверської) обл. (РФ). Закінчив Московський індустріальний технікум (1951), Військово-морське політичне училище (1957), з відзнакою історико-філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1962), аспірантуру при КДУ ім. Т. Г. Шевченка (1967).

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1962 до 1983 року на посадах асистента кафедри марксизму-ленінізму (1962–1965), старшого викладача (1967–1969), завідувача кафедрою філософії та політекономії (1969–1982), проректора по науковій роботі (1975–1979). Основний напрям наукових досліджень – історичний матеріалізм. Має 12 наукових публікацій.

Відмінника народної освіти (1973). Нагороджений медаллю «За доблесну працю».

=====

24 січня – 120 років від дня народження Михайла Павловича

Солдато́ва (1906–1986), хіміка-педагога, Члена Методичної ради з хімії при Українському науково-дослідному інституті педагогіки.

Народився у м. Верхньодніпровську Дніпропетровської обл. у родині земського вчителя. Навчався на хімічному і фізико-математичному факультетах (закінчив 2 курси) Дніпропетровського інституту народної освіти та на вуглехімічному факультеті Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту, який закінчив у 1931 р. Розпочав викладацьку діяльність у Дніпропетровському технікумі Комосвіти, згодом викладав хімію у вузах Мелітополя, Одеси, Шуї, Дніпропетровська.

Працював у штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя з 1953 до 1973 року на посадах старшого викладача, в. о. завідувача кафедрою хімії (1957–1960). Автор підручників «Аналітична хімія» (1964; 1967) для студентів вузу та «Збірника задач і вправ з хімії для 9-11 класів загальної середньої політехнічної школи» (1967). У серії «Бібліотека юного хіміка» вийшла книга «Водень», написана М. П. Солдатовим в співавторстві (1967). Відмінник народної освіти (1966).

28 січня (16 січня за ст. ст.) – **145 років від дня народження Петра**

Никандровича Абрамовича (1881–після 1945), українського громадсько-освітнього діяча, педагога, краєзнавця, бібліографа, магістра богослов'я.

Народився в с. Мизове Ковельського повіту Волинської губ. в багатодітній сім'ї місцевого дяка-учителя. Закінчив Мелецьке духовне училище (1893), із відзнакою Волинську духовну семінарію у Кременці (1900) та словесний відділ Санкт-Петербурзької духовної академії у статусі магістра (1904). Одночасно слухав лекції у С.-Петербурзькому археологічному інституті.

Викладав у Тиврівській духовній школі на Поділлі, від 1906 р. – у Волинській духовній семінарії в Житомирі. Дійсний член Товариства дослідників Волині (від 1909). Організатор і викладач Волинського народного університету в Житомирі (1917), один з організаторів Братства св. Спаса, що ставило своїм завданням відродження українських традицій у православній церкві (1918), організатор дошкільного і позашкільного відділу при Волинському губ. земстві. Перший ректор (1919–1920) та викладач (1919–1931) Волинського ІНО в Житомирі, голова етнографічної секції Волинського центрального музею в Житомирі (від 1923). Як прихильник української національної ідеї зазнав утисків від тоталітарної системи.

У 1935 р. разом із сім'єю переїздить до Ніжина, зарахований до складу кафедри української мови та літератури Ніжинського педагогічного інституту та призначений на посаду вченого бібліографа бібліотеки. Проте і в Ніжині розпочалася репресивна кампанія проти інтелігенції. У 1936 р. працівники Ніжинського райвідділу НКВС сфабрикували справу проти директора навчального закладу М. Загребського. Разом із керівником були звинувачені викладачі різних структурних одиниць інституту, особливо постраждала кафедра української мови та літератури, звинувачена в пропаганді націоналізму. П. Абрамовича було звільнено 17 вересня 1937 р.

Протягом 1937–1941 рр. місце роботи невідоме. В 1941–1942 рр. викладав у Сумському педагогічному інституті та Сумській чоловічій гімназії. В квітні 1943 р. був арештований органами НКВС, 1945 р. звинувачений у зраді Батьківщині, антирадянській пропаганді, агітації та контрреволюційній організації та засуджений у віці 65 років до 15 років каторжних робіт. Реабілітований посмертно 1996 р.

=====

28 січня – **100 років від дня народження Зінаїди Василівни**

Кирилук (1926–2018), літературознавця, доктора філологічних наук (1989), професора (1991), історика літератури, педагога.

Народилася в с. Пологи, нині місто Запорізької обл. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1949) та аспірантуру названого університету (1959) (науковий керівник – академік АН УРСР О. І. Білецький). Працювала у відділі рукописів Державної публічної бібліотеки (нині – Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). З 1959 до 1989 року – доцент кафедри історії російської літератури Київського університету.

Працювала в Ніжинській вищій школі з 1989 до 1999 року на посаді професора кафедри світової літератури. У 2002 – 2005 рр. – у Херсонському державному університеті; у 2007 – 2010 рр. – у Київському славістичному університеті. Була

багаторічним членом спеціалізованих вчених рад, редакційних колегій часописів професійного спрямування, автором передмов до літературно-художніх видань.

Основний напрям наукових досліджень – історія і теорія російської літератури ХІХ століття. Автор праць з питань української, російської та зарубіжної літератури, методики викладання літератури у школі та вищому навчальному закладі.

=====

31 січня – 160 років від дня народження Михайла Іллча Мандеса (1866–1936), історика античності, літературознавця, мовознавця.

Народився у м. Одесі в родині службовців (турецько-підданих), що переселилися у Російську імперію та прийняли російське підданство. Закінчив 3-ю Одеську гімназію (1886), історико-філологічний факультет Новоросійського (Одеського) університету (1891). Блискуче знав німецьку, грецьку, латинську мови. Серед його вчителів були Ф. Є. Корш, Е. Р. Штерн та Н. П. Кондаков.

В 1898 р. захистив магістерську дисертацію «Мессенські війни», а в 1901 р. – докторську дисертацію «Опыт историко-критического комментария къ греческой истории Диодора».

В 1901 р. був призначений екстраординарним, а в 1903 р. ординарним професором кафедри грецької словесності Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька. Звільнився від служби 7 жовтня 1906 р.

В 1895–1914 рр. з науковою метою відвідав Грецію, Італію, Велику Британію, Німеччину, Францію, Нідерланди, Іспанію.

В 1919–1930 рр. – професор Одеського ІНО; водночас в 1925–1930 рр. – завідувач кафедрою теорії мистецтв Одеського художнього інституту. Також викладав курси стародавньої історії, античної і західно-європейської літератури, естетики й теорії мистецтв у гімназіях, комерційних училищах. Досліджував маловивчені аспекти давньогрецької історії, проблеми давньогрецької філології та мистецтвознавства.

Лютий

5 лютого – 75 років від дня народження Олександра Борисовича

Коваленка (1951), українського історика, спеціаліста у галузі історіографії, джерелознавства, археографії, історичного краєзнавства. Кандидат історичних наук (1980), професор. Голова Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1973).

Народився в м. Чернігові в родині місцевого журналіста і краєзнавця Бориса Івановича Коваленка. Закінчив з відзнакою історичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1973). У студентські роки здобув диплом переможця республіканського конкурсу студентських наукових робіт за статтю про чернігівського полковника М. Небабу (1971). У 1972 р. в «Українському історичному

журналі» була надрукована перша наукова розвідка про українського історика В. Модзалевського.

Упродовж 1973–1976 рр. працював науковим співробітником Чернігівського історичного музею. Тут віднайшов і оприлюднив списки козацьких літописів Самовидця та Г. Грабянки, хроніку І. Забіли. З 1976 р. працював в Чернігівському державному педагогічному інституті ім. Т. Г. Шевченка на посадах асистента, старшого викладача, доцента кафедри історії СРСР і УРСР, проректора, декана історичного факультету. У 2001–2003 рр. – заступник голови Чернігівської обласної державної адміністрації з гуманітарних питань. З 2009 р. – директор Інституту історії, етнології та правознавства ім. О. М. Лазаревського ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка. З 2014 р. – директор Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства ім. О. М. Лазаревського ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка. Автор понад 350 наукових, науково-популярних і навчально-методичних праць.

Заслужений працівник народної освіти України (1993), Відмінник освіти України (2003). Нагороджений орденами «За заслуги» III ст. (2001), II ст. (2007), I ст. (2009), орденом Архистратига Михаїла УПЦ (2011), медалями «Костянтин Ушинський» (2010), «Григорій Сковорода» (2013). Почесний краєзнавець України (2020).

=====

10 лютого – 70 років від дня народження Віктора Марковича Стригуна (1956–2025), біолога, педагога, доктора сільськогосподарських наук (2017), професора. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1978).

Народився в с. Розсохуватець Новоархангельського (нині Голованівського) р-ну Кіровоградської обл. у сім'ї медичних працівників. У 1968 р. разом з батьками переїхав до м. Ніжина.

Закінчив біологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1978). Працював вчителем на Київщині. З 1980 до 1984 року – науковий співробітник Сквирської селекційно-дослідної станції овочівництва.

У 1991 р. захистив кандидатську дисертацію при Всесоюзному науково-дослідному інституті селекції та насінництва овочевих культур (Москва). У 1996 р. отримав «Атестат старшого наукового співробітника». У 1997 р. був призначений заступником директора з науково-дослідної роботи, у цьому ж році – директором Сквирської дослідної станції. У 1997 р. був призначений заступником директора з науково-дослідної роботи, у цьому ж році – директором Сквирської дослідної станції.

З 2001 р. працював у ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» на посадах викладача спеціальних дисциплін та доцента. У 2007 р. отримав атестат доцента, вступив на стаціонарне відділення до докторантури при НУБіП України, яку успішно закінчив у 2009 р. У 2017 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук.

Працював в Ніжинській вищій школі з 2019 до 2025 року на посаді професора кафедри біології. Основний напрям наукових пошуків – селекція та насінництво гороху овочевого. Має близько 71 публікацій, серед яких: 1 колективна монографія, наукові статті у фахових виданнях, методичні рекомендації та ін. Має 13 авторських свідоцтв на сорти рослин.

Помер 27 лютого 2025 р.

12 лютого – 80 років від дня народження Ганни Іванівни Дудки

(1946–2025), старшого викладача кафедри іноземних мов.

Народилася в м. Ніжині в робітничій сім'ї. Закінчила факультет англійської мови Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1968). З 1968 до 1972 року працювала вчителем англійської мови в школах Харківської та Чернігівської областей.

У Ніжинській вищій школі працювала на посадах секретаря факультету іноземних мов (1972–1974), керівника виробничої практики (1974–1978), начальника навчального відділу (1978–2001), поєднуючи роботу з виконанням академічного навантаження по кафедрі іноземних мов на умовах сумісництва (1974–2001). На посаді старшого викладача кафедри іноземних мов працювала з 2001 до 2008 року. Основний напрям наукових досліджень – міжпредметні зв'язки при викладанні іноземних мов на нефахових факультетах.

Відмінника народної освіти (1983).

12 лютого – 80 років від дня народження Василя Сергійовича

Шовкопляса (1946), старшого викладача кафедри фізики.

Народився в с. Буденівка Дворічанського (нині Куп'янського р-ну) Харківської обл. в сім'ї службовця. Закінчив з відзнакою фізико-математичний факультет Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди (1969) та аспірантуру при кафедрі фізики ХДПІ ім. Г. С. Сковороди (1972).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1972 до 2013 року на посадах асистента (1972–1987), старшого викладача (1987–2013). Читав курс лекцій та проводив практичні заняття з загальної та теоретичної фізики, методики її викладання. Працював на підготовчому відділенні фізико-математичного факультету та викладачем фізики в ліцеї при НДУ імені Миколи Гоголя (за сумісництвом) (2000–2005).

Основний напрям наукових досліджень – фотоелектричні явища в ZnSe, методика викладання оптики у вищій школі. Автор та співавтор наукових статей і навчально-методичних посібників з фізики та безпеки життєдіяльності.

=====

12 лютого – 65 років від дня народження Олександра Григоровича

Мордвінова (1961), доктора наук з державного управління (2001), професора (2005).

Народився в с. Дяківка Буринського (нині Конотопського р-ну) Сумської обл. Закінчив Сумський державний педагогічний інститут ім. А. Макаренка зі спеціальності «Географія та біологія» (1984), аспірантуру Інституту географії Академії наук України (1992), докторантуру при Українській Академії державного управління при Президентові України (2000), Гуманітарний університет «Запорізький інститут державного та муніципального управління» зі спеціальності «Економіка підприємництва» (2005), Класичний приватний університет, спеціальність «Землеустрій та кадастр» (2014).

Працював в Ніжинській вищій школі з 1987 до 2002 року на посадах асистента (1987–1993), старшого викладача (1993–1994), доцента (1994–2002), завідувача кафедри географії (1994–1997; 2001–2002), професора (2002). Основні напрями наукових досліджень – географічне ресурсознавство, економіка природокористування, екологічна політика.

У 2002–2022 рр. – професор кафедри менеджменту та маркетингу, директор Запорізького інституту державного та муніципального управління, завідувач кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету. Сфера наукових інтересів – механізми державного управління, економіка природокористування та охорона навколишнього середовища, економічна та соціальна географія. Автор понад 170 наукових, навчальних та навчально-методичних праць, серед яких монографії «Управління аграрним природокористуванням в умовах ринкової трансформації» (2000), «Природокористування в аграрній сфері перехідної економіки України» (2000), «Актуальні проблеми управління» (2008).

=====

21 лютого – 80 років від дня народження Вероніки Степанівни Білокопитової (1946), старшого викладача кафедри ботаніки.

Народилася в с. Соколові Зміївського (нині Чугуєвського р-ну) Харківської обл. Закінчила з відзнакою природничий факультет Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди (1970) та аспірантуру при ХДПІ ім. Г. С. Сковороди (1973).

Працювала в Ніжинській вищій школі з 1973 до 1991 року на посадах викладача (1973–1986), старшого викладача (1986–1991) кафедри ботаніки. Основний напрям наукового дослідження – раціональне використання і охорона рослинності лісів Чернігівського Полісся.

З 1991 року працювала в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди викладачем кафедри географії.

=====

23 лютого – 135 років від дня народження Михайла Миколайовича П'ятуховича (1891–1937), дослідника білоруської літератури, педагога. Випускник НІФІ кн. Безбородька (1917).

Народився у с. Алексиничі Могилівського повіту (нині Сенненського р-ну Вітебської обл.) в родині сільського православного священика. Закінчив Могилевську семінарію (1913) та Ніжинський історико-філологічний інститут кн. Безбородька (1917). Був рекомендований до Петроградського університету для підготовки до отримання професорського звання. Через брак матеріальних засобів на початку 1920-х змушений був переїхати до Одеси, а з 1921 р. в Білорусію. Друкуватися почав у 1921 р. Активний критик і дослідник білоруської літератури. З вересня 1921 р. – член науково-термінологічної комісії, з лютого 1922 р. – науковий співробітник, з 1925 р. – активний член Інституту білоруської культури; з 1929 р. – активний член Білоруської академії наук. До 1936 р. працював в Інституті літератури Білоруської академії наук. У 1921–1926 рр. викладав білоруську літературу в Мінському білоруському педагогічному технікумі. З лютого 1922 р. працював у Білоруському державному університеті: доцент, з жовтня 1926 р. – професор. У травні 1926 р. став деканом педагогічного факультету.

Літературна критика П'ятуховича завжди мала противників, але в середині 1930-х років полеміка вийшла за межі літературних дискусій і набула форми жорстких політичних звинувачень. Був змушений виїхати з родиною з Білорусі до м. Орджонікідзе; працював викладачем-славістом в Північно-Кавказькому та Північно-Осетинському педагогічному інститутах. В січні 1937 р. заарештований у справі «Право-троцькістського блоку» і доставлений до Мінська. 19 грудня 1937 року Військова колегія Верховного Суду СРСР засудила його до розстрілу. Реабілітований 27.12.1957.

=====

26 лютого – 210 років від дня народження **Василя Васильовича**

Каталея (1816 (1818?)–1877), генерал-лейтенанта, учасника російсько-турецької війни 1877–1878 рр. Випускник Ніжинського фізико-математичного ліцею князя Безбородька (1835).

Народився в с. Плоске Ніжинського повіту Чернігівської губ. в дворянській родині. Протягом 1828–1835 рр. навчався в Ніжинській Гімназії вищих наук, який в 1832 р. перейменовано в Фізико-математичному ліцеї князя Безбородька.

Після випуску з ліцею розпочинається тривала 32-річна військова кар'єра В. Каталея. Його служба проходила в гвардійських Волинському і Литовському полках, Якутському і Дніпровському піхотних та інших полках на різних військових посадах.

У 1877 р. генерал-лейтенант був призначений командиром 3-ї гвардійської дивізії і взяв участь у бойових діях російсько-турецької війни 1877–1878 рр. Дивізія В. В. Каталея відзначилася в боях за визволення Болгарії від турецької неволі. 3 січня 1878 р. загинув у бою біля с. Марківці. У січні 1878 р. тіло генерала було привезене до села Плоского і поховане біля Михайлівської церкви поряд із могилами інших представників славного козацького роду Каталей. Нагороджений орденами Св. Анни 1-й и 2-й ст. з короною, Св. Станіслава 1-й ст. и 2-й ст. з короною, Св. Володимира 3-й ст.

В. Каталею належить ряд статей в «Військовому збірнику» і «Руському інваліду» з питань освіти і виховання військ.

В музеї історії Ніжинської вищої школи оформлений куточок, присвячений відомому її випускникові.

27 лютого (16 лютого за ст. ст.) – 270 років від дня народження **Іллі**

Андрійовича Безбородька (1756–1815), українського шляхтича, генерал-поручика, графа, дійсного таємного радника, одного з фундаторів Ніжинської гімназії вищих наук.

Народився в с. Стольному, що неподалік від Глухова Чернігівської губ. (нині Сумська обл.). Походив з української шляхетської родини, представників козацької старшини. Був сином генерального писаря Війська Запорозького Андрія Безбородька та його дружини Євдокії Забіли.

У 1771 р. вступив на дійсну військову службу, брав участь у воєнних діях проти турків 1773–1774 рр. У 1790 р. служив під командуванням Олександра Суворова: генерал, командир 4-ї колони. За виявлені під час штурму Ізмаїла мужність і хоробрість нагороджений орденом Св. Георгія 3-го ст. та прикрашеною діамантами золотою шпагою з написом «За хоробрість». В 1792 р. отримав в дарунок від Катерини II понад 12 тис. десятин землі на правому березі Бузького лиману, яку заселив кріпаками з

Чернігівщини та інших місцевостей України. З 1795 р. служить вже в званні генерал-поручика. У 1797 р. імператор Павло I нагородив його орденом Св. Олександра Невського, надав титул графа, а у 1798 р. призначив дійсним таємним радником і сенатором. На службі перебував до 1799 р., коли пішов у відставку.

Після смерті старшого брата, Олександра Безбородька, став єдиним спадкоємцем його величезного статку. Вшановуючи волю брата, пожертвував на заснування Ніжинської гімназії вищих наук будинок із садом, а також видав з цієї мети 210 тис. крб. для благодійних справ. До того ж зобов'язався й надалі вносити на утримання гімназії по 150 тисяч крб. щороку. У 1805 р. патріотичний вчинок Іллі Безбородька був відзначений орденом Св. Володимира I ст. На жаль, він не довів до відкриття гімназії. Помер у С.-Петербурзі 3 червня 1815 р. Похований на території Олександрівської лаври.

=====

29 лютого (17 лютого за ст. ст.) – **200 років від дня народження**

Олексія Хомича Андріяшева (1826–1907), українського природознавця, мецената, педагога, громадського діяча, бджоляра, засновника «Практичної школи бджільництва». Випускник Ніжинського юридичного ліцею князя Безбородька (1847).

Народився на хуторі Германівський поблизу с. Ліпнявого Золотоноського повіту Полтавської губ. Його батько походив із козацької родини, мати – з дворян. Навчався у Переяславському духовному училищі, Переяславській семінарії та Ніжинському юридичному ліцеї князя Безбородька, який закінчив у 1847 р. у чині XIV класу. Деякий час служив у Полтавському губернському правлінні, а потім продовжив навчання на юридичному факультеті Університету Св. Володимира у Києві, отримав ступінь кандидата права (1850). В 1856 р. здобув ступінь магістра цивільного права. З 1860 р. – інспектор Першої гімназії Київського навчального округу, а з 1863 р. і потому протягом наступних 28 років – директор. Очолюючи Київський відділ Маріїнського товариства допомоги сліпим, організував притулок (1880) і училище (1883) для сліпих дітей, був його першим довголітнім директором. Займався просвітницькою діяльністю.

У 1895 р. почав видавати часопис «Ежегодник пчеловодства» та порушив клопотання перед Міністерством землеробства про заснування Південно-Російського товариства бджільництва. У 1897 р. обраний головою цього товариства. Завдяки пожертвуванням Андріяшева у Києві була відкрита «Практична школа бджільництва», яка у 1904 р. перебазувалася в Боярку, і нині відома як Боярський коледж екології і природних ресурсів, що є відокремленим підрозділом Національного університету біоресурсів і природокористування України.

В останні роки життя тяжко хворів і майже втратив зір, але до самої смерті продовжував займатися бджолярством. Помер 31.07.1907 р., похований на Байковому кладовищі у Києві.

=====

Березень

1 березня – 85 років від дня народження **Лариси Пантеліївни**

Вишневої (1941–2004), хорового диригента, старшого викладача кафедри вокально-хорової майстерності.

Народилась в м. Таганрозі Ростовської обл. (РФ). Закінчила музично-педагогічний факультет Кишинівського інституту мистецтв ім. Г. Музическу (1964) та аспірантуру при Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР ім. М. Т. Рильського (1986). Працювала старшим викладачем і завідувачем кафедрою диригування в Кзил-Ординському педагогічному інституті (1964–1965).

У Ніжинській вищій школі працювала з 1965 до 2003 року на посадах викладача кафедри музики і співів (1965–1971), старшого викладача (1971–1989; 1994–1998; 2001–2003), доцента (1989–1994; 1998–2001) кафедри вокально-хорової та педагогічної майстерності. Основний напрям наукових досліджень – українське музикознавство. Автор наукових статей про творчість М. Д. Леонтовича.

Вела клас хорового диригування, викладала хорове аранжування, гармонію, сольфеджію, керувала хоровими колективами музично-педагогічного факультету. На протязі багатьох років керівник хорової капели учителів міста, яка під її керівництвом отримала звання Народної. Керувала хоровим ансамблем «Червона калина» на філологічному факультеті НДПІ ім. М. В. Гоголя.

Нагороджена медалями «За трудову доблесть» (1986), Почесною грамотою Президії Верховної ради України (1988). Відмінник освіти України (1995).

Померла 16.08.2004 р.

=====

4 березня (19 лютого за ст. ст.) – 125 років від дня народження **Лева**

Вікторовича Миловидова (1901–1930), літературознавця, історика, краєзнавця, дослідника історії освіти на Чернігівщині XVIII–XIX ст. Випускник НІНО (1923).

Народився в с. Лапино Мглінського повіту Чернігівської губ. (нині Брянської обл., РФ).

Закінчив Ніжинський інститут народної освіти (1923). Учителював у Ніжині (1919–1924), Чернігові (1924–1925), Могилів-Подільську (1927–1928) середніх навчальних закладах; був службовцем Чернігівського відділу народної освіти (1925–1928, з перервою; від 1928 – викладач Чернігівського ІНО.

В 1928–1930 рр. – аспірант Науково-дослідної кафедри історії України при ВУАН. Досліджував питання літературознавства, краєзнавства, вивчав історію освіти на Чернігівщині 18–19 ст. Його відомі праці : «Недільні школи на Чернігівщині в 1860-х рр.» (1928); «Проекти університетів на Чернігівщині у XVIII ст.» (1929); «Проекти вищої школи на Чернігівщині: 1760–1803 рр.» (1931).

Помер 30. 07. у Чернігові.

3 березня – 175 років від дня народження **Асланбека Бунухойовича Базоркіна** (1851–1890), відомого

етнографа, краєзнавця, першого інгуського літератора та юриста. Випускник Ніжинського юридичного ліцею князя Безбородька (1875).

Народився в поселенні Базоркіно Владикавказького округу Терської обл. (нині с. Чермен Пригородного р-ну Північної Осетії) в багатодітній родині, яка належить до відомого роду Газдієвих із аулу Егікал в гірській Інгушетії. У 1871 р. із відзнакою закінчив Ставропольську класичну гімназію і в тому ж році вступив на фізико-математичний факультет Санкт-Петербурзького університету. В 1872 р. залишив навчання в університеті та перейшов до Юридичного ліцею кн. Безбородька в Ніжині, де вже навчався його земляк Чах Ахрієв.

У 1873 р. написав розвідку «Гірське паломництво» (рос. мовою), яке дослідники відносять до жанру новели. Це фактично перший інгуський авторський літературний твір, який містить також багато цінних етнографічних та історичних даних, важливих для дослідників історії і культури інгушів. Уперше «Горське паломництво» було опубліковане у восьмому випуску «Збірки відомостей про кавказьких горців» (Тифліс, 1875).

Після закінчення ліцею займався юридичною роботою у м. Ахалціхе в Грузії. Науковцям відомі ще два дослідження А. Базоркіна, опубліковані в газеті «Терські відомості», а саме «З далекого минулого» (1883. № 20–21) і «Спогади з подорожі по Чечні» (1883. № 22), в яких порушено різні питання життя інгуського народу 70–80 рр. XIX ст.

Помер у 1890 р.

=====

4 березня – 100 років від дня народження **Павла Олександровича Сердюка** (1926–1999), українського літературного критика, літературознавця, члена Спілки письменників України (1966), кандидата філологічних наук (1965), доцента (1968).

Народився в родині хлібороба в с. Велика Павлівка, нині Зіньківського р-ну Полтавської обл. Був відмінником навчання. Перед війною втратив матір. Після війни працював у колгоспі будівельником, конюхом, орачем, обліковцем, бригадиром.

Влітку 1946 р. вступив на заочне відділення Гадяцького педучилища, учителював у селах району, завідував початковою школою, працював як сількор районної й республіканської преси, редактор і диктор місцевого радіомовлення. Вищу освіту здобув, навчаючись заочно у Харківському університеті ім. М. Горького (1960). З 1961 року виступає як літературний критик, публікує рецензії, статті, теоретичні розвідки на сторінках «Літературної України», журналів «Дніпро», «Вітчизна», «Жовтень», «Українська мова і література в школі» та інших періодичних видань.

В 1965 р. захистив дисертацію в Харківському університеті, здобувши ступінь кандидата філологічних наук. Викладав в Уманському педінституті та Донецькому університеті.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1968 р. по 1990 р. на посаді доцента кафедри української літератури. Основний напрям наукових досліджень – українська література XX століття. Є автором більше 150 критичних та науково-методичних статей, між ними «Платон Воронько» (1963), «Людина в поемі» (1970), «Етапи творчого неспокою» (1971). Автор монографій «Невичепність пізнання» (1989), «У світлиці поезії» (Ніжин, 1993).

6 березня (21 лютого за ст. ст.) – 125 років від дня народження **Наума**

Іллїча Ахієзера (1901–1980), українського математика, доктора фізико-математичних наук (1936), професора (1941), члена-кореспондента Всеукраїнської Академії Наук (1934).

Народився в м. Чериков Могильовської губ. (Білорусь) в сім'ї земського лікаря. Закінчив Київський інститут народної освіти (1923) та аспірантуру при науково-дослідній кафедрі математики Київського ІНО (1928). У 1928 р. захистив дисертацію «Аеродинамічні дослідження».

З 1928 до 1933 року одночасно працював у київських інститутах та Ніжинському інституті народної освіти, де викладав математику та аеродинаміку. Протягом 1941–1974 рр. працював у вузах Казахстану, Москви та Харкова.

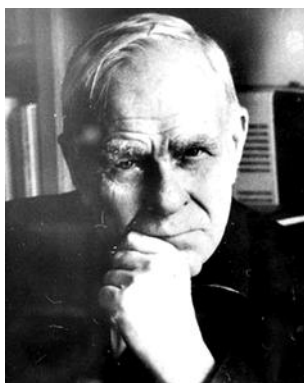
З 1955 до 1961 рр. – завідувач кафедрою теорії функцій, згодом математичної фізики (1963–1974) Харківського університету, де працював професором до кінця життя. У 1961–1963 рр. – завідувач відділу, від 1963 р. – старший науковий співробітник, від 1970 р. – науковий консультант Фізико-технічного інституту низьких температур АН УРСР (Харків). Від 1947 р. впродовж тривалого часу очолював Харківське математичне товариство; редагував його журнал.

Визначний продовжувач розпочатого ще П. Чебишевим та С. Бернштейном напрямку в теорії наближень функцій. Йому належать видатні результати в теорії апроксимації, проблемі моментів, теорії інтегральних рівнянь, теорії функцій комплексної змінної. Опублікував близько 150 наукових праць, включно з десятьма монографіями, перекладеними й виданими в багатьох країнах світу.

Лауреат премій Укрголовнауки (1930), імені П. Чебишева АН СРСР (1949). Нагороджений медаллю Л. Ейлера АН СРСР (1957).

=====

8 березня – 130 років від дня народження **Олександра Іларійовича**

Германовича (1896–1973), вченого-філолога, мовознавця, доктора філологічних наук (1962), професора (1965). Випускник НІНО (1922).

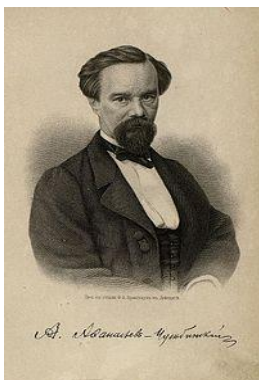
Народився у с. Радіонівка Мстиславського повіту Могильовської губ. (Білорусь) у селянській родині. Закінчив Ніжинський інститут народної освіти (1922).

Протягом 1923–1931 рр. працював вчителем в школах Білорусі, Смоленської та Московської областей. Після закінчення аспірантури у Науково-дослідних інститутах мовознавства у Москві та Ленінграді (1930–1934) викладав російську мову у Казахському, а потім у Новгородському учительському інститутах (1934–1938). Після захисту кандидатської дисертації у 1938 р. переїхав до Сімферополя. Працював у Кримському педагогічному інституті, де читав навчальні курси старослов'янської мови, мови творів письменників тощо. В 1944–1956 рр. завідував кафедрою російської мови у Сімферопольському педагогічному інституті, в 1941–1944 рр. – викладач Дагестанського педагогічного інституту.

Після захисту докторської дисертації у 1962 р. присуджена ступінь доктора філологічних наук, а у 1965 р. вчене звання професора. Напрями наукової діяльності: історія і культура мови, морфологія, мова художніх творів.

Праця вченого була відзначена орденом «Знак Пошани», медаллю «За трудову відвагу» та іншими нагородами.

11 березня (28 лютого за ст. ст.) – 210 років від дня народження

Олександра Степановича Афанасьєва-Чужбинського (1816–1875), українського письменника, етнографа, фольклориста, історика, мовознавця, мандрівника. (Справжнє прізвище – Афанасьєв, псевдоніми – Чужбинський, Невідомий, Лубенець, Пустинник та інші). Випускник Ніжинського фізико-математичного ліцею князя Безбородька (1834).

Народився в с. Ісківці Лубенського повіту Полтавської губ. в сім'ї дрібного поміщика. Батько був росіянином, мати – українкою. Сім'я володіла гуральнею та кількома десятками кріпаків, до яких відносились досить ліберально. У 1829–1834 рр. навчався в Ніжинській гімназії вищих наук, отримав звання студента та розряд чиновника 14 класу. Під час навчання зблизився з Є. Гребінкою (закінчив гімназію 1831 р.). Обидва мешкали на квартирі в професора М. Соловйова, який викладав у гімназії природничі науки, мав авторитет серед учнів.

У 1836–1843 рр. служив у Білгородському уланському полку, дослужився до рангу поручика, потім повернувся в Україну. В 1843 р. познайомився з Т. Шевченком, якого у 1845–1846 рр. супроводжував у подорожі Лівобережною Україною. Від 1847 р. служив у канцелярії воронезького губернатора, був редактором неофіційної частини газети «Воронежские губернские ведомости». Брав участь у проєкті морського міністерства Російської імперії з дослідження річок Росії, здійснив подорожі берегами Дніпра та Дністра, підсумком яких стали дві книги подорожніх нотаток – «Нариси Дніпра» та «Нариси Дністра». Після повернення з експедицій жив у Петербурзі, заснував газету «Петербургский листок», редагував журнал «Искра», був інспектором шкіл грамотності, завідував музеєм Петропавлівської фортеці.

Писав вірші, прозові твори, літературно-критичні статті, етнографічні нариси, історичні замітки, записував народні думи та повір'я. Його спадщина складає десять томів, хоча творчість українською мовою не дуже велика, але з чітким українським забарвленням.

Помер 18 вересня 1875 р. у Петербурзі.

=====

15 березня – 80 років від дня народження **Олександра Яковича**

Ростовського (1946–2016), українського вченого, доктора педагогічних наук (1994), професора кафедри музичної педагогіки та хореографії. Випускник НДП ім. М. В. Гоголя (1969).

Народився в с. Чупира Білоцерківського р-ну Київської обл. Закінчив музичний відділ Луцького педагогічного училища (клас баяна В. Пенського), музично-педагогічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. Гоголя (клас баяна К. Федотова) (1969), аспірантуру в Науково-дослідному інституті педагогіки УРСР (1978).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1969 до 2016 року на посадах викладача (1969–1979), старшого викладача (1979–1980), доцента (1980–1993), професора (з 1993 р.), завідувача кафедри музики (1979–2016), декана музичного факультету (з 1996 р.), декана

факультету культури і мистецтв (2004–2006). У 1990 р. за його ініціативи вперше в Україні на музично-педагогічному факультеті НДПІ була відкрита спеціальність «Музика і хореографія». Згодом цю новаторську ідею підхопили й інші педагогічні інститути.

Основний напрям наукових досліджень – музична педагогіка. Є автором багатьох науково-методичних посібників і статей з проблем музичної освіти школярів і професійної підготовки майбутніх учителів музики. Під керівництвом О. Я. Ростовського підготовлено й захищено 8 кандидатських дисертацій.

Нагороджений медаллю «Григорій Сковорода» (2016); нагрудними знаками «Відмінник народної освіти УРСР» (1990), «Відмінник освіти України», «За наукові досягнення» (2006), «Заслужений працівник НДУ імені Миколи Гоголя» (2010); дипломом Лауреата щорічної обласної премії імені Георгія Вороного (2013).

Помер 17 червня 2016 р. З 2017 р. започатковано Всеукраїнські мистецько-педагогічні читання пам'яті професора О. Я. Ростовського на тему «Актуальні проблеми мистецької освіти».

=====

18 березня – 105 років від дня народження Лесі (Олександри)

Йосипівни Коцюби (1921–1987), українського вченого у галузі фольклористики, педагога, учасника дисидентського руху в Україні 1960–1970-х рр.

Народилася в с. Веселе Хортицького р-ну Запорізької обл. В 1929 р. вступила до школи. По закінченні восьмого класу вступила до медичного робітфаку. З 1939 до 1945 року навчалась на факультеті української філології Дніпропетровського університету. В час німецько-фашистської окупації працювала швейцаром-прибиральницею в дитячій бібліотеці Січеслава (Дніпра). Впродовж 1945–1948 рр. викладала українську літературу в Дрогобицькому вчительському інституті, в 1949–1951 рр. – у Новгород-Сіверському педучилищі, а в 1951–1956 рр. – у Чернігівському педінституті.

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1956 до 1974 року на посадах старшого викладача (1956–1964), доцента (1964–1974) кафедри української літератури. У 1964 р. захистила дисертацію в Київському педінституті імені Максима Горького та отримала звання доцента за спеціальністю «Фольклористика».

За спогадами сучасників, її лекції ставали справжнім святом для студентів, які відвідували не лише філологи. Організовувала цікаві зустрічі, поїздки, екскурсії, що надзвичайно цінували студенти і охоче брали участь у всіх починаннях Лесі Йосипівни.

У середині 60-х рр. в Ніжинському педінституті навколо Коцюби утворився осередок патріотів-україністів. Серед них Г. Аврахов, І. Бровко, О. Жомнір, І. Костенко, В. Крутивус, В. Литвинов. Вони активно впливали на студентське життя, оновлення навчально-виховного процесу, залучали студентів до літературно-мистецького відродження.

У 1972 р. була заарештована слідчими КДБ у справі щодо поширення та передачі за кордон трактату Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», завдяки чому книжка вийшла друком у ФРН 1968 року.

Була піддана шантажу, в тому числі через родину, занедужала і померла на 66-му році життя. Похована в Ніжині. Нині одна з вулиць міста названа на честь Лесі Коцюби, а в березні 2021 р. на будинку, що по вулиці Станіслава Прощенка відкрито меморіальну дошку, яка ушляхує життєвий подвиг і жертвність видатної української дисидентки.

=====

18 березня – 75 років від дня народження Олексія Григоровича

Нестеренка (1951), публіциста, поета, редактора газети, заслуженого журналіста України. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1973).

Народився в с. Курінь Бахмацького (нині Ніжинського) р-ну Чернігівської обл. Закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1973). З першого курсу був активним літстудійцем, а згодом і студентським головою літстудії. Він пише нариси, рецензії, перекладає вірші з узбецької мови, які писали студенти філологічного факультету НДПІ, що приїхали на навчання з Узбекистану. Займався редагуванням факультетської стіннівки «Молодь», а разом із однокурсником В. Сапоном – «Літстудієць», був членом редколегії загальноінститутської стіннівки, виступав із нарисами, замальовками, репортажами не лише в ніжинській, а й у обласних газетах «Деснянська правда», «Комсомольський гарт».

Після закінчення вузу працював у бобровицькій та бахмацькій районках, сумській молодіжці, власкором «Деснянської правди», понад третину віку з 1983 р. – головним редактором «Носівських вістей» – однієї з найвідоміших районних газет Чернігівщини.

У 2001 р. вийшов поетичний збірник «Свято повертань», куди включені лірика і балади, диптихи і монологи, тріолети і сонети.

Нагороджений відзнакою Державного комітету телебачення і радіомовлення України «За заслуги в розвитку інформаційної сфери» III ст., ювілейною медаллю «20 років незалежності України».

=====

19 березня – 75 років від дня народження Ніни Степанівни

Ярослав (1951), старшого викладача кафедри психології. Випускниця НДПІ ім. М. В. Гоголя (1973).

Народилася в с. Лісові Сороченці Прилуцького р-ну Чернігівської обл. Закінчила природничий факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1973).

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1973 до 2006 року на посадах старшого лаборанта (1973–1986), асистента (1986, 1990–1992), старшого викладача кафедри психології (1992–2006).

В 1986–1990 рр. – вчитель хімії середньої школи м. Ерденет (Монголія).

Розробляла проблеми науково-методичного та навчально-методичного забезпечення викладання психології у вищій школі та займалась науковими дослідженнями та аналізом особливостей індивідуального та особистісного розвитку учнів педагогічного ліцею. Є автором науково-методичних посібників з курсу загальної, вікової та педагогічної психології.

=====

22 березня – 130 років від дня народження Василя Дмитровича

Шевченка (1896–?), кандидата історичних наук (1954), доцента (1955) кафедри основ марксизму-ленінізму.

Народився в с. Дорогінка Ніжинського р-ну Чернігівської обл. в сім'ї селян-бідняків. Закінчив історико-економічне відділення Ніжинського інституту соціального виховання (1933) та географічний факультет Харківського педагогічного інституту (нині

Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди) (1939).

Працював викладачем Ніжинського ветеринарного технікуму (1930–1933), директором Ніжинської середньої школи № 1 (1935–1940). У штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту працював з 1946 до 1965 року на посадах старшого викладача, завідувача кафедрою основ марксизму-ленінізму (1954–1959), доцента кафедри історії КПРС (1959–1965). Автор численних, в тому числі краєзнавчих, публікацій.

Учасник громадянської та Другої світової воєн. Нагороджений орденом «Червоної зірки» та медалями «За перемогу над Німеччиною» та «За перемогу над Японією». Обирався депутатом Ніжинської міської ради депутатів трудящих.

Мав великий вплив на вибір майбутньої професії внука – Віктора Миколайовича Шевченка, відомого в Україні історика та краєзнавця Чернігівщини, колишнього професора кафедри українознавства Чернігівського державного інституту економіки і управління.

=====

22 березня – 80 років від дня народження **Віктора Володимировича Єфремова** (1946), кандидата економічних наук (1983), доцента (1990) кафедри філософії та соціально економічних наук

Народився в м. Ніжині Чернігівської обл. в сім'ї службовців. Закінчив економічний факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка (1974) та аспірантуру при Київському державному педагогічному інституті імені Максима Горького (1981).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1974 до 2015 року на посадах асистента (1974–1983), старшого викладача (1983–1988), доцента (1988–2015) кафедри економічної теорії та політології. Автор більше 50 наукових праць.

Основний напрям наукових досліджень – методологічні аспекти праці, проблеми економічної освіти та дослідження спадщини видатних вітчизняних економістів.

=====

23 березня (11 березня за ст. ст.) – 150 років від дня народження **Григорія Андрійовича Ільїнського** (1876–1937), українського ученого, філолога-славіста, історика, археографа, етнографа, педагога, доктора філології з 1911 р., член-кореспондента Російської АН з 1921 р., Болгарської АН з 1929 р., Польської АН з 1930 р. Жертва сталінських репресій.

Народився в Петербурзі у родині вчителя, українець за походженням. Закінчив Петербурзький університет з золотою медаллю і дипломом першого ступеню (1898). Протягом 1901–1903 рр. займався науковою роботою в Німеччині, Чехії, Австрії, Сербії, Болгарії. В 1902 р. в Празі опублікував працю «Про архаїзми і новотворення праслов'янської мови. Морфологічні етюди», яка принесла йому визнання в наукових колах. З 1904 р. – приват-доцент Петербурзького університету, в 1907–1909 рр. – Харківського університету. В 1909–1916 рр. – професор кафедри церковно-слов'янської і російської мов та їхніх літератур і найважливіших слов'янських наріч Ніжинського історико-філологічного інституту. Тоді ж викладав на Вищих жіночих курсах у Києві.

Протягом 1916–1920 рр. — професор Юр'ївського (нині Тартуський) університету, з 1920 р. — Саратовського університету, з 1927 р. професор кафедри славістики Першого Московського університету. Спеціалізувався у галузі порівняльної граматики слов'янських мов і праслов'янської мови.

В 1937 р. його заарештували за «справою славістів» і засудили до розстрілу. Вирок було виконано 14 грудня того ж року. Після смерті Ільїнського, на жаль, втрачено значну частину його праць, уже підготованих до друку.

31 березня — 90 років від дня народження Нонни Миколаївни

Жилко (1936), кандидата педагогічних наук (1979), доцента (1986) кафедри германської філології.

Народилася в с. Денисовичі Ганцевичського р-ну Брестської області (Білорусь) в сім'ї службовців. Закінчила англійське відділення Львівського державного університету ім. І. Франка (1958), Вищі педагогічні курси при Одеському державному університеті ім. І. І. Мечнікова (1965) та аспірантуру при кафедрі іноземних мов Одеського технологічного інституту ім. М. В. Ломоносова (1974).

Працювала старшим викладачем кафедри англійської філології Ужгородського державного університету (1965–1971). В 1979 р. захистила кандидатську дисертацію «Методичні прийоми навчання рецептивної лексики для читання текстів».

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1973 до 2015 року на посадах асистента (1973–1980), старшого викладача (1980–1983), доцента (1983–1989; 1998–2015), завідувача кафедри англійської філології (1989–1998). Автор та співавтор близько 100 наукових праць, монографій, підручників. Основний напрям наукових досліджень — методика викладання англійської мови.

=====

Квітень

4 квітня — 170 років від дня народження Івана Григоровича

Турцевича (Дулича-Турцевича) (1856–1938), вченого-антикознавця, візантолога, філолога-латиніста. Випускник НІФІ князя Безбородька (1879).

Народився в с. Сухиничі Річицького повіту Мінської губ. (Білорусь) у сім'ї псаломщика. Навчався у Мозирській міській прогімназії (1866–1870), потім у Шавлівській чоловічій гімназії (1870–1874). Вищу освіту здобував спочатку в Петербурзькому історико-філологічному інституті. В 1875 р. через хворобу перевівся до Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька. Ще будучи студентом старших курсів, перебував на посаді вчителя арифметики в Ніжинському жіночому шестикласному училищі.

У 1879–1892 рр. — учитель стародавніх мов у 1-й Київській гімназії. В цей час перебував у закордонних відрядженнях у Франції, Греції, Франції, де поглиблював знання

з історії, археології та філології стародавніх Греції та Риму. Входив до складу Товариства Нестора-літописця та Київського відділення Товариства класичної філології і педагогіки — з 1890 р. був членом ради.

У 1892 р. призначений в. о. екстраординарного професора Ніжинського історико-філологічного інституту — кафедра римської словесності, у 1903—1904 рр. — член правління цього вишу. 1908 р. удостоєний звання ординарного професора. У липні 1909 звільнився зі служби за вислугою років. Після виходу у відставку оселився в Ніжині, протягом 1909—1917 рр. активно займався громадською діяльністю: перебував членом попечительської ради Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич, попечителем 1-го Ніжинського земського міського народного училища; упродовж 1909—1914 був гласним Ніжинської міської думи.

В 1917 р. повернувся до науково-педагогічної роботи. Влітку 1918 р. більшовики приходять у Ніжин, Турцевич зазнає певних утисків, як представник старої професури, його позбавляють права на пенсію. 1922 р. звільняють з посади професора, того ж року беруть на іншу роботу в інституті. У 1924 р. стає керівником секції античної культури Ніжинського інституту, 1926-го виходить на пенсію — відмовляється від праці з аспірантами, аби не готувати «усередненого» спеціаліста. Весь цей час, аж до смерті тривало приниження та зменшення постаті Турцевича як ученого — з 1919 р. він не опублікував жодної праці.

В останні роки життя професор був змушений продавати власні речі, книги з бібліотеки та здавати залишену йому одну з двох кімнат у власному будинку.

Помер між 20.11. та 20.12.1938 р. в Ніжині. Похований на Грецькому кладовищі, надгробок не зберігся.

=====

4 квітня — 85 років від дня народження Леоніда Никифоровича

Горлача (Коваленка) (1941), українського поета, літературознавця. Лауреат Шевченківської премії (2013). Член Національної спілки письменників України (1976). Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1963).

Народився в смт. Ріпки на Чернігівщині. Дитинство минуло в селі Червоний Колодязь Ніжинського району. Закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1963).

Працював у пресі, в апараті Національної спілки письменників України, обіймав посаду директора Бюро пропаганди художньої літератури. Головний редактор газети «Отчий поріг» Чернігівського земляцтва у м. Києві.

Друкується від 1958 р. Автор приблизно п'ятдесяти книг поезії, прози, публіцистики, критики, дитячих творів. Основний жанр — поезія, серед якої шість романів у віршах про українську історію. Сповідує у ліриці тонке відчуття слова, музичність, вірність народним традиціям. Перекладає твори груз., вірм., євр., нім., чес. та ін. письменників.

Лауреат премій ім. М. Островського (1984), ім. І. Нечуя-Левицького (1998), ім. Г. Сковороди (2001), ім. А. Малишка (2006), ім. В. Винниченка (2011), ім. В. Свідзінського (2012) і Міжнародної премії Фундації доктора М. Дем'яніва «Свобода і мир для України».

Відзначений Почесною грамотою Президії Верховної Ради Грузинської РСР, медалями «За трудову доблесть» та «За будівництво Байкало-Амурської магістралі».

=====

6 квітня – 70 років від дня народження **Ольги Миколаївни Ковальчук** (1951), старшого викладача кафедри педагогіки та педагогічної майстерності.

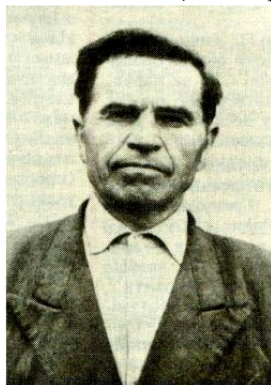
Народилася в с. Журавка Городищенського р-ну Черкаської обл. Закінчила філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1972). З 1972 до 1979 року працювала вчителем української літератури в Ніжинській середній школі № 1.

У Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя працювала з 1979 до 2010 року на посадах лаборанта кафедри української літератури (1979–1980), завідувача консультативним пунктом заочної форми навчання (1980–1983), керівником педагогічної практики інституту (1983–1993), та старшим викладачем кафедри педагогічної майстерності (1993–2010), заступником директора з виховної роботи обласного педагогічного ліцею при НДПІ (за сумісництвом). Основний напрям наукових досліджень – основи педагогічної майстерності майбутніх вчителів. Має наукові публікації.

Відмінник освіти України (1998).

=====

7 квітня (25 березня за ст. ст.) – 125 років від дня народження **Гаврила Григоровича Богуна** (1901–1981), педагога, краєзнавця, археолога. Випускник НІНО (1930).

Народився у с. Бистрику Бердичівського повіту Київської губ. (нині Житомирська обл.) у багатодітній селянській родині. Закінчив робітфак та мовно-літературний факультет Ніжинського інституту народної освіти (1930).

Працював у школах Полтавщини, Донбас. Від 1933 до 1961 року (з перервою) викладав історію у школах Бердичівського району. Від 1961 р. – керівник краєзнавчого та археологічного гуртків при Житомирській обласній екскурсійно-туристичній станції. Чотири роки (1962–1966) керував краєзнавчим гуртком у Бердичівському педагогічному інституті, Бердичівському палаці піонерів та школярів. Дослідив понад 70 археологічних поселень епохи неоліту та часів Київської Русі у басейні річки Гнилоп'ять. Вивчав топоніми Бердичівщини, збирав місцевий фольклор.

В 2001 р. у Бердичеві проведено Всеукраїнську науково-краєзнавчу конференцію «Бердичівщина: Поступ у третє тисячоліття», присвячену 100-річчю від дня народження Гаврила Богуна та встановлено пам'ятник на його могилі.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений медалями «За відвагу» (1944) та «За бойові заслуги».

=====

9 квітня – 210 років від дня народження **Олександра Петровича Рославського-Петровського** (1816–1871), вченого-статистика, історика, професора, ректора Харківського університету. Випускник Ніжинського фізико-математичного ліцею кн. Безбородька (1833).

Народився в с. Слабині, поблизу Чернігова в купецькій родині. Рано втратив батька. Вихованням займалась мати, яка старалась дати синові освіту. З 1825 р. навчався в Чернігові у

викладача Гімназії Негаценка, а потім – у професора Семінарії Самчевського.

В 1828 р. вступив в Ніжинську гімназію вищих наук одразу в IV клас, а з мов – в 3-тє відділення, де разом з ним знаходилися учні, набагато старші за віком і які навчалися у вищих класах (у тому числі Є. Гребінка). У той час в гімназії віяв літературний дух і Рославський, який мріяв про славу письменника, також почав писати. У 1832 р. Гімназія вищих наук була перейменована в Ліцей.

В 1834 р. вступив до Харківського університету на філологічний факультет. По закінченні в 1837 р. курсу зі ступенем кандидата отримав запрошення зайняти місце викладача в Університеті. Витримавши іспит на ступінь магістра історичних наук в 1839 р. був призначений ад'юнктом Філософського факультету для викладання статистики, а в 1841 р. – виконуючим обов'язки екстраординарного професора статистики. У 1853 р., 1857–1858 рр., 1866–1868 рр. був деканом Історико-філологічного факультету, а з 1859 до 1862 року був ректором Харківського університету. У 1862 р. обраний почесним членом Харківського університету, а також почесним членом Харківського губернського статистичного комітету. З 1846 р. був членом-співробітником Російського географічного товариства. Залишив після себе значну наукову спадщину : близько 50 наукових праць, присвячених історії стародавнього світу, проблемам статистики, народонаселення, торгівлі Росії, а також історії Харківського університету.

Нагороджений орденом Св. Анни II ст., прикрашеним імператорською короною. Помер у Харкові у 1871 р.

=====

10 квітня – 110 років від дня народження **Володимира Григоровича Радченка** (1916–1969), українського літературознавця, письменника і критика, кандидата філологічних наук (1955). Член Спілки письменників України (1958).

Народився в с. Черкас Білоцерківського р-ну Київської обл. Вчився в Харківському університеті, навчання завершив після Другої світової війни. В 1947 р. закінчив філологічний факультет Київського університету.

Працював у штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя в 1967 році на посаді старшого викладача кафедри української літератури.

Співробітник Інституту літератури АН УРСР.

Співавтор «Нарису історії української радянської літератури» (1954) та «Історії української літератури» (1956), автор монографії про Олександра Гаврилюка «Безсмертя борця» (1956).

Помер 19 травня 1969 р. в Києві.

=====

10 квітня – 105 років від дня народження **Михайла Юрійовича Клюзка** (1921), асистента кафедри фізики. Випускник НДП ім. М. В. Гоголя (1949).

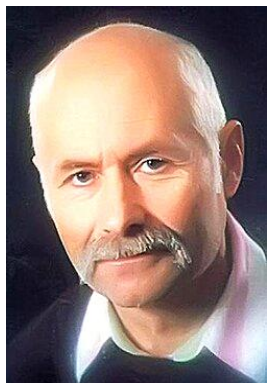
Народився в с. Вертіївка Ніжинського р-ну Чернігівської обл. в селянській родині. Закінчив Ніжинський бібліотечний технікум (1941) та з відзнакою фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1949). Працював вчителем математики та фізики Чемерської середньої школи з 1949 до 1952 року.

У штаті викладачів Ніжинської вищої школи працював на посаді асистента кафедри фізики з 1952 до 1973 року. Проводив

практичні заняття з курсу фізики, астрономії, керував педпрактикою студентів, читав лекції з тригонометрії і креслення. Велику увагу приділяв методиці викладання фізики. Підготував посібники: «Збірник задач з фізики для учнів 8-річної школи» та «Збірник задач з фізики для середньої школи».

=====

12 квітня – 80 років від дня народження Василя Миколайовича

Струтинського (1946–2003), українського дитячого письменника, журналіста. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1972).

Народився в с. Кремне на Волині в сім'ї залізничника. Тут закінчив школу. Навчався заочно спочатку на музично-педагогічному, а згодом на філологічному факультетах Ніжинського педінституту ім. М. Гоголя. Служив в армії. З 1966 р. жив на Чернігівщині. У 1969 р. почав писати вірші для дітей, які друкувалися у багатьох газетах і журналах, звучали у програмах Національного радіо.

У 1971 р. розпочав журналістську діяльність. Сім років працював у Ніжинській міськрайонній газеті. Потім в обласних газетах «Комсомольський гарт», «Деснянська правда», «Чернігівські відомості». Понад вісім років обіймав посаду редактора Чернігівської обласної державної телерадіокомпанії. В 1992 р. разом з колегами засновують журнал «Чернігів» (з 1993 р. виходить під назвою «Літературний Чернігів»).

Протягом 1982–2002 рр. видав 9 книжок, з яких 6 – поетичних та прозових для дітей і 3 – для дорослих (поезія).

Лауреат премії імені Бориса Грінченка, заснованої Чернігівською «Просвітою», та перший лауреат премії імені Леоніда Глібова. Посмертно нагороджений премією імені Пайтелемона Куліша.

Помер 30 квітня 2003 р. в Чернігові. Похований на Олевщині Житомирської обл.

=====

16 квітня – 85 років від дня народження Володимира Дмитровича

Литвинова (1936), українського історика культури, філософа, педагога, перекладача античної літератури, фахівця з історії гуманізму в Україні. Доктор філософських наук (2003). Член НСПУ (1989).

Народився в с. Черкаське Слов'янського р-ну Донецької обл. Закінчив факультет іноземних мов Львівського державного університету імені Івана Франка (1963), аспірантуру Інституту мовознавства АН УРСР (1970).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1963 до 1980 року викладачем латини та класичної літератури, в 1975–1976 рр. – в. о. завідувача кафедри іноземних мов.

Від 1980 р. – провідний науковий співробітник Інституту філософії НАНУ (Київ), від 2006 р. – провідний науковий співробітник. В 1991–2010 рр. – професор кафедри мовознавства Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Номінант на Шевченківську премію за монографію «Україна в пошуках своєї ідентичності. Історико-філософський нарис» (2011). Номінант на Державну премію України в галузі науки і техніки за обґрунтування нового напрямку в історії української філософії – «Ренесансний гуманізм» (2018). Лауреат Премії НАН України імені Д. І. Чижевського (2024). Лауреат Премії імені Максима Рильського (2023).

Автор книжок: «Ренесансний гуманізм в Україні», «Католицька Русь». У перекладах Литвинова з'явилися твори М. Т. Цицерона, Е. Роттердамського, Б. Спінози, С. Оріховського, І. Домбровського. Переклав з латини оригінальні тексти до видань «Українські гуманісти епохи Відродження» у 2-х т., «Тисячу років суспільно-політичної думки України» в 9-ти т., уклав латинсько-український словник. Також перекладає з німецької та польської мов.

=====

29 квітня – 70 років від дня народження Олександра Вадимовича

Забарного (1956), українського вченого-філолога, літературознавця, поета, прозаїка, драматурга. Кандидат педагогічних наук (1996), доцент (1997). Член Національної спілки журналістів України (1995). Член Національної спілки письменників України (2012).

Народився у м. Прилуки у родині вчителя. Закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя (1977). Після закінчення вузу вчителював, працював інспектором Прилуцького районного відділу освіти, викладачем, а згодом заступником директора з навчальної роботи Прилуцького педагогічного училища імені Івана Франка.

У Ніжинській вищій школі працює з 1992 р. на посадах старшого викладача (1992–1997), доцента (1997), проректора з навчальної та методичної роботи (1998–2003), декана філологічного факультету (2003–2019). Автор 10 навчальних посібників для вищої школи та більше 200 наукових праць з питань літератури опублікованих у фахових виданнях України та зарубіжжя.

Основний напрям наукових досліджень – дослідження художнього образу літературних героїв; літературне краєзнавство, формування світоглядних позицій учнів та студентів.

Автор трьох поетичних збірок та дев'яти книг прози, драматургії і публіцистики. Поетичний дебют письменника відбувся ще у шкільні роки на сторінках міськрайонної газети «Правда Прилуччини». Його вірші друкувалися на шпальтах «Деснянської правди», «Гарту», «Молоді України», в журналах «Ранок», «Сільські Обрії».

Депутат Чернігівської обласної ради VI скликання .

Лауреат Міжнародної літературної премії імені М. Гоголя «Тріумф» (2013), Міжнародного літературно-наукового фонду ім. Воляників-Швабінських, США (2017) та обласних літературних премій імені Михайла Коцюбинського (2014) та Леоніда Глібова (2011), муніципальної премії ім. Л. Забашти «Квіт папороті» (2018).

Нагороди: Грамота Верховної Ради України (2015), Відмінник народної освіти (2000), Відзнака Міністерства освіти і науки України «Петро Могила» (2006), Почесні грамоти Чернігівської обласної адміністрації (1998) та Чернігівської обласної ради (2010), нагрудний знак Міністерства освіти і науки України «За наукові та освітні досягнення» (2025).

Відмінник освіти України (2000).

Травень

1 травня – 85 років від дня народження **Лілії Федорівни Моїсєєвої**

(1941), асистента кафедри російської мови. Кандидат філологічних наук (1974).

Закінчила філологічний факультет П'ятигорського педагогічного інституту іноземних мов (1953).

Працювала у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1967 до 1971 року на посаді асистента кафедри російської мови.

2 травня – 65 років від дня народження **Юрія Олексійовича**

Ковальчука (1961), кандидата фізико-математичних наук (1999), доцента (2002), директора навчально-наукового інституту точних наук і економіки.

Народився в м. Кисельовськ Кемеровської обл. (РФ). Закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка за спеціальністю «математика» (1990) та аспірантуру при кафедрі теорії ймовірностей та математичної статистики КНУ ім. Т. Г. Шевченка (1996).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1990 до 2019 року на посадах асистента кафедри математики (1990–1999), доцента кафедри прикладної математики (1999–2006), завідувач кафедри прикладної математики та інформатики (2006–2012), декана фізико-математичного факультету та доцента кафедри прикладної математики, інформатики і освітніх вимірювань (за сумісництвом) (2012–2017), директора навчально-наукового ін-ту точних наук і економіки та доцента кафедри інформаційних технологій і аналізу даних (2017–2019). Коло наукових інтересів: освітні вимірювання, інтелектуальний аналіз даних, менеджмент знань. Автор понад 70 наукових та науково-методичних публікацій.

Співавтор магістерської програми «Освітні вимірювання» (2011), член національної команди з аналізу результатів участі України у Міжнародному моніторинговому дослідженні TIMSS-2011 в Україні (2013). Член Редакційної ради журналу «Тестування і моніторинг в освіті. Вісник» (з 2016). Член організаційного / програмного комітетів Міжнародної конференції «Освітні вимірювання» (2013, 2015), IV Міжнародних літніх шкіл з освітніх вимірювань (2009–2012) та ін.

Має відзнаки: Цінний подарунок голови Верховної Ради України (2010), медаль «За особистий внесок у розвиток Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова» (2010) та ін.

=====

9 травня – 105 років від дня народження **Петра Петровича Журби**

(1921), старшого викладача кафедри фізики.

Народився в с. Хрещате Олешівського (нині Чернігівського) р-ну Чернігівської обл. в сім'ї селянина. Після закінчення школи навчався в Чернігівському зоотехнікумі, який закінчив в 1941 р. В роки Другої світової війни воював в партизанському з'єднанні Д. С. Коротченка. Нагороджений медаллю «За бойові заслуги». У 1944 р. направлений на курси молодших лейтенантів I Українського фронту.

В 1951 р. закінчив факультет електрифікації Київського сільськогосподарського інституту, одержавши звання інженера-електрика. З 1951 до 1953 року працював викладачем в училищі електрифікації та механіки с. Серп і Молот Сталінградської (нині Волгоградської обл., РФ). В 1953–1958 рр. – викладач Ніжинського технікуму механізації сільського господарства. Депутат Новомиkolaївської районної Ради народних депутатів (1953–1954).

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1958 до 1984 рр. на посадах асистента (1958–1964), старшого викладача кафедри фізики (1964–1984), заступника декана фізико-математичного факультету (1967–1970). Основний напрям наукових досліджень – електротехніка та радіотехніка. Автор методичних посібників для студентів спеціальності «математика і фізика».

Голова профбюро фізико-математичного факультету (1969–1974).

9 травня – 95 років від дня народження **Валентини Василівни Крутиус**

(1931), старшого викладача кафедри історії КПРС і наукового комунізму.

Народилася в с. Кривоносові Витязівського (нині Кропивницького) р-ну Кіровоградської обл. Закінчила філологічний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечнікова (1957), Вищу партійну школу при ЦК КПУ (1964) та аспірантуру при Інституті філософії АН УРСР (1972). В 1957–1965 рр. працювала вчителем української мови та літератури, історії СРСР, завідувачкою навчально-консультативного пункту м. Котовська (зараз м. Подільськ Одеської обл.). Згодом назначена директором районної заочної середньої школи м. Котовська. В 1965–1966 рр. – старший викладач кафедри марксизму-ленінізму Ізмаїльського педінституту.

Працювала у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1966 до 1987 року на посадах асистента (1966–1967), викладача (1968–1973), старшого викладача кафедри історії КПРС і наукового комунізму (1973–1987). Основний напрям наукових досліджень – патріотичне та інтернаціональне виховання студентів. Має наукові публікації.

14 травня – 90 років від дня народження **Віктора Харитоновича Абузярова**

(1936–2020), кінорежисера, художника, письменника. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1959).

Народився в с. Атропшено Ленінградської обл. (РФ). Батько родом з Пензи, мати – з ніжинського козацького роду Таранів. В 1945 р. сім'я повернулася до Ніжина. Тут майбутній прозаїк успішно закінчив середню школу № 7 (зі срібною медаллю) та музично-філологічний факультет Ніжинського державного

педінституту (1959). Після закінчення вузу працював вчителем в школах Донбасу та Криму.

У 1966–1971 рр. навчався на кінорежисерському факультеті Київського театрального інституту ім. І. Карпенка Карого. У 1971 р. зняв документальний фільм «Сокиринські сонети» про народного поета, скульптора-колгоспника із с. Сокиринці Миколу Харченка. За цей фільм режисер отримав премію, диплом на міжнародному кінофестивалі «Молодість» (жовтень 1971) в номінації «Кращий фільм-портрет». Потім виїздить до Іркутська, де пропрацював 20 років режисером-документалістом на Східно-Сибірській кіностудії.

В 1997 р. повертається на батьківщину, в Ніжин, де продовжував займатись творчістю, переважно літературною. Автор численних романів, новел, кіносценаріїв: «Что записано в Книгу жизни», «Фросина любовь», «Пахари праха», «Прощание без прощения», «В тени распутства» та ін., трилогії про життя Ніжина в 50–70 рр. ХХ ст. «Евангелие от Евгения», «Дом без праведника», «Обольщение». В 2012–2014 рр. видав «Собрание сочинений в пяти томах» у ніжинському видавництві «Орхидея».

Член Союзу кінематографістів СРСР (1983). Лауреат Міжнародного кінофестивалю «Молодість» (1971), Всеукраїнського літературного конкурсу «Коронація слова» (2000, 2003, 2009).

Помер 30 листопада 2020 р.

18 травня (6 травня за ст. ст.) – 175 років від дня народження **Павла**

Степановича Коробки (1846–1919), українського правознавця, освітнього діяча і доброчинця. Випускник Ніжинського юридичного ліцею кн. Безбородька (1872).

Народився в с. Ядути Борзнянського повіту Чернігівської губ. в дворянській родині. Дитячі роки провів у маєтку матері в с. Мрин, що біля Носівки. Навчався в Ніжинській класичній гімназії (1856–1863), на юридичному факультеті Київського університету, але державних іспитів не склав. В 1868 р. закінчив Київську учительську семінарію. В 1869 р. вступив до Ніжинського юридичного ліцею, а в 1872 р. склав державний екзамен та отримав диплом і право на службовий розряд 12 класу.

Надалі був головою Ніжинської училищної ради та з 1872 р. – дільничним мировим суддею у Борзнянському та Ніжинському повітах. В 1878–1903 рр. займав посаду дільничного мирового судді в Санкт-Петербурзі. Службу завершив по відомству МВС у чині дійсного статського радника і з 1916 р. був причислений до Міністерства народної освіти.

У с. Мрин провадив активну доброчинну та громадську діяльність. За його участю та значною мірою за рахунок його власних коштів там було збудовано церкву, богадільню, амбулаторію, засновано пожежну команду, 2-класне училище, ремісниче училище, а також Людмилінську (на честь матері) жіночу школу сільського домоведення і садибного господарства (згодом була перетворена на вчительську семінарію). Друкувався в Санкт-Петербурзі та Чернігові, зокрема опублікував цикл нарисів під спільною назвою «Заметки мирового судьи» та низку праць на педагогічні й місцеві теми. 1919 р. на правах позаштатного співробітника входив до складу Комісії УАН для виучування звичаєвого права України.

Під час «червоного терору» 1919 р. сімдесятип'ятирічний П. С. Коробка був заарештований співробітниками Чернігівської губернської ЧК та ув'язнений, а згодом розстріляний як контрреволюціонер – «ніколаевский генерал за укрывательство преступников».

=====

19 травня – 90 років від дня народження **Лідії Семенівни Панової**

(1936), кандидата педагогічних наук (1976), доцента (1979) кафедри англійської мови та методики викладання.

Народилася в с. Глебово Фатезького р-ну Курської обл. в сім'ї службовців. Закінчила Горлівський педагогічний інститут іноземних мов (1960), дворічні курси для підготовки викладачів вузів при Львівському університеті ім. І. Франка (1965) та аспірантуру при кафедрі іноземних мов Одеського технологічного інституту ім. М. В. Ломоносова (1973).

В 1960–1963 рр. – вчитель англійської мови в школі Тернопільської обл., в 1965–1970 рр. – старший викладач кафедри англійської філології Ужгородського державного університету.

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1973 до 2014 року на посадах викладача (1973–1974), старшого викладача (1974–1976), в.о. доцента (1976–1979), доцента (1979–2014) кафедри англійської мови. З 1976 до 1997 року очолювала кафедру англійської мови та методики викладання. Автор та співавтор близько 100 наукових праць, монографій, підручників. Основний напрям наукових досліджень – методика викладання граматики в середній школі та вузі.

19 травня – 65 років від дня народження **Світлани Іванівни Матвієнко**

(1961), кандидата педагогічних наук (2010), доцента (2012) кафедри дошкільної освіти. Випускниця НДПІ ім. М. В. Гоголя (1984).

Народилася у м. Красноармійськ (нині – м. Покровськ) Донецької обл. Закінчила з відзнакою Артемівське (нині – Бахмутське) педагогічне училище за спеціальністю «Музичне виховання», Ніжинський державний педагогічний інститут імені М. В. Гоголя за спеціальністю «Музика» (з відзнакою).

У Ніжинському державному університеті працює з 1984 року на посадах акомпаніатора (1984–1995), концертмейстера (1995–2002), викладача класу постановки голосу (2002–2005), викладача (2008–2012), доцента кафедри дошкільної освіти (2012–тепер. час).

Захистила у 2010 р. кандидатську дисертацію (Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, м. Харків). У 2012 році отримала диплом доцента кафедри дошкільної освіти.

Наукові інтереси: творчий розвиток особистості, сучасне музичне виховання дошкільників, художнє краєзнавство, передшкільна підготовка дітей. Має близько 200 публікацій, з них: монографію, хрестоматійне видання (у співавт.), розділи у колективних монографіях, статті у виданнях, що входять до наукометричних баз даних WOS, статті у фахових і зарубіжних виданнях, навчальні та навчально-методичні посібники, у тому числі – посібники з грифом МОН України.

За наукового керівництва С. І. Матвієнко аспіранткою Н. П. Охріменко було захищено дисертаційне дослідження на тему «Патріотичне виховання дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства у закладах дошкільної освіти» (2024 р.) ; 5 студентів ставали переможцями Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт спец. Дошкільна освіта (2019, 2021, 2022, 2024, 2025.)

Заступник Голови Профкому НДУ ім. М. Гоголя. Співкерівник Мінімузею регіональної культури (для спец. А2 Дошкільна освіта). Відповідальна за наукову роботу по кафедрі.

20 травня – 105 років від дня народження **Антон Григоровича**

Ткачука (1921–?), доктора історичних наук (1969), професора (1971).

Народився в с. Балакири Городоцького р-ну Хмельницької обл. в селянській родині. Після закінчення 7-річки (1935) навчався в школі ФЗО, на робфаці і підготовчих курсах м. Києва. В 1939–1940 рр. працював у відділі капітального будівництва при дирекції Київських АТС на посаді кресляра та проектувальника. В 1941–1943 рр. – учасник Другої світової війни.

В 1943–1947 рр. служив у Ташкентському суворовському училищі МВС на посаді помічника офіцера-вихователя. Одночасно навчався на історичному факультеті Середньоазійського державного університету (м. Ташкент), який закінчив у 1946 р. В 1947 р. працював в апараті РК КП Узбекистану.

В 1948 р. переїхав в Україну, де безперервно перебував на викладацькій роботі у навчальних закладах: Кам'янець-Подільського технікуму підготовки культосвітніх працівників, Кам'янець-Подільського державного педінституту, Станіславського державного педінституту (зараз Прикарпатський національний університет), Уманського педінституту, Кам'янець-Подільського сільгоспінституту.

У штаті викладачів Ніжинської вищої школи працював з 1964 до 1969 року на посаді доцента та завідувача кафедри марксизму-ленінізму. У 1969 р. отримав науковий ступінь доктора історичних наук, а в 1971 р. – вчене звання професора.

В 1981–1982 рр. працював в Буковинському державному медичному університеті на посаді завідувача кафедри марксизму-ленінізму.

=====

26 травня – 65 років від дня народження **Олександра**

Григоровича Шевчука (1961), доцента кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук. Заслужений вчитель України (2013). Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1983).

Народився в м. Ніжині Чернігівської обл. Закінчив з відзнакою фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту (1983) та аспірантуру при кафедрі фізики напівпровідників радіофізичного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1992). В 1983–1988 рр. – вчитель математики та інформатики Черняхівської середньої школи Ніжинського р-ну Чернігівської обл.

В Ніжинській вищій школі працює з 1988 р. на посадах асистента (1988–1992), старшого викладача кафедри фізики (1991–2019), доцента кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук (2019–тепер. час). З 1993 р. – викладач фізики та астрономії Ніжинського міського ліцею Ніжинської міської ради Чернігівської області при НДУ імені Миколи Гоголя (за сумісництвом). В 2006–2016 рр. – викладач фізики (астрономії) Українського фізико-математичного ліцею Київського національного університету імені Тараса Шевченка (за сумісництвом).

Коло наукових досліджень: теоретична фізика, астрофізика, методика та дидактика викладання фізичних дисциплін. Автор близько 500 наукових (в т. ч., енциклопедичних), науково-методичних та науково-популярних публікацій, трьох колективних монографій. Має опубліковані переклади поезій. Науковий редактор науково-популярного природничого журналу для дітей «Колосок» (2006–2022). Член-кореспондент Міжнародної академії культури, безпеки, екології та здоров'я (МАКБЕЗ). Член Міжнародної асоціації клубів (МАК) «Що? Де? Коли?» та ліги Українських клубів

(ЛУК) «Що? Де? Коли?». Вчитель вищої категорії; педагогічне звання – вчитель-методист. Має відзнаки : Почесна академічна відзнака Міжнародної Академії рейтингових технологій і соціології «Золота Фортуна» – медаль «Трудова слава» (2008), нагрудний знак «Відмінник освіти України» (1997), Кубок та грамота переможця загальноміського конкурсу «Талант року – 2019 у номінації «Педагог-дослідник» (2019) та ін.

=====

Червень

3 червня – 90 років від дня народження **Петра Максимовича**

Кобернюка (1936–2025), старшого викладача кафедри української літератури.

Народився в с. Бутівці Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. Закінчив філологічний факультет Рівненського державного педагогічного інституту (1960). З 1960 до 1973 року працював учителем української мови і літератури, заступником директора по навчально-виховній частині середньої школи с. Данине Ніжинського р-ну Чернігівської обл. Завідувач, організатор позакласної і позашкільної роботи, вчитель української мови і літератури Данинського консультпункта Ніжинської районної середньої заочної школи.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1973 до 2009 року на посадах викладача (1973–1986), старшого викладача (1986–2009), заступника декана філологічного факультету (1979–1986, 1989–1999). Основний напрямок наукових досліджень – історія української літератури та методика її викладання, українська фольклористика. Читав лекції студентам з усної народної творчості та української дитячої літератури на підготовчому відділенні; на російському відділенні – з історії української літератури. Був натхненником і головним режисером українського драматичного гуртка факультету.

Помер 23. 03. 2025 р. в м. Ніжині.

=====

5 червня (24 травня за ст. ст.) – 180 років від дня народження **Антон**

Семеновича Будиловича (1846–1908), вченого, професора, філолога-славіста, організатора науки, громадського діяча, публіциста.

Народився в с. Комотово Гродненської губ. в родині священика. Навчався в Кобринському духовному училищі, Литовській духовній семінарії у Вільно. У 1863 р. екстерном склав випускні іспити у Віденській гімназії і вступив на історико-філологічний факультет Петербурзького університету, який закінчив у 1867 р. із золотою медаллю і ступенем кандидата. В 1868 р. був у закордонному відрядженні (Франція, Німеччина). 1871 р. захистив магістерську дисертацію. 1872 р. – друге закордонне відрядження з метою вивчення слов'янських говірок, етнографії, літератури (слов'янські області Німеччини, Австро-Угорщини, Румунії, Сербії, Чорногорії, Туреччини).

У 1875 р. на запрошення М. О. Лавровського, директора Ніжинського історико-філологічного інституту, приїхав до Ніжина, де працював до 1881 р. на посаді ординарного професора російсько-слов'янської філології. В інституті відбулося

становлення А. Будиловича як визначного вченого-славіста. Тут написані його найкращі праці з історії слов'янських мов, слов'янських народів, з проблем взаємозв'язків їхніх мов. Багато наукових розвідок було надруковано в «Известиях Историко-филологического института кн. Безбородко в Нежине», які почали виходити друком з 1875 р. В 1879 р. захистив докторську дисертацію у Санкт-Петербурзькому університеті.

В 1881 р. перейшов до Варшавського університету, в якому очолив кафедру російської і церковнослов'янської мови. З 1887 р. – декан Історико-філологічного ф-ту Варшавського університету. 1890–1892 рр. – ректор Варшавського університету. З 1892 р. – ректор Юр'ївського університету. Член-корреспондент Академії наук (з 1882). В 1901 р. переїздить до Петербурга де був призначений членом Ради міністрів народної освіти. У 1904 р. очолив комісію Міністерства народної освіти, якій було доручено вивчення стану національної освіти.

Помер 12 грудня 1908 р. у Санкт-Петербурзі.

6 червня – 65 років від дня народження **Любов Олексіївни Дорохіної** (1961), українського диригента, кандидата мистецтвознавства (2002), доцента (2003) кафедри вокально-хорової майстерності. Член Національної Всеукраїнської музичної спілки.

Народилася в м. Краснодар (РФ). Закінчила Краснодарське музичне училище ім. М. А. Римського-Корсакова по класу «Хорове диригування» та Воронежську Академію мистецтв по класу професора А. С. Сівізянова. (1985). Проходила аспірантуру за спеціальністю «Теорія та історія культури», захистила кандидатську дисертацію по темі «Богослужбний спів в музичній

культурі Чернігівщини на початку ХХ ст.

Працює в Ніжинській вищій школі з 1985 р. на посадах викладача (1985–1988), старшого викладача (1988–2003), доцента (з 2003). Хоровий диригент, педагог, науковець, керівник академічного хору КЗ «Ніжинський коледж культури і мистецтв ім. Марії Заньковецької» (2000, спільно з І. Г. Могильною). Член Національної Всеукраїнської музичної спілки. З 2002 р. Л. О. Дорохіна є членом оргкомітету та членом журі Міжнародного юніорського конкурсу вокальної, диригентської та інструментально-виконавської майстерності у номінації «Хорове диригування». Член журі МАН (Чернігівське територіальне відділення). Відмінник освіти України (2003).

У науковому доробку понад 70 наукових та науково-методичних публікацій. Коло наукових інтересів – теорія та історія хорового мистецтва, історія хорової культури Чернігівщини, методика викладання хорового диригування. Нагороджена Почесною відзнакою НМАУ ім. П. І. Чайковського «Орден за видатні досягнення в музичному мистецтві», Почесною грамотою «Кавалер Відзнаки» Чернігівського та Сумського єпархіального управління УПЦ Київського Патріархату та ін.

Відмінник освіти України (2003).

9 червня – 75 років від дня народження **Валерія Михайловича Благініна** (1951), кандидата педагогічних наук (1986), доцент (1990) кафедри педагогіки.

Народився в м. Станіслав (зараз м. Івано-Франківськ) в сім'ї інтелігентів. Закінчив фізико-математичному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1973). Після закінчення освітнього закладу працював вчителем

математики, фізики та фізкультури Галицької восьмирічної школи, середньої школи с. Крути Ніжинського р-ну Чернігівської обл.

З 1978 до 2016 року працював у Ніжинській вищій школі на посадах асистента кафедри педагогіки й психології (1978–1982), викладача (1982–1986), старшого викладача (1986–1988), завідувача, доцента (з 1987) кафедри педагогіки, завідувача Центром суміжних професій за сумісництвом (2003–2006), керівника Новгород-Сіверського навчально-методичного центру за сумісництвом (2004–2009).

Читав курси «Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Методика виховної роботи». Керував педагогічною практикою студентів. Має понад 50 наукових публікацій. Основний напрямок наукових досліджень – педагогіка.

=====

11 червня – 65 років від дня народження Ірини Федорівни Андрійко (1961), старшого викладача кафедри німецької мови.

Народилася в м. Енгельсі Саратовської обл. (Росія). Закінчила факультет германістики Єнського університету ім. Ф. Шіллера (Німеччина) (1984) та аспірантуру Київського державного педагогічного інституту іноземних мов (нинішній Київський національний лінгвістичний університет) за спеціальністю методика викладання іноземних мов (1993).

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1984 до 2016 року на посадах викладача (1984–1999), старшого викладача (1999–2016) кафедри німецької мови. Керувала педагогічною практикою студентів німецького відділення, організовувала і проводила методичні семінари для вчителів шкіл. З 2002 до 2016 року керувала німецькомовною театральною групою «Studentenbuehne» факультету іноземних мов.

В науковому доробку більше 30 публікацій. Співавторка підручника з грифом МОН України «Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах» (Київ, 2010). Основний напрям наукових досліджень – методика навчання іноземних мов у ЗВО, а саме: навчання іншомовного писемного мовлення.

З 2016 до 2021 року працювала на посаді старшого викладача кафедри німецької мови Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

12 червня – 105 років від дня народження Івана Максимовича Сірого (1921–?), старшого викладача кафедри марксизму-ленінізму.

Народився в с. Новий Глибів Остерського р-ну Чернігівської обл. в селянській родині. Після закінчення середньої школи м. Києва (1937) працював різноробочим на підприємствах міста. Учасник Другої світової війни. Після війни працював на підприємствах і в установах Крайнього Північного Сходу.

Навчався на філософському факультеті Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова, який закінчив у 1958 р. Працював в Середньоазіатському політехнічному інституті м. Ташкента на посаді асистента кафедри філософії (1958–1959), в Чернівецькому медичному інституті на посаді асистента кафедри марксизму-ленінізму, та, за сумісництвом, ст. викладачем кафедри філософії Чернівецького державного університету (1959–1964).

У штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1964 до 1965 року на посаді старшого викладача кафедри марксизму-ленінізму. Нагороджений медалями.

14 червня (2 червня за ст. ст.) – 165 років від дня народження **Вітольда Владиславовича Новодворського** (1861–1923), статського радника, історика-медієвіста.

Народився в маєтку Лемно Ігуменського повіту Мінської губ. в збіднілій шляхетській родині. У 1878 р. закінчив військову гімназію в Полоцьку. Навчався в Санкт-Петербурзькому інституті інженерів шляхів сполучення (1878–1881), на 3 курсі перейшов на історико-філологічний факультет С.-Петербурзького університету, який закінчив із ступенем кандидата всесвітньої історії (1885). До 1904 р. викладав у середніх учбових закладах С.-Петербурга. В 1904 р. захистив магістерську дисертацію у С.-Петербурзькому університеті.

В 1906–1908 рр. – екстраординарний професор по кафедрі загальної історії в Ніжинському Історико-філологічному інституті кн. Безбородька. Паралельно викладав в ряді навчальних закладів Києва. У 1908–1910 і 1913–1914 рр. здійснив наукові поїздки по Європі. В НІФІ продовжував викладати до 1916 р. У відділі колекційних зібрань бібліотеки НДУ ім. Миколи Гоголя зберігається окреме книжкове зібрання вченого.

Після революції активно підтримував відновлення незалежності Польщі, куди і емігрував. З 1921 р. – професор університету Стефана Баторія у Вільно (в 1920 р. Віленський край був приєднаний до Польщі), де працював до кінця життя. Вже на початку ХХ століття був шанованим полоністом як в Росії, так і за кордоном. Написав ряд рецензій і дрібних статей польською і російською мовою.

=====

16 червня – 70 років від дня народження **Василя Івановича Андрійка** (1956), викладача кафедри іноземних мов.

Народився в с. Потеряйки Решетилівського р-ну Полтавської обл. Закінчив факультет германістики Єнського університету ім. Ф. Шіллера (Німеччина) (1984) та аспірантуру Київського державного педагогічного інституту іноземних мов (нинішній Київський національний лінгвістичний університет) (1993).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1984 до 1989 року на посаді викладача кафедри іноземних мов. З 1993 до 2012 року – старший науковий співробітник Регіонального представництва Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні, Білорусі, Молдові. В цей період автор і укладач серії публікацій з тематики політичних і соціально-економічних трансформацій на пострадянському просторі.

З 2014 р. працює на посаді старшого викладача кафедри німецької мови факультету міжнародної економіки та менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Має біля 30 наукових публікацій. Основний напрям наукових досліджень – лексикологія німецької мови, лінгвокультурологія, міжкультурна комунікація.

З 1917 р. займається літературною творчістю. Авторський доробок складають оповідання і новели, що ввійшли до збірок «Три дощі» (2017), «Блокчейн» (2018), «'80–'84» (2021), «Незавершена історія» (2024).

=====

18 червня – 80 років від дня народження **Ангеліни Іванівни Марченкової** (1946), кандидата біологічних наук (1981), доцента (1991) кафедри фізичного виховання та валеології.

Народилася в м. Рига (Латвія) в сім'ї військовослужбовця. Закінчила із золотою медаллю Ніжинську середню школу № 7 (1964). В 1964–1969 рр. працювала концертмейстером в НДП ім. М. В. Гоголя на музично-педагогічному факультеті. В 1975 р. закінчила біологічний факультет Московського державного університету ім. М. Ломоносова за спеціальністю мікробіологія і отримала фах біолога-біохіміка. Після захисту кандидатської дисертації працювала молодшим науковим співробітником при Інституті мікробіології АН СРСР, молодшим науковим співробітником у відділі медико-біологічних проблем електроніки Всесоюзного науково-дослідного інституту кабельної промисловості в м. Юрмала (1980–1983).

У Ніжинській вищій школі працювала з 1983 до 2019 року на посадах асистента (1983–1984), старшого викладача (1984–1988), доцента (1988–2019). Основні напрямки наукових досліджень – ензимологія, фізіологія, цитологія та валеологія. Має понад 70 робіт наукового та методичного плану, 3 авторські свідоцтва. Наукові роботи, подані на конкурс при інституті мікробіології АН СРСР, були двічі удостоєні премією. Результати наукової роботи представлялися на виставці ВДНГ, а також на Міжнародних виставках в Угорщині (1980), Італії (1981) в розділі «Нові речовини і матеріали».

За досягнуті успіхи в науковій та педагогічній діяльності нагороджена медаллю «Ветеран праці». Відмінник освіти України (2018).

=====

20 червня (8 червня за ст. ст.) – 160 років від дня народження **Федора Даниловича Проценка** (1866–1942), хорового диригента, співака (баритон), актора, педагога, культурно-громадського діяча.

Народився в м. Ніжині Чернігівської обл. Закінчив учительсько-диригентські курси у Києві (1894) та екстерном регентсько-учительські курси в С.-Петербурзі (1913). Викладав музичні предмети та керував хорами в НІФІ кн. Безбородька та класичній гімназії при ньому, в якій був письменником. З молодих років брав участь в аматорських виставах і концертах, від 1888 р. став активним членом Ніжинського музично-драматичного товариства, згодом членом і уповноваженим Всеросійського театрального товариства (1905–1918), членом Ради Московського товариства драматургів і композиторів (1907–1918), від 1927 р. – Всеукраїнського музичного товариства імені М. Леонтовича.

В 1893 р. заснував у Ніжині Народний дім, при ньому хор і театральну трупу, де ставив вистави, в яких сам брав участь. Друзями Ф. Д. Проценка були корифеї українського театру М. К. Заньковецька, М. К. Садовський, М. Л. Кропивницький та ін. В 1918 р. за порадою М. Заньковецької, яка тоді мешкала в Ніжині, організував Літній Народний театр.

Працював у штаті викладачів НІНО в 1920–1930 рр. на посаді викладача тонального мистецтва, в 1927–1930 рр. керував Окружною хоровою капелою. Автор книги «Мистецькі спомини 1880–1930» (опублікована в 1993 р. Ніжинською «Просвітою»). В 1934 р. через проукраїнську позицію та активну пропаганду української музики був звільнений від керівництва інститутським хором, згодом був хормейстером аматорських хорів. Його сини Володимир і Сергій в 1937 р. були репресовані. В часи Другої світової

війни виступав з хором на лісових галявинах перед бійцями, на передовій. До останніх днів займався громадською роботою. Помер в евакуації.

В січні 2014 р. у Ніжині прийняли рішення перейменувати провулок Шкільний на провулок Федора Проценка. В 2015 р. на будинку, де він проживав, встановлено меморіальну дошку.

=====

23 червня – 85 років від дня народження **Інни Михайлівни Солдатової** (1941), кандидата біологічних наук (1977), доцента (1981) кафедри ботаніки та екології. Випускниця НДПІ ім. М. В. Гоголя (1963).

Народилася в м. Шуя Івановської області (РФ). В 1950 р. з батьками переїздить до м. Ніжина Чернігівської обл. Закінчила природничий факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1963), аспірантуру (заочно) при Інституті ботаніки АН УРСР (1973).

Працювала в Ніжинській вищій школі на посадах лаборанта (1963–1964), старшого лаборанта (1964–1970), викладача (1970–1972) кафедри ботаніки. З 1972 до 1977 року працювала в Інституті гідробіології АН УРСР, Інституті ботаніки АН УРСР у відділі мікології та ліхенології. В 1977 р. повертається в НДПІ ім. М. В. Гоголя і працює на посадах викладача (1977–1978), старшого викладача (1978–1979), в. о. доцента кафедри ботаніки (1979–1983), проректора по заочній освіті (1983–1986), зав. кафедрою ботаніки (1986–1999), доцента (1999–2007). Читала лекційні курси студентам з систематики нижчих та вищих рослин, анатомії і морфології рослин, історії ботаніки, охорони природи та ін. Проводила заняття з ботаніки на факультеті допрофесійної підготовки. Має більше 80 наукових праць. Основний напрямок наукових досліджень – мікологія. Відмінник народної освіти. Нагороджена медаллю «А. С. Макаренко».

Донька М. П. Солдатова – старшого викладача кафедри хімії НДПІ ім. М. В. Гоголя.

=====

24 червня – 215 років від дня народження **Івана Дмитровича Халчинського** (1811–1856) – дипломата, перекладача. Випускник Ніжинської гімназії вищих наук князя Безбородька (1829).

Народився в м. Кременчузі Полтавської губ. у дворянській родині. Закінчив дворічне Єлизаветградське повітове училище (1820) та Ніжинську гімназію вищих наук кн. Безбородька (1829), отримавши ступінь кандидата і чин 12 класу. У гімназії навчався разом з Н. Кукольніком, К. Базілі, П. Гороновичем, М. Прокоповичом, а з М. Гоголем перебував у групі з вивчення мов і проживав у одній кімнаті. Відзначався старанністю в навчанні, самостійно вивчив німецьку мову, брав участь разом з іншими гімназистами у перекладах праці «Історія тридцятилітньої війни». Був одним із близьких до професора М. Белоусова, тому проходив у «Справі про вільнодумство».

В липні 1830 р. переїхав до С.-Петербургу, де влаштувався у Міністерство закордонних справ помічником столоначальника першого столу відділення Департаменту внутрішніх справ. З квітня 1833 р. служив перекладачем і паралельно архіваріусом. А в грудні 1835 р. призначений столоначальником. Самотужки вивчив англійську мову та переклав «Східні казки» Вашингтона Ірвінга.

Через петербурзький клімат, що не підходив здоров'ю, переїздить до Константинополя, куди його призначили радником посольства. За час перебування на Сході був нагороджений орденами: персидським – Льва і Сонця II ст., турецьким – Нешан-Іфтигар, російським – Св. Анни II ст. з короною та званням статського радника. З лютого 1850 р. призначений на посаду генерального консула у Молдавії і Валахії. Праця на цій посаді була високо оцінена чином дійсного статського радника і орденом Св. Станіслава I ст.

На жаль, здоров'я І. Халчинського погіршувалося і у лютому 1856 р. на 46 році пішов із життя, хоча попереду могла бути службова дипломатична кар'єра талановитого випускника Ніжинської вищої школи. Його товариш по гімназії В. Любич-Романович написав вірш «Надгробная товарищу и сослуживцу И. Д. Халчинскому».

=====

24 червня – 65 років від дня народження **Миколи Миколайовича Сича** (1961–2013), старшого викладача кафедри філософії та соціології.

Народився в м. Свердловську Ворошиловградської (нині Луганської) обл. Закінчив філософський факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка (1987) та аспірантуру при КДУ ім. Тараса Шевченка (1992).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1987 до 2012 року на посадах асистента (1987–1991), старшого викладача (1991–2013) кафедри філософії та соціології. Автор біля 30 наукових праць. Основний напрямок наукових досліджень – проблеми філософії творчості.

=====

26 червня (14 червня за ст. ст.) – 190 років від дня народження **Петра Івановича Люперсольського** (1836–1903), історика, представника античної історичної школи.

Народився в с. Можгинське Єлабужького повіту Вятської губ. в сім'ї священника. Закінчив С.-Петербурзьку духовну академію зі ступенем кандидата (1859).

Працював у С.-Петербурзькій духовній семінарії (1860–1865). У 1865–1869 рр. – стипендіат Міністерства народної освіти для підготовки до професора кафедри із всесвітньої історії С.-Петербурзького ун-ту. Захистив дисертацію на ступінь магістра всесвітньої історії. У 1869–1872 рр. слухав лекції в університетах і знайомився з рукописними архівами, античними пам'ятками, картинними галереями у Берліні, Дрездені, Венеції, Римі, Афінах, Стамбулі та ін. В 1872–1875 рр. – доцент, екстраординарний професор всесвітньої історії Варшавського університету.

В 1875 р. запрошений на роботу до Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька. Там обійняв посаду ординарного професора кафедри загальної історії. 1882 р. став одним з ініціаторів відкриття історичного відділення, а 1894 р. – член Історико-філологічного товариства. Завідувач кабінету монет і медалей НІФІ. Член комісії зі складання проєкту Статуту інститутської бібліотеки. Попечитель приходської школи при Ніжинській Спасо-Преображенській церкві. Цього часу написав кілька праць, зокрема «Очерк життя Перикла» (1877), «Відомості Ніжинського інституту», «Дипломатичні відносини та боротьба імператора Олександра I з Наполеоном» (1878). У 1897 р. звільнився від служби із званням заслуженого професора.

Наукові інтереси були пов'язані з давньою і новою історією Греції. П. І. Люперсольський приділяв значну увагу викладанню науки, мові лекцій, формуванню думки, захоплювався усною народною творчістю. Нагороджений орденом Св. Володимира 4 ст. (1895), 3 ст. (1896), срібною медаллю на Олександрівській стрічці.

Помер у С.-Петербурзі 27 травня (9 червня) 1903 р. Похований на Смоленському православному цвинтарі.

28 червня – 95 років від дня народження **Івана Сергійовича**

Борщенка (1931–1996), кандидата економічних наук (1969), доцента (1974) кафедри філософії і політекономії.

Народився в с. Калюжинці Срібнянського р-ну Чернігівської обл. Закінчив Сокиринський сільськогосподарський технікум (1957) та з відзнакою агрономічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту (1962).

З 1962 до 1965 року – викладач Сокиринського сільськогосподарського технікуму. Після закінчення аспірантури (1968) при Білоцерківському сільськогосподарському інституті залишений викладачем на кафедрі економіки. З 1968 до 1971 року – на посаді старшого наукового співробітника Науково-дослідного інституту землеробства і тваринництва західних районів УРСР (с. Оброшино, Львівська обл.).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1971 до 1996 року на посаді в. о. доцента (1971–1975), в. о. завідуючого кафедри філософії і політекономії (1975–1977), доцента цієї кафедри (1977–1996), завідуючого підготовчим відділенням (1979–1987). Основний напрямок наукових досліджень – економічні і соціальні проблеми розвитку аграрного виробництва, історія економічної думки. Має більше 20 наукових публікацій.

Помер 15.12.1996 р.

Липень

10 липня – 115 років від дня народження **Олексія Степановича**

Короїда (1911–1988), українського радянського економіста, професора. Кандидат економічних наук (1949), член-кореспондент АН УРСР (1961). Випускник НПП (1932).

Народився в с. Слюдянка Іркутської обл. (Росія), в родині робітника. Дитинство провів у с. Лихачів, нині Ніжинського р-ну Чернігівської обл. У 1929 р. закінчив Мринський педагогічний технікум на Чернігівщині; в 1932 р. – історичний факультет Ніжинського педагогічного інституту; в 1933 р. – економічний факультет Харківського інституту професійної педагогічної освіти, в 1942 р. – економічний факультет Вищої партійної школи при ЦК ВКП (б). З 1942–1952 рр. перебував на партійній та державній роботі.

У 1952 р. – директор Інституту економіки АН УРСР. У 1952–1953 – заступник міністра вищої і середньої спеціальної освіти СРСР. У 1955–1965 – заступник директора Інституту економіки АН УРСР. 1961 р. обраний членом-кореспондентом АН УРСР. За сумісництвом у 1957–1963 рр. – голова Відділення суспільних наук АН УРСР.

З 1965 до 1969 рр. – ректор Київського інституту народного господарства. У 1965–1976 рр. – завідувач кафедри політичної економії, до 1986 – виконувач обов'язків професора кафедри політичної економії інституту народного господарства імені Д. С. Коротченка.

У 1957–1958, 1963, 1966 рр. у складі урядових делегацій О. С. Короїд брав участь у роботі СЕК ООН та ЮНЕСКО.

Автор понад 70 наукових праць. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора та медалями.

=====

13 липня – 100 років від дня народження Леоніда Івановича

Нестеренка (1926–2010), кандидата фізико-математичних наук (1970), доцента (1975) кафедри вищої математики. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1953).

Народився в м. Конотоп Сумської обл. в селянській родині. Закінчив Конотопський технікум МШС в 1947 р. В 1948–1950 рр. навчався в Конотопському учительському інституті на фізико-математичному факультеті і отримав спеціальність «учитель фізики і математики 5–7 кл.». Працював старшим лаборантом фізкабінету в цьому інституті і, за сумісництвом, учителем фізики в семирічній школі м. Конотоп. 1951–1953 рр. – викладач математики середньої школи робочій молоді м. Конотоп; викладач кафедри теоретичної механіки, за сумісництвом, Конотопського навчально-контрольного пункту Всесоюзного заочного машинобудівельного інституту. В 1953 р. закінчив з відзнакою фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя і отримав спеціальність «вчитель математики та фізики середньої школи».

У Ніжинській вищій школі працював з 1954 до 2010 року на посадах асистента (1954–1956), старшого викладача (1956–1975), доцента (1975–2010), завідувача кафедри математики, декана фізико-математичного ф-ту. Читав лекції студентам з таких дисциплін: математичний аналіз, аналітична геометрія, теорія функцій комплексної змінної, нарисна геометрія і креслення, проєктивна геометрія, вища алгебра, диференціальні рівняння, методи математичної фізики, алгебра і початки аналізу, математична логіка та ін.

Автор понад 60 наукових праць. Основний напрям наукових досліджень – диференціальні й інтегральні рівняння.

Нагороджений нагрудним знаком «Петро Могила» (2006).

=====

16 липня – 95 років від дня народження Володимира Івановича

Симоненка (1931), історика, викладача історії.

Народився в сім'ї службовців. Закінчив Полтавський державний педагогічний інститут за спеціальністю вчитель історії, російської мови та літератури (1958).

Архівну діяльність розпочав у 1960 р. молодшим науковим співробітником філіалу Чернігівського облдержархіву в м. Ніжині. 1968 р. обійняв посаду старшого наукового співробітника, 1979 р. – архівіста I категорії філіалу, 1984 р. – старшого архівіста відділу держархіву області в м. Ніжині. Впродовж 1989–1997 рр. – архівіст I категорії філіалу, з січня 1997 р. – у відділі Держархіву Чернігівської

обл. в м. Ніжині.

Під час роботи у філіалі облдержархіву в м. Ніжині деякий час, за сумісництвом, працював викладачем історії в Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя. 1998 р. звільнився з роботи у зв'язку з виходом на пенсію.

За сумлінну та багаторічну працю нагороджувався Почесними грамотами Головного архівного управління при Раді Міністрів УРСР, його ім'я заносилося на Дошку пошани державного архіву в м. Ніжині.

=====

19 липня – 60 років від дня народження Тетяни Анатоліївни Дзюби (1966), письменниці, літературознавиці, журналістки, перекладачки, кандидата філологічних наук (1999), доцента (2003), доктора наук у галузі соціальних комунікацій (2015), професора кафедри української мови, літератури, культурології та журналістики.

Народилася с. Брусниця Кіцманського району Чернівецької обл. Закінчила школу із золотою медаллю, з відзнакою – факультет журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка (1988), аспірантуру Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та докторантуру Інституту журналістики

Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Працювала завідувачкою відділу Чернігівської обласної газети «Гарт», (1989–1995), власкором газети «Молодь України» (з 2003 р.) у Чернігівській обл., старшим викладачем кафедри слов'янської філології у Київському інституті «Слов'янський університет» (1998–1999), доцент Чернігівського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (2000–2003), у Чернігівському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти.

У Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя займає посади – професора кафедри української літератури та журналістики (2016–2020), професора кафедри української літератури, методики її навчання та журналістики (2020–2023), професора кафедри української мови, літератури, культурології та журналістики (2024 – до тепер. час) доктора наук із соціальних комунікацій

Авторка літературознавчих розвідок, присвячених творчості М. Гоголя, П. Куліша, М. Коцюбинського, Т. Осьмачки, Ю. Бедрика, М. Матіос, О. Степаненко, А. Дністрового та інших. Твори Тетяни Дзюби перекладені 80-ма мовами світу і надруковані в 50-ти країнах.

Видала збірку віршів «Акомодація до часу» (Київ, 2000). Співупорядниця та авторка післямов до антологій поезії «Пастухи квітів» (1999), «Станція Чернігів» (2002), «Під небом Полісся» (2003; усі видані у Чернігові). порядник і автор антологій сучасної української поезії «Пастухи квітів» (1999) та «Станція Чернігів» (2002) та ін.

Член Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України.

Відзнаки: Міжнародні літературні премії: імені Миколи Гоголя (1999), ім. М. Коцюбинського (2001), Б. Нечерди (2001), Д. Нитченка (2002), І. Кошелівця (2003), Г. Сковороди (2005), Миколи Лисенка (2019), Марка Твена (2020), Еміля Золя (2020), Лесі Українки (2021), Мацуо Басьо (2021), Міжнародна літературна премія миру – Посол миру (Німеччина – США, 2020) та ін.

Ювілейна медаль Українського фонду культури «За вірність заповітам Кобзаря» (до 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка, за підписом видатного українського поета Бориса Олійника, м. Київ, 2014). Міжнародна патріотична медаль Івана Мазепи (Україна, 2016), Орден «За розбудову України» (Київ, 2016), Медаль «За відродження України» (Київ, 2016), Медаль Богдана Хмельницького (Київ, Україна, 2016). Почесна грамота Національної спілки журналістів України (Київ, 2016), Почесна міжнародна

медаль Франца Кафки (Німеччина-Австрія-Чехія, 2019), Почесна грамота Національної спілки письменників України (2019) та ін.

=====

20 липня – 90 років від дня народження Ігоря Борисовича Люріна

(1936–2011), видатного вченого палеонтолога, професора, доктора біологічних наук. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1963).

Народився в м. Богуславі Київська обл., де в 1954 р. закінчив середню школу. В 1958–1963 рр. навчався на природничому факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя, по закінченню якого працював учителем хімії.

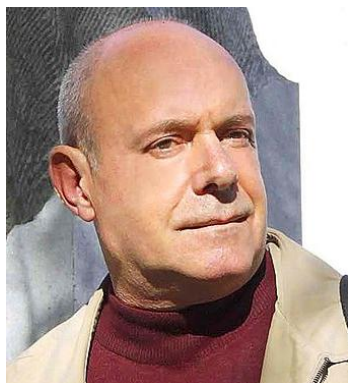
В 1967 р., після закінчення аспірантури, був залишений при Інституті зоології АН УРСР на посаді молодшого наукового співробітника відділу палеозоології. В 1969 р. захистив кандидатську дисертацію. До 1975 р. працював на посаді старшого наукового співробітника відділу палеозоології Інституту зоології АН УРСР.

З 1975 до 1983 року – доцент, а з 1977 р. завідувач кафедри зоології Полтавського державного педагогічного ін-ту імені В. Г. Короленка. В 1983 р. перевівся на роботу в Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут, пізніше працює доцентом в Мелітопольському педінституті, а завершує свою науково-педагогічну діяльність доцентом кафедри загальної та історичної геології Київського національного університету (1990–2001).

В доробку понад 120 наукових публікацій із зоології, палеозоології, стратиграфії, екології, геології, охорони довкілля. Він співавтор 4 наукових монографій та 2 науково-популярних книг «Учням про біоніку», «Як розвивалося життя на Землі».

=====

20 липня – 75 років від дня народження Володимира

Миколайовича Сапона (1951–2017) – письменника, журналіста, краєзнавця, члена Національної спілки письменників України, заслужений журналіст України. Член Національної спілки письменників (2004) та Національної спілки краєзнавців України. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1973).

Народився в с. Рудка Чернігівського р-ну Чернігівської обл. Закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1973).

Понад три десятиліття працював журналістом у Чернігові, зокрема, в обласних газетах «Гарт» та «Деснянська правда». Автор поетичних збірок «Зірка на пілотці» (1985), «Замкова гора» (2001), «Щаслава» (2009), «Мама Ніна із Ніневії», дитячої збірки «Лісова аптека» (2004), історико-краєзнавчих книг «Призабуті стежки сіверянської Клію» (2003), «Чернігів древній і сучасний» (2003, 2006), «Седнів» (2004), «Таємниці назв наших сіл і міст» (2005), «Вулиці старого Чернігова» (2007), «Меди і полини історії» (2013), «Моя Шевченкіана» (2014), художньо-публіцистичної книжки «Дещо із щоденника» (2011), «Страсбурзький пиріг» (2013). Має кілька книжок у співавторстві: «Мандрівка до вертикалі» (1994, з Миколою Будлянським), «Одіссея Юрія Лисянського» (2012, з Віктором Шевченком) та інші.

Також є автором передмов і упорядником збірок поезій Петра Пулінця «Брате мій, журавлику...» (2002), Олександра Самійленка «Вірші з Ніжина» (2010) та антології поезії

та прози сучасних письменників Чернігівщини «Толока» (2012, спільно з Михасем Ткачем). Є одним із укладачів книжки «Чернігівська Шевченкіана» (2015).

Лауреат премій імені Михайла Коцюбинського, Леоніда Глібова, Пантелеймона Куліша, Олексія Десняка, Василя Блакитного та Івана Кошелівця. Член Національної спілки письменників та Національної спілки краєзнавців України. В 1992 р. разом з колегами засновують журнал «Чернігів» (з 1993 р. виходить під назвою «Літературний Чернігів»). З того часу був членом редколегії цього журналу.

=====

23 липня – 75 років від дня народження Анатолія Івановича Олексієнка (1951), старшого викладача кафедри психології.

Народився в м. Горлівка Донецької обл. Навчався в Горлівському машинобудівельному технікумі (1966–1970). Працював інженером на заводах м. Горлівки. Закінчив факультет психології Ленінградського державного університету в 1976 р. В 1976–1977 рр. – працював викладачем психології Семіпалатинського педагогічного інституту. З 1977 до 1995 року – психологом Донецької обласної клінічної лікарні.

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1995 до 2012 року на посадах асистента, старшого викладача кафедри психології. Закінчив аспірантуру при НПУ імені М. П. Драгоманова по спеціальності «Педагогічна та вікова психологія» в 2001 р. Читав студентам денного та заочного відділень різних факультетів основні курси з загальної, вікової та педагогічної психології, соціальної психології.

=====

26 липня – 90 років від дня народження Петра Макарівича Никоненка (1936–2021), кандидата філологічних наук, доцента, проректора, заслуженого працівника науки і освіти України.

Народився в с. Росава Миронівського р-ну Київської обл. У 1960 р. закінчив філологічний факультет Чернівецького державного університету. Там же закінчив аспірантуру при кафедрі української літератури (1968), захистив кандидатську дисертацію (1975). Працював учителем української мови та літератури (1961), старшим викладачем кафедри української літератури, завідувачем підготовчого відділення, завідувачем навчального відділу Чернівецького державного університету (1961–1977).

У Ніжинській вищій школі з 1977 до 2020 року займав посади: проректора із заочної освіти (1977–1979), проректора з навчальної роботи НДП ім. М. В. Гоголя (1979–1999), першого проректора з науково-педагогічної роботи (1999–2003), першого проректора з наукової роботи (2004–2009), помічника ректора (2003–2004), (2009–2020) НДУ імені Миколи Гоголя. Був членом громадської ради при департаменті вищої освіти МОН України та експертної ради з педагогічної освіти Державної акредитаційної комісії України.

У 1986 р. у співавторстві видав том вибраних творів відомого українського письменника і композитора С. І. Воробкевича, у 2004 р. – монографію «Сидір Воробкевич. Життя і творчість», у 2011 та 2016 рр. вийшла друком книга «Буковинський жайвір: сторінки життєпису Сидора Воробкевича».

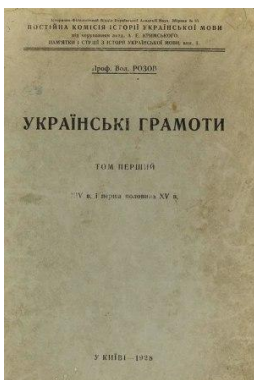
Сфера наукових зацікавлень – історія української літератури, фольклористика. Опублікував понад 30 наукових праць.

У 1995 р. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України», в 2006 р. нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці», «А. С. Макаренко. За заслуги в галузі освіти та педагогічної науки УРСР», знаками «Відмінник освіти України», «Відмінник освіти СРСР», «За відмінні успіхи в роботі в галузі вищої освіти», почесними грамотами Міністерства освіти і науки України тощо. В 2018 р. за Указом Президента «Про призначення довічних державних стипендій видатним діячам освіти і науки» П. М. Никоненку була призначена довічна державна стипендія.

Помер 6. 11.2021 р. в Ніжині.

=====

27 липня (за ст. стилем 15 липня) – **150 років від дня народження**

Володимира Олексійовича Розова (1876–1940) українського дослідника історії мови, діалектів, професора НІФІ князя Безбородька.

Народився в м. Києві. Закінчив 1902 р. Київський університет, працював у ньому приват-доцентом до 1916 р.

З 1916 до 1918 року – професор Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька.

З 1918 р. працював в Таврійському університеті. 1920 р. емігрував у Королівство Сербів, Хорватів і Словенців. Викладав російську мову в університетах у Скоп'ї та Загребі. Автор праць із літературознавства, культурології, філософії таких як «Значення грамот XIV і XV ст. для історії малоруської мови» (1907), «Дослідження мови південноруських грамот XIV і першої половини XV ст.» (1913), «Мова південноруських грамот XIV–XV ст.» (1929), «До староруської діалектології (І ще до питання про галицько-волинське наріччя)» (1907), «Южнорусские грамоты». (Київ, 1917, № 3). (перевид.: Розов В. Украинские грамоты (Київ, 1928). Досліджував історію розвитку української шкільної драми, староболгарські і старосербські писемні пам'ятки.

Помер у 1940 р. у м. Загребі (Югославія, нині Хорватія).

=====

Серпень

1 серпня (за ст. стилем 20 липня) – **145 років від дня народження**

Володимира Валер'яновича Данилова (1881–1970), літературознавця, фольклориста, етнографа. Випускник НІФІ кн. Безбородька (1905).

Народився в м. Духовщина (нині Смоленська обл. РФ). Закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька в 1905 році. Працював у навчальних закладах Катеринослава (нині Дніпро), Одеси, С.-Петербурга. Науковий співробітник архіву Інституту російської літератури (Пушкін. Дім, 1948–1956). Учень М. Сперанського, М. Соколова, В. Резанова.

В. В. Данилов як дослідник ще в стінах НІФІ зосередив свою увагу переважно на пам'ятках давньоруської літератури і фольклору, головним чином українському. В 1903 р. їм був підготовлений для друку збірник «Песни села Андреевки Нежинского уезда», виданий Історико-філологічним товариством при НІФІ кн.

Безбородька. Потім були інші праці: «Древнейшее малорусское причитание», «Взаимовлияние украинских погребальных причитаний и бытовых песен» та ін. Автор низки статей з історії фольклористики та етнографії: «До історії української етнографії», «Среди кобзарей и лирников».

Діапазон наукових інтересів надзвичайно широкий. Він є видатним фахівцем з історії класичної російської літератури XVIII–XIX ст., досліджував творчість О. Пушкіна, М. Гоголя, І. Тургенєва, Ф. Достоевського, Л. Толстого та ін. Досліджував українсько-російські літературні зв'язки. Відомі праці вченого з методики викладання російської мови та літератури.

Особливий інтерес виявляв до творчості Т. Шевченка («Лілея» Шевченка и «Lilie Эрбена», «К цензурной истории сочинений Т. Г. Шевченко», «Социальные основы поэзии Шевченко», «Т. Г. Шевченко на Аральському морі», «Не вмере Кобзар»). Кілька праць присвятив М. Максимовичу; вивчав і видав листування вченого, архівні матеріали про нього. Архів зберігається в ЦДАМЛІМ України (Київ).

Не поривав зв'язків із Ніжином. В бібліотеці Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя знаходиться особова колекція книг в кількості 514 примірників.

Вчений має державні нагороди. Помер 24. 04.1970 р. в Ленінграді.

=====

5 серпня – 110 років від дня народження Гліба Степановича Кітавіна (1916), кандидата біологічних наук (1948), старшого викладача кафедри ботаніки.

Народився в м. Саратові (РФ) в сім'ї робітників. Закінчив Ленінградський державний університет, біологічний факультет (1939). Працював на посаді доцента, в. о. доцента кафедри фізіології рослин Кишинівського університету (1948–1951), старшим науковим співробітником Всесоюзного Науково-дослідного інституту гідролізої і сульфітно-спиртової промисловості (1951–1952), молодшим науковим співробітником Центрального науково-дослідного інституту Лісового господарства та в. о. завідувача лабораторією ґрунтознавства (1952).

У штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1952 до 1954 року був на посаді старшого викладача кафедри ботаніки. З 1954 р. – в Білоцерківському сільськогосподарському інституті.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений орденом «Червоної зірки» та медалями.

=====

10 серпня – 60 років від дня народження Ярослави Федорівни Андреевої (1966), кандидата психологічних наук (2002), доцента (2004) кафедри загальної та практичної психології.

Народилася в м. Чернівці. Закінчила Чернівецький державний університет, філологічний факультет (1988), відділення факультету післядипломної освіти Чернігівського обласного інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти за спеціальністю «Практичний психолог» (1995). Закінчила цільову аспірантуру Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України за спеціальністю педагогічна та вікова психологія (2000).

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1993 до 2012 року на посадах асистента (1993–1994), викладача (1994–1995) кафедри російської мови, старшого викладача кафедри психології (1995–1997), старшого викладача

кафедри практичної психології (2001–2003), доцента кафедри практичної психології (2003–2005), доцента кафедри загальної та практичної психології (2006–2012). Дійсний член Національної психологічної асоціації.

Донька Федора Степановича Арвата – українського мовознавця, ректора Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1978–1995).

З 2007 року доцент, завідувач кафедри психології факультету педагогіки, психології і соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, дійсний член Національної психологічної асоціації.

Науково-дослідницькі інтереси в галузі соціальної психології, психології впливу, психології медитації і вирішення конфліктів. Автор понад 80 наукових праць.

=====

10 серпня – 65 років від дня народження Миколи Івановича Бездрабка (1961–2010), асистента кафедри географії.

Народився в м. Полтаві. В 1978–1981 рр. навчався в Полтавському нафтовому геологорозвідувальному технікумі. Після його закінчення працював техніком-геологом в геологорозвідувальних експедиціях на Камчатці, Алтаї, Киргизії, Воркуті. В 1991 р. закінчив заочно географічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

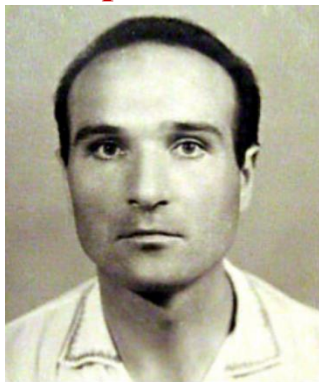
Працював у Ніжинській вищій школі з 1988 до 2006 року на посадах лаборанта, ст. лаборанта (1988–1991), викладача-стажиста (1991–1993), асистента кафедри географії (з 1993–2006).

Закінчив у 1998 р. аспірантуру (заочно) Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка на кафедрі геоморфології та палеогеографії. Читав лекції, проводив практичні заняття та польові практики з курсу геології, фізичної географії України.

Основний напрям наукових досліджень – геологія, використання та охорона природних ресурсів.

=====

14 серпня – 90 років від дня народження Івана Степановича Шпаковського (1936–2008), білоруського літературознавця, критика, кандидата філологічних наук (1967), старшого викладача кафедри російської і зарубіжної літератури.

Народився в Місятичах Пінського повіту Поліського воєводства (нині Пінського р-ну Брестської обл. Білорусь). Закінчив Брестський педагогічний інститут імені О. С. Пушкіна (БРСП), філологічний факультет у 1959 р.

Після навчання працював директором Гривковицької семирічної школи Пінського району, літературним співробітником газети «Сцяг перамогі» в 1960–1961 рр. В 1962–1964 рр. працював шкільним учителем і директором Малоритський вечірньої школи, старшим викладачем кафедри російської літератури Брестського педагогічного інституту імені О. С. Пушкіна. Закінчив аспірантуру Київського державного університету у 1966 р. Захистив дисертацію у 1967 році.

У Ніжинській вищій школі працював з 1966 до 1968 року на посадах асистента, старшого викладача кафедри російської і зарубіжної літератури.

1968 року переїхав до Мінська. Працював доцентом кафедри російської літератури Білоруського державного університету (1968–1969). З 1969 р. – молодший, згодом

старший науковий співробітник Літературного інституту ім. Янки Купали АН БРСР. 1988 р. – доцент Київського, з 1989 до 2006 рр. – Мінського педінституту (з 1993 р. – Білоруський педагогічний університет ім. Максима Танка).

Дослідник проблем теорії літератури, російської та української поезії, індивідуальних особливостей стилю Анатолія Вертинського, Володимира Короткевича, Аркадія Кулешова.

Помер 16.10.2008 р.

=====

15 серпня – 110 років від дня народження Миколи Наумовича

Шуста (1916–2007), ніжинського літератора, краєзнавця, ветерана Другої світової війни, учасника Ніжинської молодіжної підпільної організації під керівництвом Я. П. Батюка. Випускник НПІ ім. М. В. Гоголя (1939).

Народився с. Припутні Ічнянського повіту Чернігівської губернії. Закінчив філологічний факультет Ніжинського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1939). Після війни працював учителем. Вчителював у школах Києва, Ніжина та Ніжинського р-ну.

По виходу на пенсію у 1976 р. керував гуртком образотворчого мистецтва в школі № 5 м. Ніжина. Після відновлення незалежності України вів активну громадсько-культурну діяльність. Будучи членом міської організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, брав участь у відновленні Покровської і Христо-Воздвиженської церков. Постійно підтримував зв'язки, з відомими українськими діячами науки та культури: П. П. Толочком, О. Н. Мак, В. О. Дорошенком та ін.

Скульптурні та графічні роботи М. Шуста стали частиною колекції Музею ніжинської вищої школи. Серед них М. В. Гоголя, С. М. Шишка, статуя Тараса Бульби, барельєф М. Кропив'янського, макети будівлі Гімназії вищих наук імені князя Безбородька і пам'ятника М. В. Гоголю. У фондах Ніжинського краєзнавчого музею зберігаються макети пам'ятника М. В. Гоголю, споруд Миколаївського та Благовіщинського соборів, панорама Ніжина, бюст Я. П. Батюка.

Автор книг: «Подвиг у п'їтмі» (1971) (у співавт.), «П'їтмі непідвладні» (1983), «У Ніжині над Остром» (1995), «Інтриги Рейху і Кремля» (2001), «Дума про рідне село» (2004) ін. Перші дві книги лягли в основу сценарію художнього фільму «За нічню день іде» (1984, Укртелефільм, реж. О. Бійма).

Нагороджений орденом Слави І ст., медалями.

=====

18 серпня – 70 років від дня народження Георгія Михайловича

Ільченка (1956–2006) – українського дипломата, Надзвичайного та Повноважного посла України. Посланника 1-го кл. (2005). Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1978).

Народився в с. Яблунівка Прилуцького р-ну на Чернігівщині в сім'ї вчителів. Закінчив із золотою медаллю школу. 1973 р. був зарахований на факультет англійської мови Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. Близьке знання англійської мови сприяло тому, що студента 4 курсу Георгія Ільченка запросили бути перекладачем на цілий рік 1976–1977 рр. у групі працівників, які виїжджали в індійське місто Бокаро.

Після закінчення інституту у 1978 р. працював учителем у школі. Закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка у 1989 р. Отримав юридичну освіту.

Після закінчення університету у Георгія Ільченка розпочинається новий етап життя, який пов'язаний зі службою у Міністерстві закордонних справ України в Києві: у Консульському управлінні; від 1992 – завідувач візового відділу, від 1998 р. – 1-й заступник начальника; водночас від 1993 – завідувач відділу державно-правових питань Договірної-правового управління; 1993–1997 рр. – завідувач консульського відділу Посольства України у США; 2002–2003 рр. – радник-посланник, Тимчасовий повірений у справах України в Республіці Кіпр. 2004–2005 рр. – заступник начальника Управління кадрового забезпечення, 2005–2006 рр. – заступник директора Департаменту кадрів, начальник відділу закордонних установ МЗС України. 1999–2002 – Генеральний консул України у Нікосії (Республіка Кіпр). 26 червня 2006 р. Указом Президента України він був призначений Надзвичайним і Повноважним Послом України в Об'єднаних Арабських Еміратах.

31 грудня 2006 р. Георгій Михайлович помер.

=====

22 серпня – (за ст. стилем 9 серпня) **125 років від дня народження**

Анатолія Васильовича Каліновського (1901–1987), (псевдоніми – А. Чечко, Іван Евентуальний, Колібри, Кость Галан, Анатоль Галан, Василь Орлик), українського письменника, журналіста, редактора, поета-сатирика. Випускник НІНО (1929).

Народився в с. Землянка Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині Глухівського р-ну Сумської обл.) в родині священика. Навчався у Новгород-Сіверській духовній семінарії, Ніжинському інституті народної освіти. Після закінчення працював у різних редакціях, у 1930-х рр. учителював. Літературну діяльність почав 1921 р. Від 1924 р. друкувався у журналах «Знання», «Гарт», «Плуг», «Червоний шлях» та ін. Перші опубліковані твори: збірник «Поезії» (1930), «Комедія на три дії» (1932), драма «Рух» (1933; усі – Харків). Через початок репресій проти українських письменників на деякий час припинив літературну діяльність.

Під час Другої світової війни емігрував до Австрії (Зальцбург). Там видав збірник новел «Чарівна дружина» (1947) та книгу сатиричних віршів «Мої знайомі». З Австрії виїхав до Аргентини (Буенос-Айрес), де опублікував книгу оповідань «Пахощі», «Поразка маршала», книгу спогадів «Будні советського журналіста» (1956). Від 1956 – у США, там видав збірник сатиричних творів «Проти шерсти», спогади «Записки слідчого», «Невигадане», «Розмова з минулим», віршовану повість про голод 1932–1933 рр. в Україні «Хам», збірник поезії «Про радість і біль», книгу політичної сатири «Сатири» та ін. Був видавцем часописів «Пороги» (Буенос-Айрес, 1949–1952), «Прометей» (Детройт, США, 1958–1961), член Об'єднання українських письменників на еміграції «Слово».

Помер 3 жовтня 1987 р. в місті Рочестер, штат Нью-Йорк, похований там же.

=====

24 серпня – **105 років від дня народження Леоніда Полтави** (справжнє ім'я **Леонід Едвардович Єнсен-Пархомович**) (1921–1990), українського поета в еміграції, прозаїка, драматурга, радіожурналіста, редактора, публіциста, громадського діяча. Випускник Ніжинського

учительського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1940).

Народився в с. Вовківці Полтавської обл. (нині Роменський район, Сумська обл.) в родині сільського лікаря і вчительки. Початкову й середню освіту набув у Вовківській школі, опісля вступив до Ніжинського учительського педагогічного інституту, який закінчив у 1940 р. Любив поезію. Мріяв писати. Перші вірші були надруковані у 1939 р.

А з вихором Другої світової війни опинився «остарбайтером» у Берліні, в'язнем у Потсдамі. По війні розгорнув літературну працю. 1946 р. виходить його перша збірка «За мурами Берліна», до якої увійшли поезії часів війни, а 1948 р. – збірка «Жовті каруселі». В 1952 р. у Мюнхені було видано збірку його новел під назвою «У вишневій країні». Згодом за океаном виходять ще чотири поетичні збірки: «Біла трава», «Вальторна», «Із еспанського зшитка», «Смак Сонця». У 1953 виходить збірка «Українські балади», а у 1958 р. – «Римські сонети». Працював в українських редакціях і радіо Мюнхена, Мадрида, Парижа, Вашингтона. З 1958 р. – у США – в українській редакції радіо «Голос Америки», редагує щоденник «Свобода». Пише вірші, поеми, новели, балади, пригодницько-фантастичні повісті, історичний роман «1709» (з доби Івана Мазепи), п'єси, лібрето для опер і оперет, кіносценарії. В 1968 р. написав репортажну повість «Над блакитним Чорним морем» з 1917–1922 рр.

Похований на українському православному кладовищі Св. Андрія в Саут-Баунд-Бруку, штат Нью-Джерсі.

=====

26 серпня – 140 років від дня народження Івана Олексійовича Карханіна (1886), старшого викладача кафедри математики.

Народився в с. Малиновці Чугуївського р-ну Харківської обл. У 1906 р. закінчив з золотою медаллю Старобельську гімназію, а у 1911 р. фізико-математичний факультет Харківського університету. Після його закінчення отримав посаду вчителя математики і фізики в старших класах жіночої гімназії в м. Сосниця Чернігівської губернії (нині Чернігівська область). У 1917–1922 рр. – вчитель математики і фізики в навчальних закладах м. Кобеляки Полтавської губернії (нині Полтавська область). У 1922 р. був призначений викладачем і завідувачем навчальною частиною вищих 3-річних педагогічних курсів (згодом заклад перетворений в педтехнікум, а потім – в педшколу) м. Ахтирки Харківської губернії (нині Сумська обл.), де залишався на тій же посаді до 1931 р. З жовтня 1931 до серпня 1941 рр. працював у Чернігівському інституті соціального виховання (потім учительського та педагогічного інституту). Виконував обов'язки завідувача навчальною частиною інституту, декана факультету.

У Ніжинській вищій школі працював з 1944 до 1952 року на посаді старшого викладача кафедри математики. Дружина Л. Н. Волкова – завідувач кафедрою педагогіки НДПІ ім. М. В. Гоголя.

Коло наукових інтересів – методика викладання математичних дисциплін.

=====

серпень – 205 років від дня народження Олександра Максимовича Сементовського (1821–1893) – письменника, етнографа, історика, краєзнавця, бібліофіла. Випускник Ніжинського фізико-математичного ліцею князя Безбородька (1840).

Народився в с. Семеногірка (нині Червоногірка) Золотоніського повіту на Полтавщині (нині у складі с. Іркліїв

Чорнобаївського р-ну Черкаської обл.). Походив із родини дрібного поміщика.

Вступив у Ніжинську гімназію вищих наук князя Безбородька, де навчався у середніх класах, а вищу освіту здобув після реорганізації її у Фізико-математичний ліцеї князя Безбородька, куди вступив у 1836 р. Одразу після закінчення ліцею у 1840 р. вступив до Драгунського полку, де отримав звання прапорщика. Проте не сподобалася молодому прапорщику тодішня військова служба і 1842 р. залишив її. Наступного року він влаштувався на роботу лісничим Звенигородського лісництва Київської губернії, а згодом лісним ревизором на Поділлі та у Вітебській губерніях, де прослужив 24 роки. Він став активним розповсюджувачем природознавчих знань, працюючи лісничим, пише багато статей з природознавства. Надрукував чимало етнографічних фольклорних та демонологічних розвідок.

У 1863 р. був обраний на посаду секретаря Вітебського статистичного комітету. В останній період своєї діяльності з 1868 до середини 1879 рр. обіймав посаду директора Вітебського дитячого притулку, а з 2 липня 1875 р. працював також полоцьким почесним мировим суддею.

За службову діяльність його нагороджено орденами: Св. Станіслава 2-го ступеня, Св. Анни 3 і 2 - го ступенів, Св. Володимира 4-го ступеня.

=====

Вересень

1 вересня – 65 років від дня народження **Ольги Миколаївни**

Щербініної (1961), кандидата педагогічних наук (2005), доцента (2007) кафедри інструментально-виконавської підготовки.

Народилася в м. Макіївка Донецької обл. Закінчила виконавський факультет Донецького музично-педагогічного інституту за спеціальністю «фортепіано» в 1986 р.

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1986 до 2022 року на посадах викладача кафедр теорії, історії музики та гри на музичних інструментах (1986–1991), музичного виховання (1991–1998), кафедри музичної педагогіки (1998–2003), доцента кафедри інструментально-виконавської підготовки (2006–2022).

Читала курси: основний музичний інструмент (фортепіано), концертмейстерський клас, гра на музичному інструменті, додатковий музичний інструмент, загальне фортепіано, методика навчання гри на фортепіано, спецкурс «Теоретичні основи пізнання музичного стилю».

В 2003 р. закінчила аспірантуру Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, в 2005 р. захистила кандидатську дисертацію, в 2007 р. отримала вчене звання доцента. Педагогічна діяльність спрямована на художньо-естетичний розвиток студентів засобами фортепіанного навчання.

Основний напрям наукових досліджень – педагогіка вищої школи. Займався концертно-просвітницькою діяльністю. Автор двадцяти тематичних концертних програм. Має понад 80 публікацій, 7 навчально-методичних посібників.

Член Національної Всеукраїнської музичної спілки.

=====

4 вересня – 75 років від дня народження Надії Мусіївни Зінченко

(1951), кандидата фізико-математичних наук (1978), доцента, доктора фізико-математичних наук (1995), професора кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук.

Народилася в м. Київ. Закінчила з відзнакою Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка (1973). Спеціальність: Математик. Спеціалізація: теорія ймовірностей та математична статистика. 1973–1978 – асистент кафедри обчислювальної математики ІПК Нафтохім, 1978–1979 – інженер Інституту технічної теплофізики НАН України, 1979–2009 – науковий співробітник (від 1997 – провідний науковий співробітник) кафедри теорії ймовірностей, статистики і актуарної математики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя працює з 2008 року на посадах: професора кафедри інформаційних технологій і аналізу даних (2008–2021), професора кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук з 2022 р. – по теперішній час.

Коло наукових інтересів: теорія і статистика випадкових полів, теорія випадкових процесів і полів з незалежними приростами (процеси й поля Леві), граничні теореми в теорії випадкових процесів, асимптотичні методи в теорії ймовірностей і математичній статистиці, стохастика у фінансах, страхуванні й соціальних науках, проблеми математичної освіти. Автор більше 150 наукових та науково-методичних публікацій.

=====

4 вересня – 70 років від дня народження Григорія Анатолійовича

Киричка (1956–2019), кандидата філологічних наук (1996), доцента (1996) кафедри світової літератури. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1979).

Народився в с. Рудьківка Бобровицького р-ну (нині Ніжинського р-ну) Чернігівської обл. Закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя у 1979 р. Після закінчення інституту працював учителем російської мови та літератури, вихователем в групі продовженого дня, секретарем правління Носівської районної організації товариства «Знання» Чернігівської обл. Закінчив аспірантуру Київського університету ім. Тараса Шевченка в 1994 р. 30 жовтня 1996 р. присуджено науковий ступінь кандидата філологічних наук. З 1996 р. працював викладачем світової літератури в обласному ліцеї на умовах погодинної оплати.

У Ніжинській вищій школі працював з 1988 до 2015 року на посадах асистента кафедри російської і зарубіжної літератури філологічного факультету (1988–1991), асистента кафедри світової літератури (1994–1997), доцента кафедри світової літератури (1997–2003), доцента кафедри історії культури та світової літератури (2003–2012), доцента кафедри російської мови і зарубіжної літератури та історії культури (2012–2015).

Автор біля 60 наукових та науково-методичних праць. Основні напрями наукових досліджень – генеалогічні проблеми російської класичної літератури XIX століття, творчість Миколи Гоголя.

=====

8 вересня – 60 років від дня народження Ніни Федорівни

Литовченко (1966), кандидата психологічних наук (2002), доцента (2003) кафедри загальної та практичної психології.

Народилася в с. Лосинівка Ніжинського р-ну Чернігівської обл. Закінчила Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка, філософський факультет, відділення «Психологія» (1988), аспірантуру Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (2000). В 2002 р. захистила кандидатську дисертацію, отримала вчене звання доцента (2003).

Спеціальна освіта: психодрама-терапевт, тренер груп I рівня (сертифікація Європейської Асоціації Психодрами, PAFЕ, Берлін). Індивідуальний член PAFЕ. Член ІПСПіП.

У Ніжинській вищій школі працює з 1997 р. на посадах асистента кафедри психології (1997–2003), доцента кафедри практичної психології (2003–2006), доцента кафедри загальної та практичної психології (2006 – тепер.час).

Наукові інтереси: проблеми переживання особистості, індивідуальні консультації і психотерапія, групова психотерапія. Автор понад 100 наукових праць.

Нагороджена почесними грамотами МОН України (2007, 2009), Чернігівської ОДА (2016), нагрудним знаком «Відмінник освіти» (2020).

21 вересня (8 вересня за ст. ст.) – 135 років від дня народження

Костянтина Едуардовича Гриневича (1891–1970) – історика, археолога, музеєзнавця, фахівця у галузі стародавньої історії, античної археології, історії мистецтва, доктора історичних наук (1944).

Народився в м. Вологда (РФ). Після закінчення історико-філологічного факультету Харківського університету (1915) був запрошений на кафедру стародавньої історії цього університету; згодом отримав посаду доцента. Директор Керченського археологічного музею (1920–1923), один із фундаторів та перший директор Херсонеського археологічного музею (1924–1927).

Працював у Ленінградському, Московському (1930–1933) університетах. Далі завідувачем кафедри стародавньої історії та археології Томському (1940–1948), Кабардинському (1948–1950), Харківському (1953–1969) університетах.

У Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя працював з 1950 до 1953 року на посаді завідувача кафедри всесвітньої історії. Створив студентський археологічний гурток, а також провів розкопки в районі Покровської церкви в Ніжині.

Першим із вітчизняних археологів розпочав підводні археологічні пошуки Страбонового (давнього) Херсонеса. Вивчаючи античні міста Північного Причорномор'я, особливу увагу приділяв проблемам їх фортифікації. За працю «Стіни Херсонеса Таврійського» йому було присуджено науковий ступінь доктора історичних наук. Проводив велику роботу в справі музейного будівництва та музеєзнавства.

Автор понад 100 наукових праць. Помер у м. Харкові.

23 вересня – 90 років від дня народження Арнольда Панасовича Грищенка

(1936–2006), мовознавця, доктора філологічних наук (1980), професора (1987),

академіка АПНУ (1999). Заслужений діяч науки і техніки України (1995). Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1958).

Народився в с. Мутичів Ріпкинського р-ну, Чернігівської обл. Закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М. В. Гоголя (1958). Вчителював на Чернігівщині. 1960 р. вступив до аспірантури Інституту мовознавства АН УРСР (кер. канд. дис. М. Жовтобрюх). У 1963–1981 рр. працював молодшим науковим співробітником, а згодом – старшим науковим співробітником цього Інституту. У 1981–2006 рр. – завідувач кафедри української мови Національного педагогічного університету.

Як член Національної правописної комісії при Кабінеті міністрів України, розробляв питання правопису слів іншомовного походження. Створив наукову школу з історії та сучасного функціонування граматичної системи української мови. Виховав плеяду вчених-мовознавців – трьох докторів і двадцятьох шістьох кандидатів філологічних наук.

Основні напрями наукових досліджень – історія української мови, синтаксис та морфологія сучасної української мови.

Співавтор низки академічних видань, зокрема: «Сучасна українська літературна мова. Синтаксис» (1972), «Словотвір сучасної української літературної мови» (1975), «Морфологічна будова сучасної української літературної мови» (1975), «Історія української мови: У 4 т.» (1978–83, відп. ред. 4-го тому («Синтаксис»); премія ім. І. Франка АН УРСР, 1985; усі – Київ). Автор та співавтор низки підручників для ВНЗ, зокрема «Сучасна українська літературна мова» (Київ, 1993), що витримав кілька видань і є основним навчальним посібником для багатьох ВНЗ України.

=====

24 вересня – 210 років від дня народження Михайла Корнійовича

Чалого (1816–1907) – українського педагога і громадсько-культурного діяча, літератора, першого біографа Т. Г. Шевченка, директора Ніжинського ліцею й гімназії князя Безбородька (1869–1875).

Народився в м. Новгород-Сіверськ на Чернігівщині у родині міщан. Спочатку навчався у приватній школі, а 1828 р. вступив до Новгород-Сіверської гімназії. 1840 р. закінчив гімназію і того ж 1840 р. вступив на історико-філологічний факультет Київського університету Святого Володимира, по закінченні якого, 9 вересня 1844 року, був призначений учителем російської мови Вінницької гімназії.

24 березня 1845 р. він стає вчителем російської словесності Немирівської гімназії. 17 серпня 1852 року був переведений до 2-ї Київської гімназії на посаду вчителя словесності. Пізніше, 9 серпня 1858 року, призначений інспектором цього ж закладу певний час, за відсутності директора, виконував обов'язки керівника гімназії. А з 26 жовтня 1860 до 16 вересня 1861 рр. виконував обов'язки директора училищ Київської губернії та директора 2-ї Київської гімназії. З 19 грудня 1861 до 1969 рр. – директор Білоцерківської гімназії.

15 листопада 1869 р. був переведений на посаду директора Ніжинського ліцею князя Безбородька та Ніжинської гімназії. У 1875 р. він звільнився зі служби й вийшов на пенсію. Вийшовши у відставку, мешкав у Києві. Був організатором недільних шкіл у Києві. Був другом Тараса Шевченка і першим його біографом. Помер 6 лютого 1907 року, похований у Києві.

За заслуги по службі М. Чалий був у різні роки нагороджений орденом святого Станіслава II ступеня, орденом святої Анни II ступеня, орденом святої Анни II ступеня з імператорською короною, орденом святого Володимира III ступеня.

=====

25 вересня – 80 років від дня народження Володимира Івановича

Рожка (1946–2020) – українського хорового диригента, науковця, музично-громадського діяча, педагога, доктора мистецтвознавства, професора, завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії. Народний артист України. Член Національної всеукраїнської музичної спілки. Академік Національної академії мистецтв України.

Народився в с. Хороше Озеро, Ніжинського р-ну, Чернігівської обл. Закінчив Харківський інститут культури (1969), Харківський інститут мистецтв ім. І. Котляревського (1974) та аспірантуру Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського НАН України.

1981–1986 рр. – заступник директора з творчих питань Національного академічного театру опери та балету України ім. Тараса Шевченка. У 1986–1990 рр. працював у ЦК КП. Протягом 1991–2000 ро. працював у Міністерстві культури України та в Адміністрації Президента України. В 1997–1999 рр. – на посаді заступника Міністра культури України. 2000–2001 рр. – проректор НМАУ ім. П. І. Чайковського. 2001–2004 – радник Посольства України в Росії (м. Москва). Ректор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (2004–2018). В. о. завідувача кафедри оперної підготовки та музичної режисури академії, професор кафедри хорового диригування НМАУ імені П. І. Чайковського (з квітня 2018 – листопад 2018)

Працював у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя на посаді завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії з 2019 до 2020 року.

Нагороди: Заслужений митець України (1998), Орден князя Ярослава Мудрого V ступеня (2006), Орден «За заслуги» III ступеня (2013), Почесна грамота Верховної Ради (2006), орден Дружби.

Помер на 75-му році життя 2 листопада 2020 р. від коронавірусної хвороби.

=====

26 вересня – 110 років від дня народження Олександра

Олександровича Стогнута (1916), українського літературознавця, кандидата філологічних наук (1963), доцента, викладача. Випускник НПІ (1937).

Народився в м. Ніжині Чернігівської обл. Закінчив Ніжинський педагогічний інститут, філологічний факультет у (1937). Працював у Ніжинській вищій школі з 1950 до 1957 року.

1954–1955 рр. навчався в річній аспірантурі Київського університету, де згодом обіймав посади: старшого викладача (1964–1966), доцента (1966–1967) кафедри історії російської літератури.

В 1963 р. захистив дисертацію на ступінь кандидата філологічних наук. Досліджував творчість Ю. Збанацького, Ф. Панферова й інші. Автор статей з історії російської та української літератури XIX–XX ст.

Нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945».

=====

28 вересня – 70 років від дня народження Вікторії Миколаївни

Бойко (1956), кандидата філологічних наук, доцента кафедри української мови.

Народилася в м. Нововолинськ Волинської обл. Закінчила Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича (1980), аспірантуру при Національному педагогічному інституті імені М. Драгоманова (1989).

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1980 до 2022 року на посадах асистента (1980–1989), старшого викладача (1989), доцента кафедри української мови (з 1990–2019), доцента кафедри української мови та методики її навчання (2019–2022).

Основний напрям наукових досліджень – українська філологія. Тема кандидатської дисертації – «Фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом у сучасній українській літературній мові» (1989).

Нагороджена нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти України» (2000).

=====

Жовтень

1 жовтня – 90 років від дня народження Степана Митрофановича

Лукашова (1936), кандидата хімічних наук (з 1977), доцента (з 1983). Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1965).

Народився в с. Бондарі Овруцького р-ну Житомирської обл. в сім'ї колгоспника. Після закінчення школи працював електромонтером на Овруцькому заводі. Закінчив природничий факультет Ніжинського державного педагогічного інституту в 1965 році, аспірантуру при Київському Інституті хімії високомолекулярних сполук АН УРСР (1974)

Працював в Ніжинській вищій школі з 1965 до 2012 року на посадах інженера кафедри хімії (1965–1966), асистента (1966–1969), (1974–1978), старшого викладача (1978–1979), в. о. доцента кафедри хімії (1979–1983), доцента кафедри хімії (1984–1986), проректора по заочному навчанню (1986–1991), доцента кафедри хімії (1991–2012).

Основний напрям наукових досліджень – хімія нітрогено- і сульфуровмісних гетероциклічних сполук, синтез та дослідження біологічної дії на рослини і тваринні організми; проблеми методики у середній та вищій школі, нових типах середніх навчальних закладів. Автор понад 100 наукових та науково-методичних праць.

Нагороджений медаллю «Ветеран праці», значком «Відмінник народної освіти», Почесною Грамотою Міністерства освіти УРСР.

=====

4 жовтня – 85 років від дня народження Лариси Василівни Циганок (1941–2015), доцента кафедри вищої математики.

Народилась в місті Тахта-базар Марійської обл. (ТРСР). В 1949 р. сім'я переїхала в Україну в селище Носівка Чернігівської обл.

В 1964 р. закінчила фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім М. В. Гоголя, відділення математики і креслення.

Працювала в Ніжинській вищій школі з 1964 до 2015 року. В 1968 р. була направлена на стажування в Інститут математики АН УРСР. В 1970 р. була зарахована до цільової аспірантури цього ж інституту. Після закінчення аспірантури була знову направлена на роботу в Ніжинський педагогічний інститут на посаду асистента кафедри математики. В листопаді 1986 р. переведена на посаду старшого викладача кафедри математики. У серпні 1988 р. Радою факультету обрано на посаду доцента кафедри математики. Працювала також за сумісництвом викладачем математики в обласному ліцеї (1998–1999).

Має біля 50 наукових та науково-методичних праць. Основний напрям наукових досліджень – ігрові задачі керування.

9 жовтня – 85 років від дня народження Людмили Вікторівни Мискіної (1941), кандидата географічних наук (з 1972), доцента (з 1991) кафедри географії.

Народилась в м. Челябінськ (Росія). Закінчила геолого-географічний факультет Томського державного університету в 1963 р. Після закінчення університету була направлена в Красноярське географічне управління на посаду старшого техніко-геолога. 1965 року поступила в аспірантуру при Хабаровському комплексному науково-дослідному інституті. Після закінчення аспірантури (1968), була призначена молодшим науковим співробітником при інституті, де працювала до 1978 р. З березня 1979 до вересень 1986 рр. займала посаду старшого

викладача кафедри економічної географії в Челябінському державному педагогічному інституті.

В Ніжинській вищій школі працювала з 1986 до 1996 року на посадах старшого викладача кафедри ботаніки (секція «географія», (1986–1988)), старшого викладача кафедри географії (1988–1990), доцента кафедри географії (1990–1996).

=====

10 жовтня – 70 років від дня народження Володимира Євгеновича Пузирьова (1956), кандидата (1985), доцента (1998),

доктора (2006) фізико-математичних наук, професора кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук.

Народився в м. Донецьк. 1978 р. закінчив Донецький державний університет за спеціальністю: Математика. 1984 р. захистив кандидатську дисертацію у Московському авіаційному університеті та отримав ступінь кандидата фізико-математичних наук (1985). 2006 р. захистив докторську дисертацію у спеціалізованій Вченій раді Інституту прикладної математики і

механіки НАН України.

1983–2014 рр. – молодший, старший, провідний науковий співробітник відділу теоретичної механіки Інституту прикладної математики та механіки Академії наук України, м. Донецьк. 2014–2017 рр. В. о. завідувача кафедри вищої математики і методики викладання математики Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2014–2020 рр. – професор кафедри вищої математики і методики викладання математики,

професор кафедри прикладної математики Донецького національного університету імені Василя Стуса, м. Вінниця.

У Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя працює з 2020 року на посадах: професора кафедри математики, фізики та економіки (2020–2021), професора кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук (з 2022 р. – по тепер. час).

Рев'юер American Mathematical Society (США), рецензент наукових праць з чистої та прикладної математики журналу «Zentralblatt MATH». Є активним учасником Міжнародних проєктів за кордоном (Австрія, Чехія, Бельгія, Словаччина, Іспанія, Польща).

Наукові інтереси: теоретична механіка, диференціальні рівняння, дослідження стійкості руху динамічних систем, математичне моделювання. Автор понад 150 наукових праць та публікацій.

Має нагороди: Подяка Міністерства освіти та науки України (2023 р.)

10 жовтня – 60 років від дня народження **Олени Віталіївни**

Коваль (1966), кандидата педагогічних наук (2002), доцента (2005) кафедри музичної педагогіки та хореографії.

Народилася смт. Талалаївка Чернігівської обл. Закінчила Чернігівське музичне училище ім. Л. М. Ревуцького по спеціальності фортепіано у 1986 році, Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М. В. Гоголя з відзнакою за спеціальністю музикант і педагог у 1995 р.

З 1995 до 1999 року навчалася в аспірантурі НДУ імені Миколи Гоголя. У 2002 р. захистила кандидатську дисертацію зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання музики і музичного виховання (м. Київ, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова). У 2005 році присвоєно вчене звання доцента.

З 1995 року по теперішній час працює в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя на посадах: викладача-стажера (1995–1996), викладача кафедри музичного виховання (1996–1999), викладача кафедри музичної педагогіки (1999–2002), викладача кафедри музичної педагогіки та хореографії з (2002–2007), доцента кафедри музичної педагогіки та хореографії (2005– тепер. час), з 2003 р. заступника декана з виховної роботи факультету культури і мистецтв, з 2006 р. призначена заступником декана з навчальної роботи факультету культури і мистецтв. З 2016 р. – виконує обов'язки завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв.

Коло наукових інтересів: мистецька освіта учнів загальноосвітніх навчальних закладів: історія, теорія, методика. Науково-педагогічний доробок у галузі музичної освіти складає понад 100 праць.

Член Національної всеукраїнської музичної спілки. З 2016 р. член оргкомітету Відкритого Міжнародного юніорського конкурсу музично-виконавської майстерності імені академіка Олега Тимошенка. Робота в складі журі – член журі та предметної комісії І етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН, Відділення літературознавства, фольклористики та мистецтвознавства, мовознавства (2017–2025).

Нагороди: Подяка Міністерства освіти і науки України (2017), Грамота Міністерства освіти і науки України (2021), Дошка Пошани університету (2018).

13 жовтня – 165 років від дня народження **Сергія Миколайовича**

Брайловського (1861–1919), видатного педагога, філолога, етнографа, письменника. Випускник НІФІ князя Безбородька (1884).

Народився у с. Самійлівка Павлоградського повіту Катеринославської губернії у сім'ї священника. Навчався у Маріупольському духовному училищі, а потім Катеринославському семінарію.

1880 р. вступив до Історико-філологічного інституту князя Безбородька на словесне відділення. У 1884 р. завершив навчання в інституті і залишився у Ніжині. Отримав призначення у Ніжинську жіночу гімназію П. Кушакевича, яка у цей рік відкрилася. Працював там до 1891 р.

1891 р. перевівся у Новгород-Сіверську жіночу гімназію. Крім уроків, молодий вчитель багато уваги приділяв науковій роботі. За час його праці у Ніжинській і Новгород-Сіверській гімназіях було опубліковано понад 40 статей, значна частина яких була присвячена методиці викладання російської мови та літератури у гімназії.

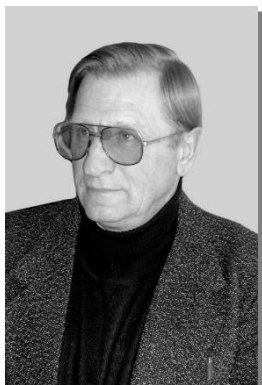
1900 р. переїхав у Царство Польське, де влаштувався на роботу у Комерційне училище Варшавського купецького товариства учителем російської мови та словесності. Тут його побачили як досвідченого і знаючого педагога, призначили директором Комерційного училища у місті Бендине Петроковської губернії Царства Польського, а потім директором Варшавського комерційного училища.

Статті друкувалися в багатьох відомих журналах: «Русский архив», «Русская старина», «Исторический вестник», «Известия Академии наук», «Литературный вестник», «Киевская старина», «Памятники древнерусской письменности».

Педагогом було створено понад 100 різних публікацій.

=====

15 жовтня – 80 років від дня народження **Валерія Олексійовича**

Аніщенко (1946), доцента кафедри фізики (1981).

Народився в м. Шепетівка Хмельницької обл. Закінчив фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту в 1969 р. В цьому ж році поступив в аспірантуру при Київському державному педагогічному інституті ім. О. М. Горького до спеціальності «Фізика напівпровідників та діелектриків», яку закінчив у 1973 р. Після закінчення аспірантури направлений в НДПІ ім. М. В. Гоголя. В 1974 р. захистив кандидатську дисертацію. В 1981 р. присвоєно вчене звання доцента по кафедрі фізики.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1973 до 2015 року на посадах асистента, старшого викладача (1974–1979), в. о. доцента кафедри фізики (з 1979). Читав лекційні курси по загальній фізиці та астрономії. В 1994 р. було зараховано на посаду наукового співробітника лабораторії багатокомпонентних напівпровідників для виконання науково-дослідних робіт з фізики. Результати досліджень систематично публікувались у наукових статтях. 2007 р. призначено деканом фізико-математичного факультету, введено до складу ради факультету та призначено головою цієї ради. Працював викладачем астрономії в обласному ліцеї при НДУ імені Миколи Гоголя.

Основний напрям наукових досліджень – фізика напівпровідників, педагогіка вищої школи, методика викладання фізики і астрономії у вузі і середній школі, історія фізико-математичної освіти в Ніжинській вищій школі.

За значний особистий внесок у розвиток вищої освіти нагороджено нагрудним знаком «Петро Могила».

=====

25 жовтня – (13 жовтня за ст. ст.) **190 років від дня народження**

Миколи Єфремовича Скворцова (1836–1902), доктора філософії (1871), директора НІФІ князя Безбородька в Ніжині.

Народився в Москві в родині дякона. Навчався в Спасо-Андронієвському училищі (1846–1850), Московській семінарії (1850–1856), Московському університеті (1856–1860). Після закінчення викладав російську, грецьку та латинську мови в ремісничому навчальному закладі Московського виховного будинку, в 1-му Московському кадетському корпусі, в Московському університеті, а з 1865 р. – в 1-й Московській гімназії. У 1865 р. був відряджений на 2 роки за кордон, навчався в ряді європейських університетів.

У 1868 р. в Московському університеті удостоєний ступеня магістра філософії і в тому ж році призначено доцентом кафедри філософії в університеті Св. Володимира в Києві. У 1871 р. удостоєний ступеня доктора філософії, а в 1872 р. призначений директором 2-ї Харківської гімназії. У 1874 р. заснував в Харкові відділення Товариства класичної філології і педагогіки і три роки перебував його головою.

З 1882 р. – директор Історико-філологічного інституту князя Безбородька в Ніжині. Нагороджений орденами Св. Володимира 3-го ступеня (1890), Св. Анни 2-го ступеня і Св. Станіслава 2-го ступеня.

У 1892 р. вийшов у відставку, жив у Петербурзі. Помер в Харкові у 1902 р.

=====

25 жовтня – 110 років від дня народження **Олексія Тихоновича**

Гори (1916), кандидата історичних наук (1954), старшого викладача кафедри основ марксизму-ленінізму.

Народився в с. Богданівка Лосинівського р-ну (нині Ніжинського р-ну) Чернігівської обл. в сім'ї бідняка. В 1931 р. вступив до Ніжинського педагогічного технікуму, але не закінчив за станом здоров'я. З 1936 до 1941 рр. – студент робітфаку, а потім Ніжинського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. Після закінчення інституту був призваний до лав Червоної Армії. З осені 1941 р. – помічник начальника політвідділу Ленінградського фронту, а з 1942 р. – замісник командира політчастини. В 1945 р. закінчив Вищий військово-педагогічний інститут Червоної Армії і працював до демобілізації викладачем основ марксизму-ленінізму в Ташкентському піхотному училищі (1946).

У Ніжинській вищій школі з 1946 до 1956 року працював викладачем основ марксизму-ленінізму. Був обраний секретарем партійної організації літературного факультету. Кандидат історичних наук (1954).

В 1956 р. був переведений на посаду завідуючого кафедрою марксизму-ленінізму Кіровоградського державного педагогічного інституту.

Нагороджений орденом «Червоної зірки» і двома медалями.

=====

31 жовтня – 70 років від дня народження **Олега Володимировича**

Качалки (1956), кандидата медичних наук (1988), доцента (1991) кафедри біології.

Народився в м. Карлівка Полтавської обл. В 1980 р. закінчив Полтавський медичний стоматологічний інститут, лікувальний факультет. Після закінчення працював старшим лаборантом, асистентом кафедри анатомії людини в цьому ж інституті. В 1985 р. закінчив аспірантуру при кафедрі анатомії людини Полтавського медичного інституту.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1989 до 2016 року на посадах старшого викладача (1989–1990), доцента (1990–1999), завідувача кафедри анатомії і валеології (з 1999–2009), доцента кафедри біології (2009–2014, 2015–2016).

4 серпня 2014 р. під час мобілізації був призваний на військову службу. Звільнений 15.07.2015 р. Працював на посаді вчителя анатомії і фізіології людини обласного педагогічного ліцею.

Має понад 50 наукових та науково-методичних праць. Основні напрями наукових досліджень – вивчення, рання діагностика і лікування гіпоергічних та гіпоімунних станів методами народної медицини і класичної китайської чжень-цзю терапії, удосконалення методів акупунктурної діагностики.

=====

Листопад

12 листопада – 110 років від дня народження **Любов Тимофіївни**

Нікітіної (1916), старшого викладача кафедри зоології.

Народилася в м. Луганськ. В 1941 р. закінчила Сталінський медичний інститут, лікувальний факультет. В роки Другої світової війни працювала військовим лікарем. В 1949 р. вступила до аспірантури при Київському науково-дослідному інституті, яку закінчила в 1953 р.

Працювала викладачем нормальної і патологічної фізіології у Київському фельдшерському училищі (1955–1956).

У Ніжинській вищій школі з 1956 до 1973 року займала посаду старшого викладача фізіології на кафедрі зоології. Навчалася в аспірантурі в науково-дослідному інституті фізіології Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Захистила дисертацію, по матеріалах якої опубліковано 17 наукових робіт. Написала навчальний посібник для лабораторних занять по анатомії людини.

Нагороджена двома медалями.

=====

13 листопада – 120 років від дня народження **Анастасії Андріївни Тамбовцевої** (1906), кандидата історичних наук (1954), старшого викладача кафедри основ марксизму-ленінізму.

Народилася в м. Уральськ (Росія) в сім'ї селянина. Середню освіту отримала в губернській партійній школі.

Починаючи з 1929 р., з перервами на навчання, викладала основи марксизму-ленінізму в середній школі та технікумах. В 1935 р. закінчила Свердловський педагогічний інститут, історичний факультет. З 1936 до 1939 рр. працювала в Свердловському лісовому інституті на посаді викладача історії партії. З 1939 до 1940 рр. – викладач основ марксизму-ленінізму в Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті, потім – у Львівському політехнічному інституті. В роки Другої світової війни (1941–1944) викладала основи марксизму-ленінізму в Уральському педагогічному інституті.

У Ніжинській вищій школі з 1944 до 1969 рік працювала старшим викладачем кафедри основ марксизму-ленінізму. З вересня 1949 до вересня 1950 року працювала за сумісництвом деканом факультету англійської мови.

1951–1953 рр. навчалася в аспірантурі Київського університету ім. Т. Г. Шевченка. В лютому 1954 р. захистила кандидатську дисертацію.

Нагороджена медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15 листопада (3 листопада за ст. ст.) – 135 років від дня народження

Олександра Олександровича Карпеко (1891–1969), педагога, ректора НІНО (1922–1924). Випускник НІФІ князя Безбородька (1914).

Народився в м. Кролевець Чернігівської губернії (нині Сумська обл.). У 1914 р. закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька і розпочав викладацьку діяльність у Острогській чоловічій гімназії (Воронезька губернія). Став членом РСДРП, активним політичним діячем. 1919–1921 рр. – на викладацькій роботі на Донбасі.

З 1921 до 1922 року – декан факультету соціального виховання, а з 1 вересня 1922 р. до 23 червня 1924 р. – ректор Ніжинського інституту народної освіти. Одночасно був завідувачем кафедри історії культури, н. с. н-д. кафедри історії культури та мови НІНО.

З 1924 р. до 27 листопада 1925 р. (за іншими даними до 1 січня 1926 р.) – ректор Київського інституту народної освіти (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка). Від 1927 р. – ректор Київського інституту народного господарства.

Згодом працював на різних адміністративних посадах, які поєднував із викладацькою діяльністю. У 1932–1933 рр. – перший заступник народного комісара освіти УСРР, у 1933–1934 рр. – голова Радіокомітету при РНК УСРР. У 1945–1950 рр. був директором Краснодарського педагогічного інституту, 1950–1956 рр. – декан факультету іноземних мов Воронезького педагогічного інституту.

Останні роки свого життя провів на Чернігівщині.

17 листопада – 170 років від дня народження **Франца**

Вячеславовича Режабека (1856–1920), українського історика, кандидата історичних наук (1884), професора кафедри загальної історії.

Народився в Богемії в сім'ї сільського старости. Австрійський підданий. У 1879 р. закінчив Олександрівську

класичну гімназію, того ж року вступив до Новоросійського університету (Одеса). Закінчив історичне відділення історико-філологічного факультету.

У 1883 р. прийняв російське підданство. У 1884 р. захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата історичних наук і був залишений при Новоросійському університеті для підготовки до професорського звання.

У 1906 р. Ф. Режабека призначили екстраординарним професором Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька. В журналі «Записки императорского Новороссийского университета» опублікував розробки деяких розділів з візантійської історії, розширивши та поглибивши їх під час роботи в Ніжині. Тут Ф. Режабек видав свої найвідоміші праці, розробив низку проблем античної історії («Лекції з римської історії», «Історія Греції: Лекції»). Учений досліджував історію Візантії, особливо цікавився питаннями військового будівництва («О разработке некоторых отделов византийской истории»).

За заслуги в галузі науки та освіти був нагороджений орденами Св. Анни III ступеня та Св. Станіслава II ступеня. У 1916 р. був обраний ординарним професором кафедри загальної історії. Помер у Ніжині.

=====

26 листопада – 220 років від дня народження Пилипа Семеновича

Морачевського (1806–1879), українського письменника, педагога, поета-романтика, філолога, перекладача.

Народився в с. Шестовиця Чернігівського повіту в сім'ї небагатого шляхтича. Навчався в повітовій школі в Чернігові. Потім у міській гімназії, яку через п'ять років успішно закінчив.

1823 р. закінчив історико-філологічний факультет Харківського університету. У 1832–1849 рр. викладав математику і російську словесність у навчальних закладах Сум, Луцька, Кам'янця-Подільського. Зокрема, у 1835–1840 рр. викладав логіку та російську словесність, а в 1840–1849 рр. працював інспектором у Кам'янець-Подільській чоловічій гімназії.

Почав писати поетичні твори з 1830-х рр. (найвідоміші поеми «Чумаки, або Україна з 1768 року» та «До чумака, або Війна янгло-хрнцузо-турецька»).

У 1849–1859 рр. – інспектор Ніжинського ліцею князя Безбородька та міської гімназії. В 1853 р. Морачевський подав на розгляд Імператорської академії наук створений ним «Словарь малороссийского языка». В 1859 р. виходить у відставку. Наступні двадцять років живе з родиною (мав трьох синів і двох дочок) у с. Шняківка Ніжинського повіту.

У 60-х рр. він здійснив переклад українською мовою всі чотири Євангелія, пізніше – «Діяння Апостолів», «Апокаліпсис», «Псалтир». Написав рідною мовою курс «Священної історії» для початкових шкіл і народного читання. Російська академія наук визнала його переклад найкращим серед усіх аналогічних слов'янських перекладів, але через мовну політику Російської імперії жоден із цих перекладів не був виданий за життя автора. Лише в лютому 1905 р. російська влада дала дозвіл на публікацію українського перекладу Святого Письма. Вперше надрукований навесні 1906 р. (потім у 1914 і 1917 рр.).

Євангелія в перекладах Морачевського були перевидані у Канаді (1948) і США (1966). В Україні Євангеліє в перекладі П. Морачевського перевидане київським видавництвом «Простір» у 2011 р., а «Псалтир» – Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського у 2015-му.

Помер в с. Шняківці поблизу Ніжина, де й похований на цвинтарі біля сільської церкви.

=====

29 листопада – 70 років від дня народження Антоніни Гафурівни

Петренко (1956), старшого викладача кафедри історії України та політології.

Народилася в м. Шахтарськ Донецької обл. Після закінчення восьмирічної школи вступила в Лубенський сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку, який закінчила в 1975 р. і отримала спеціальність бухгалтера. Працювала по спеціальності (1975–1978). Закінчила економічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка в 1983 р., одержала спеціальність економіста, викладача політичної економії.

Працювала в Ніжинській вищій школі з 1983 по 2012 року на посадах старшого лаборанта (1983–1987), асистента (1987–1994), старшого викладача (з 1995) кафедри філософії і соціології. Працювала на посаді вчителя правознавства (за сумісництвом).

Основний напрям наукових досліджень – проблеми громадянського суспільства в Україні, кооперативи і відносини в сільському господарстві.

=====

30 листопада – 65 років від дня народження Миколи

Олександровича Барановського (1961), українського соціо-економіко-географа, доктора географічних наук (2010), професора.

Народився в с. Яблунівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл. Закінчив географічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка (1984) за спеціальністю «Географ, економіко-географ. Викладач».

У Ніжинській вищій школі працює з 1986 р. на посадах: асистента (1986–1993), старшого викладача (1993–1995), доцента (1995–2007), в. о. завідувача (1998–2000), завідувача (2001–2007) кафедри географії, сумісника (2007–2010), доцента (2010–2012), завідувача, професора (2012–2018) кафедри географії, професора (2019–2022) кафедри географії, туризму та спорту природничо-географічного факультету, професора (2022–2025), завідувача кафедри географії, туризму та спорту навчально-наукового інституту природничо-математичних, медико-біологічних наук та інформаційних технологій з 2025 року і по теперішній час.

У 1993 р. захистив кандидатську дисертацію в Інституті географії НАН України. Упродовж 2007–2010 рр. навчався у докторантурі при кафедрі економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Докторську дисертацію захистив 2010 р. у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Сфера наукових інтересів – регіональна розвиток, аграрний сфера, сільські території, соціальна географія.

Розробив теоретико-методологічні засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України, обґрунтовував сутність поняття «сільська депресивна територія», визначив її характерні риси та ознаки, здійснив делімітацію сільських депресивних районів України, виділивши три типи таких територій, розробив принципи та підходи формування системи заходів стимулювання розвитку сільських проблемних територій. Автор понад 385 наукових праць.

Нагороди: Подяка Міністерства освіти і науки України, Грамота Міністерства освіти і науки України, Почесна грамота Чернігівської обласної державної адміністрації (2005, 2010), лауреат обласної Премії імені Георгія Вороного (2015).

=====

Грудень

3 грудня – 115 років від дня народження **Григорія Дем'яновича**

Діденка (1911–1992), дослідника сучасної історії України, доктора історичних наук (1963), професора (1966). Випускник НПУ (1934).

Народився в м. Бахмач Чернігівської обл. У 1928–1930 рр. працював на залізниці і вчився на вечірньому робітфаці. В 1934 р. закінчив історичний факультет Ніжинського педагогічного інституту.

З 1933 до 1936 року викладав у Ніжинському педагогічному інституті.

1942 р. закінчив Вищу партійну школу, в 1949 р. – Академію суспільних наук при ЦК КПРС, в цьому ж році захистив кандидатську дисертацію. З 1951 до 1954 рр. – директор Інституту історії партії ЦК КП України, з 1952 до 1956 рр. – доцент Інституту підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук. У 1957–1960 рр. – старший науковий співробітник відділу історії радянського суспільства, в 1960–1965 рр. — старший науковий співробітник відділу історії соціалістичного і комуністичного будівництва Інституту історії Академії наук УРСР. У 1963 р. захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора історичних наук. У 1966 р. присвоєно звання професора. З 1965 р. завідував кафедрою марксизму-ленінізму Київського торгово-економічного інституту.

Помер 1 лютого 1992 року в м. Києві.

=====

9 грудня – 70 років від дня народження **Лідії Василівни**

Завальнюк (1956), кандидата філологічних наук (1990), доцента (1998) кафедри німецької мови, перекладача.

Народилася в с. Берездів Славутського р-ну Хмельницької обл. Закінчила Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка у 1980 р., присвоєно кваліфікацію філолога, викладача. 1985 р. закінчила однорічну аспірантуру Київського державного університету. В 1990 р. присуджено вчений ступінь кандидата філологічних наук, 1998 р. присвоєно вчене звання доцента

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1980 до 2012 року на посадах викладача кафедри іноземних мов (1980–1986), викладача (1986–1990), старшого викладача (1990–1998), доцента (1998–2004), завідувача кафедри німецької мови (2004–2011), доцента кафедри німецької мови (2011–2012).

В 1993, 2001 та 2007 роках проходила мовне стажування в ФРН при Лейпцигському університеті. В 2008 р. вступила в докторантуру при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Германські мови»,

де навчалась до 2011 р. Підготувала біля 40 публікацій. Основний напрям наукових досліджень – експериментальна фонетика.

За вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки України нагороджена знаком «Відмінник освіти України».

=====

12 грудня – 70 років від дня народження Людмили Юріївни

Шумської (1956), українського хорового диригента, педагога, науковця, громадського діяча, професора кафедри вокально-хорової майстерності факультету культури і мистецтв.

Народилася в м. Черкаси. 1976 р. закінчила з відзнакою диригентсько-хоровий відділ Черкаського державного музичного училища ім. С. Гулака-Артемівського до класу В. Ф. Мельника та Н. О. Воронової.

1981 р. закінчила з відзнакою диригентський факультет Київської консерваторії (нині Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського) до класу народного артиста України, академіка Академії мистецтв України, професора О. С. Тимошенка.

1989 р. закінчила аспірантуру Інституту фольклору та етнографії АН України за спеціальністю «Музичне мистецтво» (спеціалізація – «Теорія музики»).

У 1993 р. Л. Ю. Шумська (спільно з Л. В. Костенко) створила концертний мішаний хор «Молодіжний хор «Світич», з якими проводить активну організаційну і концертну роботу.

Заслужений діяч мистецтв України (2002), доцент (2002), професор (2010) кафедри вокально-хорової майстерності, завідувач секції хорового диригування, автор розвідок і навчально-методичної літератури Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, професор кафедри оркестрового диригування та інструментознавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Нагороджена Почесною грамотою Президента України. Лауреат Міжнародних конкурсів та фестивалів, Відмінник освіти України, Член Національної Всеукраїнської музичної спілки. Нагороджена почесною відзнакою НМАУ ім. П. І. Чайковського – «Орден за видатні досягнення у музичному мистецтві».

=====

13 грудня (1 грудня за ст. ст.) – 165 років від дня народження Павла

Яковича Светлова (1861–1945), російського духовного письменника, протоієрея, професора богослов'я Київського університету (1897), доктора богослов'я (1902).

Народився в с. Святому Озері Єгор'євського повіту Рязанської губернії у сім'ї священика. Закінчив Рязанську духовну семінарію (1882) і Московську духовну академію (1886, 2-й магістрант XLI курсу), залишений професорським стипендіатом. З березня 1887 р. викладав богословські науки в Тифліській духовній семінарії.

16 березня 1889 р. призначений на посаду законовчителя в Ніжинському Історико-філологічному інституту князя Безбородька і гімназії при ньому. 23 квітня того ж року прийняв священство при церкві Ніжинського інституту.

Залишив значну богословську спадщину. Тільки в 1885–1900 рр. опублікував 70 творів, серед яких як фундаментальні дослідження, так і численні статті, вміщені на сторінках російських та іноземних журналів. Низка його праць, передусім присвячених проблемі віри й розуму, мають значний інтерес і для істориків вітчизняної філософії. У

1896 р. удостоєний звання магістра богослов'я за роботу «Значення Хреста в справі Христовому» (Київ, 1893), в якій дав досвід біблійно-етичного пояснення догмату про спокуту.

В 1897–1912 рр. – професор кафедри богослів'я Ун-ту Св. Володимира. З 1902 р. – доктор богослів'я. Прихильник установи богословських факультетів при російських університетах. Він був помітною постаттю у релігійно-філософському житті Києва кін. XIX – поч. XX ст. Керував релігійно-філософським гуртком в Києві.

Після Жовтневої революції позбувся кафедри, проживав в Києві. При гетьмані Скоропадському – член Вченої ради комітету при міністерстві сповідань.

=====

13 грудня – 60 років від дня народження Наталії Олександрівни Головиної (1966), асистента кафедри прикладної математики (2000).

Народилася в м. Ніжині Чернігівської обл. Закінчила Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М. В. Гоголя (1989), аспірантуру Київського національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова (1999).

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1989 до 2020 року на посадах: старший лаборант кафедри математики (1989–1992), асистент кафедри прикладної математики (2000–2003), асистент кафедри прикладної математики та інформатики (2003–2011), асистент кафедри прикладної математики, інформатики та освітніх вимірювань (2011–2016), доцент кафедри прикладної математики, інформатики та освітніх вимірювань (2017–2020).

Коло наукових інтересів: методика навчання математики та інформатики у школі. Автор більш ніж 30 науково-методичних публікацій та навчально-методичних посібників.

З 1993 р. – по тепер. час – учитель математики та інформатики вищої категорії Ніжинського обласного педагогічного ліцею Чернігівської обласної ради.

=====

15 грудня (3 грудня за ст. ст.) – 130 років від дня народження Костянтина (Костя) Теодосійовича Штепи (1896–1958), українського історика-візантіста, наукового дослідника і викладача історії античної культури, історії церкви й класичної філології. Випускник НІНО.

Народився у м. Лохвиця, нині Полтавська область, в родині православного священика з німецьким етнічним корінням. Навчався у Полтавській духовній семінарії (1910–1914) та на історико-філологічному факультеті Петербурзького університету. Закінчив Ніжинський інститут народної освіти історико-філологічний факультет.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1922 р. на посаді викладача, з 1927 р. професор цього інституту. Захистив докторську дисертацію.

З 1930 р. завідувач кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Київського університету, одночасно старший науковий співробітник АН УРСР, співробітник Культурно-Історичної комісії й Комісії сходознавства ВУАН. З 1931 р. призначений головою Комісії з історії Візантії АН УРСР.

У лютому 1938 р. заарештований, до вересня 1939 р. перебував у київській тюрмі НКВС. Звільнений без пред'явлення звинувачення.

Під час німецької окупації – завідувач відділу народної освіти, ректор Київського університету (1941), редактор щоденника «Нове Українське Слово» (1941–1943, Київ).

Після війни – в еміграції – з початку в Західній Німеччині, потім у США. В Німеччині він працював бібліотекарем. 1947–1949 рр. активно співробітничав у журналах «Посєв» та «Грані»; викладав російську мову і літературу в американській армійській школі (1950–1952). З 1952 р. жив у США, працював оглядачем «Радіо Свобода».

Помер 19 листопада 1958 в м. Нью-Йорк (США).

=====

16 грудня – 105 років від дня народження Івана Петровича

Костенка (1921–2010), кандидата історичних наук (з 1967), доцента (1970) кафедри історії КПРС і наукового комунізму, дослідника, краєзнавця. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1949).

Народився у с. Гніденці Лохвинського р-ну Полтавської обл. в селянській сім'ї. В 1941 р. закінчив Київське артилерійське училище. 1941–1943 рр. був активним учасником воєнних дій у Другій світовій війні. З причин інвалідності був демобілізований з лав Радянської армії. Працював військовим керівником у школі.

1949 р. закінчив історичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. 1949–1952 рр. працював учителем історії у Ніжинській жіночій середній школі. В цей час починає займатись пошуково-краєзнавчою роботою. 1964 р. вступив до річної аспірантури при Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка. Отримав диплом кандидата історичних наук (1967), а науково-педагогічне звання доцента отримав 1972 р.

У Ніжинській вищій школі працював з 1952 до 2003 рік на посадах асистента (1952–1958), старшого викладача (1958–1970), доцента кафедри історії КПРС і наукового комунізму (1970–1994), бібліотекаря I категорії (завідував Музеєм рідкісної книги ім. Г. П. Васильківського) бібліотеки НДПУ імені Миколи Гоголя (1992–2003). Брав участь у підготовці до друку видань: «Ніжин і Ніжинщина» (Вип. 1), «Греки в Ніжині» (Вип. 1, 2), «Євреї в Ніжині», співпрацював із редакціями місцевих газет і журналів; робив ґрунтовні наукові огляди, проводив цікаві, ерудовані екскурсії Музеєм рідкісної книги; невтомно долучався до роботи всеукраїнських і міжнародних конференцій; як і раніше, під час викладання в інституті.

Основний напрям наукових досліджень – краєзнавство.

=====

22 грудня (10 грудня за ст. ст.) – 145 років від дня народження

Олександра Сергійовича Грузинського (1881–1954), українського філолога, палеографа і літературознавця, педагога, професора НІНО.

Народився в м. Ніжині Чернігівської губернії в бідній селянській родині. Початкову освіту отримав в Ніжинському ремісничому училищі (1896–1899), де здобув спеціальність слюсаря. З 1899 р. викладав у гімназіях Ніжина та Києва російську мову, історію та географію. У 1903 р. здав екстерном екзамени за курс класичної гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті князя Безбородька та вступив на історико-філологічний факультет Київського університету (відділення російської мови й словесності та українського мовознавства). У Київському університеті обіймав посаду приват-доцента кафедри російської мови та літератури історико-філологічного факультету (1914–16, 1918).

Директор Олександрівського грецького училища (Ніжин, 1916–1917). Доцент та ординарний професор, декан факультету соціального виховання НІНО з 1918 до 1925 рік, до 1929 р. – професор Ніжинського ІНО.

Далі працював на посадах декана та проректора вищих навчальних закладів Києва і Харкова. Брав участь у створенні музейних закладів при Ніжинському ІНО та дослідженні пам'яток історії та культури. У 1928–1929 рр. завідував кабінетом радянської літератури Інституту ім. Т. Г Шевченка у Харкові.

1929 р. переїхав до Ленінграду, де викладав на підготовчому відділенні Інституту червоної професури та в Комуністичному університеті імені Й. Сталіна. 1931 р. повернувся до Харкова, де до 1932 р. викладав в Інституті журналістики. Вийшов на пенсію за вислугою та влаштувався помічником бібліотекаря сектору обробки Публічної Бібліотеки у Ленінграді, де працював до 12 вересня 1933 р.

Перебував в окупованому Києві під час Другої світової війни, 1942 р. брав участь у Музеї-Архіві Переходової доби (пропагандистському музеї, що був відкритий німецькою окупаційною владою), де працював вченим-консультантом разом з відомими науковцями О. Оглобліним, Н. Полонською-Василенко, С. Драгомановим та ін.

Автор понад 50 наукових публікацій. Помер у Києві.

=====

23 грудня – 110 років від дня народження Олександра Васильовича Тканка (1916–2006), Героя Радянського Союзу (1944), кандидата історичних наук (1949), професора. Випускник Ніжинського інституту соціального виховання (1935)

Народився в с. Макіївка Варвинського р-ну (нині Прилуцького р-ну) Чернігівської обл. в селянській родині. Закінчив Ніжинський інститут соціального виховання (1935). З 1935 по 1940 рр. працював педагогом у середній школі. У середині 1940 р. був призначений директором Любешівського педагогічного технікуму Волинської обл.

У вересні 1940 р. призваний до лав Червоної Армії. Служив бійцем в гаубичного артилерійського полку. У лютому 1941 р. був відряджений на курси політпрацівників Червоної Армії. Працював старшим інструктором з пропаганди в політвідділі р-ну авіаційного базування. З лютого до липень 1943 р. працював у представництві Українського штабу партизанського руху на Південно-Західному фронті.

Після закінчення війни повернувся до педагогічної роботи. Був ректором Чернівецького та Конотопського вчительських інститутів, а з 1953 до 1979 рр. – ректор Черкаського державного педагогічного інституту.

Досліджував історію партизанського руху Закарпатської України в період Другої світової війни, історію м. Черкас. Указом Президії Верховної Ради СРСР О. В. Тканко присвоєно звання Героя Радянського Союзу із врученням ордена Леніна й медалі «Золота Зірка». Учасник Другої світової війни. Генерал-майор у відставці. Кавалер шести орденів Леніна, ордена Жовтневої революції, двох орденів Червоного Прапора, ордена Богдана Хмельницького I ступеня, ордена Вітчизняної війни I ступеня, нагороджений Чехословацьким бойовим хрестом I ступеня, орденом «Знак Пошани», трьома медалями.

Заслужений працівник вищої школи УРСР. У Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького встановлено меморіальну дошку.

Помер у Черкасах.

=====

29 грудня – 125 років від дня народження **Віктора Володимировича Абрамовича** (1901), кандидата біологічних наук, професора, завідувача кабінетом біології.

Народився в м. Одесі. Закінчив у 1924 р. агробіологічний відділ Одеського інституту народної освіти (нині Одеський університет), в якому, згодом, навчався в аспірантурі.

У Ніжинській вищій школі з 1929 до 1930 рр. працював на посаді професора біології, завідувача кабінетом біології.

У 1930 р. переїхав до Полтави, де завідував кабінетом ботаніки в Інституті соціального виховання, а в 1931 р. став першим завідувачем кафедри біології, професором. Із великим ентузіазмом продовжив справу свого попередника до впорядкування агробіологічної станції, створенню ботанічного саду інституту. Із невідомих причин у серпні 1932 р. він несподівано обірвав бурхливу діяльність, залишив інститут і повернувся в Одесу. У 1930-ті роки був доцентом кафедри мікробіології і фізіології рослин в Одеському університеті, а в роки евакуації – її завідувачем.

Фахівець в області фізіології рослин. Працював над проблемами подразливості та стимуляції росту рослин. Захистив дисертацію на тему «Стимуляція проростання насіння дією солей».

=====

29 грудня – 205 років від дня народження **Дмитра Івановича Журавського** (1821–1891), ученого та інженера, фахівця в області мостобудування і будівельної механіки. Випускник Ніжинського фізико-математичного ліцею князя Безбородька (1838).

Народився в с. Білий Колодязь Щигровського повіту Курської губернії; нині Золотухінського р-ну Курської обл. (РФ).

У 1838 р. закінчив Ніжинський фізико-математичний ліцей князя Безбородька. Під час навчання в ліцеї був учнем К. А. Будзинського.

Після закінчення в 1842 р. Петербурзького інституту корпусу інженерів шляхів сполучення, брав участь в дослідженнях і проектуванні залізниці між Петербургом і Москвою. Вперше розробив теорію розрахунку багатогратчастих дерев'яних ферм із залізними тяжами (т. н. Ферм Гау), використавши її при проектуванні мостів. Вперше в 1855р. запропонував метод визначення дотичних напруг в балках, що згинаються, і встановив наявність в стінках балок косих зусиль (головних напруг). Будучи директором департаменту залізниць (1877–1889) здійснив ряд заходів щодо збільшення їх провізної здатності. Теорія розрахунку мостових ферм стала видатним внеском у будівельну науку, а автор Академією наук був удостоєний великої Демидівської премії (1855).

=====

В цьому році виповнюється

255 років від дня народження Івана Семеновича Орлая (де Кюбро) (1771–1829), медика, педагога, письменника.

Доктор медицини, академік. Дійсний статський радник. Дійсний член Санкт-Петербурзької медико-хірургічної академії (з 1817).

Походить з угорських дворян. Розпочинав навчання у Мункачському (Мукачівському) народному училищі з русинською мовою викладання, а з 1779 р. — в Унгварському (Ужгородському) народному училищі, де навчання велося латиною. У 1782–1785 рр. вчиться в Ужгородській архігімназії. Можливостей для подальшого продовження освіти в Ужгороді не було, тому переходить до

Велико-Карловської (Надъварадської) гімназії вищих наук, а звідти у 1787 р. — до Надъ-Варадської академії, в якій вивчає чисту математику, логіку та історію. Вищу освіту здобув на філософському та богословському факультетах Львівського університету. Навчався також у Йозефінській семінарії (1789), став членом римсько-католицького ордену піарів, заснованого 1597 р. Володів українською, російською, угорською, німецькою, латинською та грецькою мовами.

З 1821 р. призначено на посаду директора Ніжинської гімназії вищих наук. Заступивши на посаду 1 листопада 1821 р. він одразу взявся за облаштування Гімназії в усіх аспектах, і перш за все в навчально-виховному відношенні. Особливими заслугами Орлая є його вдалий вибір викладачів та суворий нагляд за вивченням мов. У спогадах колишніх вихованців гімназії Орлай зображений як суворий начальник, але добра, поблажлива і палко віддана своїй справі та Гімназії людина.

У січні 1826 р. Орлая було надано чин дійсного статського радника, а в серпні того ж року переведено на посаду директора одеського Рішельєвського ліцею, на якій, однак, він пробув недовго (до 27 лютого 1829 р.), але багато зробив для розвитку ліцею та педагогічного інституту при ліцеї.

Помер в Одесі (тоді Херсонська губернія, Російська імперія), залишивши по собі пам'ять енергійного та високоморального педагога.

Підтримував дружні зв'язки з Й. В. Гете; був учителем М. Гоголя. Нагороджений орденом та бронзовою медаллю у війні 1812 р.

215 років від дня народження Олександра Людвіговича Гінтовта (1811–1860) — генерал-майора, випускника Гімназії вищих наук князя Безбородька (1830).

Походив із старовинного польсько-литовського роду князя Юліана Доршпрунга, засновника замків у Вількомірі та Дзевальтові. Батько Людвиг Іванович брав участь у походах Суворова та у Вітчизняній війні 1812 р. Коли довідався, що у Ніжині відкрилася Гімназія вищих наук кн. Безбородька, відправив у серпні 1825 р. сина до гімназії, якого зарахували у 4 клас і 3 відділення з мов пансіонером. У 1826 р. О. Гінтовт просить дирекцію перевести його у 6 клас, бо предмети, які необхідно вивчати, йому уже були знайомі. Однокурсниками О. Гінтовта були Аполлон Мокрицький, Іван та Тимофій Пашенки, Іван Симоновський, Микола Білевич та інші.

У 1830 р. О. Гінтовт закінчив навчання у гімназії, склав екзамени і отримав ступінь дійсного студента і чин 14 класу.

У 1830 р. зарахований юнкером 17 єгерського полку, з цього часу розпочинається військове життя юнака. Він бере участь у придушенні польського повстання під командуванням генерала Кайсарова. За участь у блокаді фортеці Замосць отримав звання прапорщика. Незважаючи на молодість, його призначили полковим ад'ютантом і казначеєм Брянського єгерського полку.

25 грудня 1856 р. отримав звання генерал-майора і був призначений начальником штабу окремого Сибірського корпусу. Він переїхав до Тобольська. До його орденів Св. Анни II ст., який давали «любящим правду, благородие и верность» (1848) та Св. князя Володимира IV (1853) та III ст. (1855 р.) з девізом «користь, честь і слава» додався ще орден Св. Станіслава I ст. (1859 р.). У 1860 р. О. Гінтовт раптово захворів на тифозну гарячку і врятувати його не змогли. Він пішов із життя 24 листопада (6 грудня) 1860 р. на 49 році.

210 років від дня народження **Антонія (Антон) Андрійовича Глушановського** (1816–1902), тайного радника, випускника та викладача фінансового права Ніжинського ліцею.

Народився в хуторі Зарудновському Полтавської губ., в родовому маєтку його матері Пульхерії Василівни Зарудної. Мав братів, на сім-вісім років старше. Близько 1820 р. родина переїхала в маєток батька, Андрія Павловича (помер у 1831 р. від холери) – с. Миколаївка Борзненського повіту, в якому містився кінний завод.

Початкову освіту здобув у Чернігівському повітовому училищі (з 1824), Борзненському повітовому училищі (з 1826). Вихованець Ніжинського ліцею, де пробув до 1830 р. Потім вступив до медико-хірургічної академії, але, отримавши відразу до анатомічних занять, в 1834 р. переїхав до Києва, де був зарахований першим студентом щойно відкритого університету. Він вступив на філософський, але потім перейшов на юридичний факультет, який і закінчив кандидатом.

Був учителем історії і статистики в гімназіях Новгород-Сіверська та Кам'янець-Подільського, а в 1842 р. зайняв кафедру фінансового права в Ніжинському ліцеї. У 1850 р. – директор Полтавської гімназії і училищ губернії; при ньому значно покращилися справи народної освіти в губернії, збільшилося число навчальних закладів. Директором пробув п'ять років, а потім був зарахований до міністерства державного майна і послідовно керував Мінською, Новгородською і Віленською казенними палатами; в 1859 р. його здійснено в чин дійсного статського радника. З 1867 р. був цензором спочатку в Києві, а потім у Одесі, де з 1879–1890 рр. займав місце чиновника особливих доручень при одеському генерал-губернаторові.

Помер в Одесі 15 (28) червня 1902 р. Похований у с. Миколаївка Борзненського повіту при Хрестовоздвиженській церкві.

195 років від дня народження **Павла Платоновича Шрамченка** (1831–1889) – державного діяча, уфимського губернатора, випускника Юридичного ліцею (1852).

Вступив у 1849 р. до Юридичного ліцею князя Безбородька у Ніжині, який закінчив у 1852 р., отримавши звання дійсного студента та право на чин 14 класу. Після закінчення ліцею влаштувався працювати у канцелярію київського військового губернатора спочатку помічником столоначальника (1855 р.), а з 1865 р. – старшим столоначальником. У 1859 р. був нагороджений орденом Св. Станіслава 3-го ст., а у 1865 р. – 2-го ст.

У 1866 р. його перевели у С.-Петербург і призначили у Державну канцелярію, а через три роки – на посаду в Комітет піклування про зв'язки, де працював досить довго, аж до квітня 1880 р., коли отримав призначення на посаду губернатора Уфимської губернії (Башкирії). Служба в Комітеті була відзначена орденом Св. Володимира 3-го ст. (1879). На посаді губернатора пробув півтора року, до звільнення у листопаді 1881 р.

150 років від дня народження **Андрія Миколайовича Кирилова** (1876–?), випускника НІФІ князя Безбородька (1903), викладача Ніжинської вищої школи.

Закінчив Катеринославську духовну семінарію (1896), класичне відділення Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька (1903). Вчитель давньоруської мови в Бердянській гімназії (1903–1907). Викладач Чернігівської чоловічої гімназії (1907–1910). Працював у штаті викладачів НІФІ, НІНО, НПІ з 1910 до 1934 року. В період з 1920 до 1934 року – на посадах викладача латинської та італійської мов, історії педагогіки. Зазнав політичних переслідувань та репресій. Реабілітований 30.12 1998 р.

145 років від дня народження **Олександра Васильовича Локтя** (1881–?), доцента Ніжинського педагогічного інституту.

Народився в м. Борзна. Проживав у Ніжині. Заарештований 23.09.1937 р. За постановою «трійки» при НКВС по Чернігівській обл. від 19.11.1937 р. За ст. 54-10, 54-11 КК УРСР ув'язнений до ВТТ на 10 років. За вироком виїзної сесії Чернігівського облсуду в м. Ніжині від 14.08.1939 р. виправданий.

135 років від дня народження **Миколи Прокоповича Данчевського** (1891–?), випускника НІФІ князя Безбородька (1915).

Народився в м. Ніжині. Закінчив історичне відділення Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька у 1915 р. та Перші лекторські курси українознавства у Києві у 1917 р. Працював у штаті викладачів НІНО з 1920 до 1927 року на посадах викладача історичних дисциплін (з 1921), лектора, декана Робфаку (1920–1926).

135 років від дня народження **Миколи Олексійовича Сергіїва** (1891–?), викладача дисциплін фізико-географічного циклу.

Закінчив Київський університет фізико-математичний факультет природничого відділу у 1916. Працював у штаті викладачів НІНО з 1929 до 1932 року на посаді доцента, викладача дисциплін фізико-географічного циклу.

135 років від дня народження **Захарія Івановича Строкатіва** (1891–?), доцента НІНО.

Закінчив Тамбовський педагогічний (1922) і сільськогосподарський (1923) інститути. Працював у штаті викладачів НІНО з 1929 до 1932 року на посадах викладача дисциплін сільськогосподарського циклу, доцента, завідувача кафедрами виробничих дисциплін (з 1930), агрономічних дисциплін та ботаніки (з 1931).

130 років від дня народження **Теофана Павловича Алексєєва** (1896–?), випускника НІНО (1921).

Закінчив історичне відділення Ніжинського інституту народної освіти у 1921 р. Надалі навчався в ННДК при секції античної культури і захистив дисертацію на тему «Початок кінця античного світу. Марк Аврелій та Маркоманські війни». Цікавився соціально-економічними процесами у Римській імперії і вивчав історію соціального забезпечення в Афінах. Крім того публікувався в журналі «Бібліографічні вісті». В 1923–1928 рр. завідував Ніжинською центральною бібліотекою і водночас викладав всесвітню історію та німецьку мову на робітничому факультеті НІНО (1926–1930). Кандидат

історичних наук з 1926 р. У 1928 р. був обраний науковим співробітником Українського інституту книгознавства. Подальша доля Ф. П. Алексєєва невідома.

120 років від дня народження Бориса Михайловича Шифріна (1906–?), викладача німецької мови та фізичног культури.

Закінчив Харківський педагогічний інститут. Працював у штаті викладачів НІНО в 1925 р. на посаді викладача німецької мови та фізичної культури.

120 років від дня народження Євтихія Івановича Полярюша (1906–?), кандидата економічних наук, викладача економіки та організації сільського господарства НІНО.

Закінчив педагогічний відділ, секція організації економіки Київського сільськогосподарського інституту у 1918 р. Працював у штаті викладачів НІНО з 1928 до 1930 року на посадах викладача економіки та організації сільського господарства, керівника учбовим сільгоспом НІНО. Член ради Ніжинського краєзнавчого наукового товариства, керівник соціально-економічної секції (з 1929). В 1960–1980 рр. працював зав. відділом сільського господарства Інституту економіки АН Таджикиської РСР.

115 років від дня народження Веніаміна Абрамовича Воловника (1911–1965), старшого викладача кафедри математики.

Народився в місті Фраєнбург (Латвія) в сім'ї робітника. Рано залишився сиротою, виховувався в дитячому будинку міста Костянтинівка Донецької області. Закінчив Дніпропетровський державний університет, фізико-математичний факультет у 1936 р. З 1944 до 1951 року – старший викладач та декан фізико-математичного факультету Мелітопольського педагогічного інституту.

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1959 до 1965 року на посаді старшого викладача кафедри математики. Викладав такі предмети: математичний аналіз, аналітичну геометрію, нарисну геометрію елементарну математику
Помер 3 лютого 1965 р.

105 років від дня народження Володимира Ілліча Масика (1921), кандидата філологічних наук (з 1963), доцента.

Закінчив Воронежський державний університет, філологічний факультет у 1953 р. Працював у штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту в 1969–1970 рр. на посаді завідувача кафедрою російської і зарубіжної літератури.

Хроніка подій із життя

Ніжинської вищої школи

- **220 років – 1806 р., 23 березня.** Міністр народної освіти подав на розгляд Головного управління училищ план будівництва Гімназії.
- **205 років – 1821 р.** Директором Гімназії призначений Іван Семенович Орлай (1770–1829), вчений-енциклопедист, доктор медицини, філософії, магістр словесних наук.
- **200 років – 1826 р., червень.** Відбувся перший випуск Гімназії.
- **200 років – 1826 р., 28 грудня.** Офіційний дозвіл про відкриття в Гімназії театру, який діяв до 1828 р. під керівництвом М. Гоголя.
- **180 років – 1846 р.** Ніжин у супроводі Олександра Афанасьєва-Чужбинського відвідав Тарас Шевченко, зустрічався з ліцеїстами, на згадку про зустріч записав в альбом студентові Миколі Гербелю першу строфу вірша «Миколі Гоголю».
- **170 років – 1856 р.** Директором юридичного ліцею став Єгор Павлович Стеблін-Каминський (1815–?), високоосвічений благородний керівник, який значно поповнив фонди бібліотеки, відкрив кабінет природної історії із 4600-ми експонатами мінералів і опудал тварин та птахів, а також мюнцкабінет.
- **115 років – 1911 р.** На губернських зборах у Чернігові вирішено порушити клопотання перед Міністерством освіти про перетворення Ніжинського історико-філологічного інституту у вищий педагогічний інститут або «педагогічну академію», а класичної гімназії при інституті – в гімназію загального типу. Спеціально створена (у 1912 р.) комісія відхилила проект Чернігівського земства, але визнала необхідність загальної реформи інституту.
- **110 років – 1916 р.** Професор П. В. Тихомиров за активної підтримки інших професорів та викладачів відкрив Вищі жіночі історико-філологічні курси.
- **105 років – 1921 р.** На базі Науково-педагогічного інституту створено Ніжинський інститут народної освіти (НІНО).
- **90 років – 1936 р.** На базі педагогічного інституту відкрито Ніжинський учительський педінститут з дворічним терміном навчання.
- **85 років – 1941 р.** інститутську бібліотеку поповнила книгозбірня проф. І. Г. Турцевича (913 томів).
- **85 років – 1941 р., 13 вересня.** Ніжин окупували фашисти, інститут перетворили у госпіталь, у студентському гуртожитку (вул. Богуна) розташувалися фельдкомендатура і жандармерія, знищено меблі, цінні прилади, книги.
- **85 років – 1941 р.** Під керівництвом студентів Дмитра Чичковського та Михайла Поляченка створено підпільну організацію ОУН, у 1942 р. її керівників фашисти розстріляли.
- **30 років – 1996 р.** У складі інституту відкрито обласний педагогічний ліцей.
- **25 років – 2001 р.** Створено навчально-методичний центр у м. Прилуках.
- **20 років – 2006 р., 10 лютого.** Ректором університету обрано доктора політичних наук, професора Бойка Олександра Дмитровича.
- **15 років – 2006 р., 20 лютого.** Зустріч колективу університету з Міністром освіти і науки України С. М. Ніколаєнком.

- **15 років – 2006 р., 4 вересня.** Участь студентів і викладачів університету у відзначенні 125-річчя з дня встановлення першого в світі пам'ятника М. В. Гоголю.
- **15 років – 2006 р., 20 грудня.** Гість Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя – Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні А. Данн.
- **15 років – 2011 р., липень.** Молодіжний хор «Світич» НДУ імені Миколи Гоголя здобув Золоту медаль та Першу премію на XVII Міжнародному хоровому конкурсі духовної музики у місті Превеза (Греція).
- **15 років – 2011 р., 17 жовтня.** Відкриття іменної аудиторії академіка Ю.Ф.Карського, відомого випускника Ніжинської вищої школи.
- **15 років – 2011 р., листопад.** 10 років Фольклорному ансамблю «КАЛИНОНЬКА». Був створений з ініціативи професора Г. Самойленка та Л. Лушник на філологічному факультеті.
- **10 років – 2016 р., 19 лютого.** Підписано Угоду про співпрацю між Ніжинським державним університетом імені Миколи Гоголя та Академією суспільних наук (SAN) (Варшава, Польща).
- **10 років – 2016 р., 11 квітня.** На засіданні Вченої ради НДУ імені Миколи Гоголя відбулося офіційне представлення педагогічному колективу нового ректора, кандидата історичних наук, доцента Олександра Григоровича Самойленка (з Наказом міністра освіти Сергія Мироновича Квіта за № 140-к від 6 квітня 2016 року ознайомив Директор Департаменту управління персоналом МОН України Ігор Олександрович Кабанов)
- **5 років – 2021 р., 2 лютого.** На факультеті психології та соціальної роботи стартувала навчальна програма з оволодіння навичками жестової мови в межах соціального проєкту «Почуй мене»
- **5 років – 2021 р., 8 лютого.** На факультеті психології та соціальної роботи НДУ імені Миколи Гоголя відкрита нова сучасна аудиторія НУШ (Нова українська школа).
- **5 років – 2021 р., 17 березня.** Відкриття меморіальної дошки Лесі Йосипівни Коцюби, по вул. Московській, 15-В, біля будинку, де вона проживала.
- **5 років – 2021 р., 1 жовтня.** Підписана угода про співробітництво між Національним університетом оборони України імені Івана Черняхівського та НДУ імені Миколи Гоголя про організацію військової підготовки здобувачів вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу.
- **5 років – 2021 р., 20 жовтня.** Надзвичайний і Повноважний Посол Індонезії в Україні Юдді Кріснанді з робочим візитом відвідав НДУ імені Миколи Гоголя.
- **5 років – 2021 р., 6 грудня.** Підписано Угоду про співпрацю між НДУ імені Миколи Гоголя та закладами вищої освіти Республіки Польща (Wyższa Szkoła Humanitas (Сосновец, Республіка Польща) і Wyższa Szkoła Lingwistyczna (Ченстохов, Республіка Польща).

Іменний покажчик

А

Абрамович В. В. 72
Абрамович П. Н. 10
Абузяров В. Х. 31
Алексєєв Т. П. 75
Андрєєва Я. Ф. 48
Андрійко В. І. 38
Андрійко І. Ф. 37
Андріяшев О. Х. 16
Аніщенко В. О. 61
Афанасьєв-Чужбинський О. С. 20
Ахієзер Н. І. 19

Б

Базоркін А. Б. 18
Барановський М. О. 66
Безбородько І. А. 15
Бездрабко М. І. 49
Білокопитова В. С. 14
Благінін В. М. 36
Богун Г. Г. 26
Бойко В. М. 58
Борщенко І. С. 42
Брайловський С. М. 61
Будилович А. С. 35

В

Веркалець М. М. 4
Вишнева Л. П. 17
Воловник В. А. 76

Г

Германович О. І. 19
Гінтовт О. Л. 73
Глушановський А. А. 74
Головина Н. О. 69
Гора О. Т. 62
Горлач Л. Н. (Коваленко) 25
Гриневич К. Е. 55
Грищенко А. П. 56
Грузинський О. С. 70

Д

Данилов В. В. 47
Данчевський М. П. 75

Дзюба Т. А. 44

Діденко Г. Д. 67

Дорохіна Л. О. 36

Дудка Г. І. 13

Є

Єфремов В. В. 23

Ж

Жилко Н. М. 24

Журавський Д. І. 72

Журба П. П. 31

З

Забарний О. В. 29

Завальнюк Л. В. 67

Зінченко Н. М. 54

І

Ільїнський Г. А. 23

Ільченко Г. М. 50

К

Калиновський А. В. 51

Карпеко О. О. 64

Карський Ю. Ф. 4

Карханін І. О. 52

Каталей В. В. 15

Качалка О. В. 63

Кирилов А. М. 75

Кирилюк З. В. 10

Киричок Г. А. 54

Кітавін Г. С. 48

Клюзко М. Ю. 27

Кобернюк П. М. 35

Коваленко О. Б. 11

Коваль О. В. 60

Ковальчук О. М. 26

Ковальчук Ю. О. 30

Коробка П. С. 32

Короїд О. С. 42

Костенко І. П. 70

Коцюба Л. Й. 21

Крутиус В. В. 31

Кукаркін В. В. 7

Л

Лахно (Блик) О. П. 5
Литвинов В. Д. 28
Литовченко Н. Ф. 55
Локоть О. В. 75
Лукашов С. М. 58
Люперсолський П. І. 41
Люрін І. Б. 45

М

Мандес М. І. 11
Марченкова А. І. 39
Масик В. І. 76
Матвієнко С. І. 33
Миловидов Л. В. 17
Мискіна Л. В. 59
Моїсеєва Л. Ф. 30
Морачевський П. С. 65
Мордвінов О. Г. 13
Москотін Л. П. 8

Н

Нестеренко Л. І. 43
Нестеренко О. Г. 22
Никоненко П. М. 46
Нікітіна Л. Т. 63
Новодворський В. В. 38

О

Олексієнко А. І. 46
Орлай І. С. 73

П

Панова Л. С. 33
Петренко А. Г. 66
Піятухович М. М. 14
Полтава Л. 52
Поляруш Є. І. 76
Приходько Л. І. 6
Проценко Ф. Д. 39
Пузирьов В. Є. 59

Р

Радченко В. Г. 27
Режабек Ф. В. 65
Римаренко В. Є. 7
Рожок В. І. 57
Розов В. О. 47
Рославський-Петровський О. П. 26
Ростовський О. Я. 20

С

Сапон В. М. 45
Светлов П. Я. 68
Сементовський О. М. 53
Сергіїв М. О. 75
Сердюк П. О. 18
Симоненко В. І. 43
Сич М. М. 41
Сірій І. М. 37
Скворцов Є. М. 62
Смірнов П. Ф. 9
Солдатов М. П. 9
Солдатова І. М. 40
Стогнут О. О. 57
Стрельнікова Н. М. 6
Стригун В. М. 12
Строкати́в З. І. 75
Струтинський В. М. 28

Т

Тамбовцева А. Л. 64
Тимошик М. С. 8
Тканко О. В. 71
Ткачук А. Г. 34
Турцевич І. Г. 24

Ф

Фурса Л. К. 5

Х

Халчинський І. Д. 40

Ц

Циганок Л. В. 59

Ч

Чалий М. К. 56

Ш

Шевченко В. Д. 22
Шевчук О. Г. 34
Шифрін Б. М. 76
Шовкопляс В. С. 13
Шпаковський І. С. 49
Шрамченко П. П. 74
Штепа К. Т. 69
Шумська Л. Ю. 68
Шуст М. Н. 50

Щ

Щербініна О. М. 53

Я

Ярослав Н. С. 22

При складанні Календаря була використана наступна література:

- 1. Викладачі Ніжинської вищої школи :** бібліографічний покажчик. Ч. 2. 1920–1940 ; Ч. 3. 1940–1970 / укладачі: Л. В. Гранатович, Т. П. Скатерна. – Ніжин : НДПУ ім. М. В. Гоголя, 2000. – 246 с.
- 2. Викладачі Ніжинської вищої школи :** біобібліографічний покажчик / упоряд.: Л. П. Косовських, В. І. Манжай, С. М. Морейченко та ін.; НДУ імені Миколи Гоголя. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2005.
Ч. 4 : 1970–2005, Кн. 1 : Загальноуніверситетські кафедри. Факультет іноземних мов. Факультет культури і мистецтв. Історико-юридичний факультет. Природничо-географічний факультет. – 2005. – 236 с.
Ч. 4 : 1970–2005, Кн. 2 : Фізико-математичний факультет. Філологічний факультет. Факультет психології та соціальної роботи. Бібліотека. – 2005. – 170 с.
- 3. Гранатович, Лариса Валентинівна. Викладачі Ніжинської вищої школи :** бібліографічний покажчик. Ч. 1. 1820–1920 / Л. В. Гранатович. – 2-е вид., переробл., доп. – Ніжин : НДПУ ім. М. В. Гоголя, 2001. – 244 с.
- 4. І дорогий, і незабутній:** спогади випускників університету / ред. Т. Д. Пінчук ; НДУ імені Миколи Гоголя. – Ніжин, 2005. – 236 с.
- 5. Календар знаменних і пам'ятних дат по місту Ніжину на 2011 рік / уклад. :** Л. Г. Гусєва, В. М. Кузьменко ; Ніжинська центральна міська бібліотека ім. М. В. Гоголя. – Ніжин : [б. в.], 2012. – 42 с.
- 6. Ніжинська вища школа: Викладачі і випускники :** календар знаменних і пам'ятних дат на 2008 рік / упоряд.: Л. І. Литвиненко, І. М. Супруненко; передм. Л. І. Литвиненко ; відпов. за вип. Н. О. Ленченко ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Бібліотека. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 32 с.
- 7. Ніжинська вища школа у спогадах студентів і викладачів :** у 2 т. / укладачі: Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015.
- 8. Пінчук Т. Мої чотири ректори.** – Ніжин : [б. в.], 2000. – 42 с.
- 9. Самойленко Григорій Васильевич. Нежинская филологическая школа. 1820–1990** / Г. В. Самойленко. - Нежин : НГПИ, 1993. - 170 с.
- 10. Самойленко Григорій Васильович. Ніжинська вища школа: сторінки історії** / Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя ; Ніжин : Аспект-Поліграф, 2005. – 420 с.
- 11. Самойленко Григорій Васильович. Ніжинська вища школа в життєвих та творчих долях її випускників** [Електронний ресурс] : Т. 1. 1820–1920 / Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. – Електрон. текстові дан. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – 369 с. – Заголов. з титул. екрану.

12. Самойленко Григорій Васильович. Ніжинська вища школа в життєвих та творчих долях її випускників [Електронний ресурс] : Т. 2. 1920–2020 / Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. – Електрон. текстові дан. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – 465 с. – Заголов. з титул. екрану.

Список скорочень

АН України – Академія наук України

АН УРСР – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки

АН СРСР – Академія наук Союзу Радянських Соціалістичних Республік

ВАК – Вища атестаційна комісія

ВДНГ – Виставки досягнень народного господарства

ВР України – Верховна Рада України

ВУАН – Всеукраїнська академія наук

ВЦСПС – Всесоюзна центральна рада професійних спілок

ЗВО – заклад вищої освіти

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ЗОШ – загальноосвітня школа

КДБ – Комітет державної безпеки

КДП ім. О. М. Горького – Київський державний педагогічний інститут ім. О. М. Горького

КДУ ім. Т. Г. Шевченка – Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка

МАН – Мала академія наук

МАУП – Міжрегіональна Академія управління персоналом

МЗС УРСР – Міністерство закордонних справ Української Радянської Соціалістичної Республіки

МОН України – Міністерство освіти і науки України

НАН України – Національна академія наук України

НАПН України – Національна академія педагогічних наук України

НБУВ – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

НВК – навчально-виховний комплекс

НДІ педагогіки України – Науково-дослідний інститут педагогіки України

НДП ім. М. В. Гоголя – Ніжинський державний педагогічний інститут
ім. М. В. Гоголя

НДУ ім. М. Гоголя – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

НІНО – Ніжинський інститут народної освіти

НІФІ кн. Безбородька – Ніжинський історико-філологічний інститут
кн. Безбородька

НКВС Народний комісаріат внутрішніх справ

НПІ – Ніжинський педагогічний інститут

НПУ ім. М. П. Драгоманова – Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

НСПУ – Національна спілка письменників України

НУБіП України – Національний університет біоресурсів і природокористування
України

НФМЛ кн. Безбородька – Ніжинський фізико-математичний ліцей
кн. Безбородька

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

УДУ ім. Михайла Драгоманова – Український державний університет імені
Михайла Драгоманова

УПЦ КП – Українська Православна Церква Київського патріархату

Української РСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка

ХДП ім. Г. С. Сковороди – Харківський державний педагогічний інститут ім. Г.
С. Сковороди

ЦК КПУ – Центральний комітет комуністичної партії України

ЧДП ім. Т. Г. Шевченка – Чернігівський державний педагогічний інститут ім. Т.
Г. Шевченка

ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка – Чернігівський національний педагогічний
університет ім. Т. Г. Шевченка

Чернігівської ОДА – Чернігівська обласна державна адміністрація

Науково-бібліографічне видання

Відповідальний за випуск:
Морозов О. С. – директор бібліотеки

Упорядники:

Косовських Л. П., Мухомодєєва Н. В.

Макет обкладинки:
Мухомодєєва Н. В.

Ніжинська вища школа: викладачі і випускники:

календар знаменних і пам'ятних дат на 2026 рік